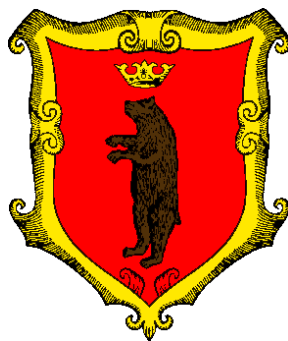


PROJEKT wyłożony do publicznego wglądu w dniach od 26.10.2022 r. do 25.11.2022 r.



**BURMISTRZ MIASTA
ŁUKÓW**

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
MIASTA ŁUKÓW**

UWARUNKOWANIA



21 - 500 Biała Podlaska
Plac Szkolny Dwór 28
tel. [0-83] 342-00-36,
fax 342-00-38

BIAŁA PODLASKA, 2006r.

**BURMISTRZ MIASTA
ŁUKÓW**

BIURO PROJEKTOWE

„arch – dom”

H. DOŁĘGOWSKI, R. SUCHORA

Plac Szkolny Dwór 28

21-500 Biała Podlaska

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA ŁUKÓW**

UWARUNKOWANIA

Tekst ujednolicony

Uwzględniający treść Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łuków przyjętego uchwałą Nr XII/51/2007 Rady Miasta Łuków z dnia 5 października 2007 r., zmienionego uchwałami:

- Nr XL/313/2009 Rady Miasta Łuków z dnia 28 grudnia 2009 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łuków
- Nr XXXII/371/2013 Rady Miasta Łuków z dnia 09 maja 2013 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łuków
- Nr XXX/431/2013 Rady Miasta Łuków z dnia 29 października 2013 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łuków
- Nr XLIV/532/2014 Rady Miasta Łuków z dnia 25 września 2014 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łuków
- Nr XXVI/183/2016 Rady Miasta Łuków z dnia 28 września 2016 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łuków
- *[Nr ___/___/2022 Rady Miasta Łuków z dnia ___ 2022 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łuków, zwaną dalej „zmianą nr 6 Studium”. Zmiany wprowadzone niniejszą uchwałą zostały wyszczególnione pochyłą czcionką w kolorze zielonym i oznaczone gwiazdką z numerem 6 - [...]*6]*6*

ZAŁĄCZNIK NR 1
do Uchwały ___/___/2022
Rady Miasta Łuków
z dnia ___ 2022 r.

Spis treści

I. Wstęp	6
1. Podstawa formalno – prawna	6
2. Cel i zakres opracowania	7
3. Metoda opracowania ujednoczonego tekstu z uwzględnieniem zmiany.....	8
II. UWARUNKOWANIA	10
1. Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju Miasta Łuków	10
2. Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju Miasta Łuków– analiza SWOT.....	11
2.1 Opracowania planistyczne na obszarze gminy.....	14
2.2 Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym	14
2.3. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony.....	14
3. Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju.....	15
3.1. Położenie geograficzne	15
3.2. Struktura przestrzenna miasta	15
3.3. Zasoby i walory środowiska przyrodniczego	16
3.4. Biosfera	24
3.5. Ochrona prawna środowiska	29
4. Zagrożenia środowiska	32
4.1. Zagrożenia naturalne.....	32
4.2. Zagrożenia antropogeniczne	33
4.3. Obszary zalewowe	34
4.4. Odporność środowiska na degradację.....	35
5. Zanieczyszczenie poszczególnych elementów środowiska	37
5.1. Zanieczyszczenie powietrza.....	37
5.2. Zanieczyszczenie wód	39
5.3. Zanieczyszczenie gleb	42
5.4. Hałas	43
5.5. Zagrożenie promieniowaniem.....	44
6. Elementy rozwojowe miasta – uwarunkowania	44
6.1 Przeznaczenie terenu.....	44
6.2. Baza ekonomiczna	55
6.3. Warunki życia	61
6.4. Turystyka i wypoczynek	72
6.5. Demografia.....	73
6.6. Rolnictwo	77
6.7. Infrastruktura techniczna.....	79
7. Uwarunkowania kulturowe	94
7.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego.....	99
7.2. Obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków województwa lubelskiego	99
7.3. Stanowiska archeologiczne zlokalizowane na terenie miasta Łuków	102
7.4. Cmentarze	103
7.5. Dobra kultury współczesnej	103
8. Potencjał rozwojowy miasta	103

**Zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003r.
o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
Dz. U. z 2016 poz. 778 z późn. zm.
sporządzającym „Studium” jest Burmistrz Miasta.**

Burmistrz Miasta Łuków:

**Studium zostało opracowane przez:
BIURO PROJEKTOWE „arch – dom” Sp.j.
Henryk Dołęgowski i Ryszard Suchora
PLAC SZKOLNY DWÓR 28
21 – 500 BIAŁA PODLASKA
tel. (83) – 342 – 00 – 36, fax. (83) 342 – 00 – 38**

w składzie:

generalny projektant:

- a) **mgr inż. arch. Henryk Dołęgowski - upr. 812/89**
- b) **zespół generalnego projektanta:**
- c) **inż. Ryszard Suchora**
- d) **mgr inż. arch. Anna Dawidziuk**
- e) **mgr inż. arch. Agnieszka Cajgner**
- f) **mgr inż. Rafał Kopec**
- g) **mgr inż. Roman Kopytiuk**

Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zatwierdzone uchwałami :

- Nr XL/313/2009 Rady Miasta Łuków z dnia 28 grudnia 2009r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łuków
- Nr XXXII/371/2013 Rady Miasta Łuków z dnia 09 maja 2013 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łuków
- Nr XXX/431/2013 Rady Miasta Łuków z dnia 29 października 2013 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łuków
- Nr XLIV/532/2014 Rady Miasta Łuków z dnia 25 września 2014 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łuków
- Nr XXVI/183/2016 Rady Miasta Łuków z dnia 28 września 2016 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łuków

zostały opracowane w Zakładzie Projektowo - Budowlanym Pracowni Projektowo - Studialnej EKO-PLAN Lublin, ul. Braci Wieniawskich 1/244, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r., poz. 778 z późn. zm.) pod kierownictwem głównego projektanta mgr inż. Marka Kozłowskiego – upr. 953/89

[Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zatwierdzona uchwałą Nr ___/___/2022 Rady Miasta Łuków z dnia ___ 2022 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łuków, została opracowana zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu

*i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r., poz. 503 z późn. zm.), pod kierownictwem głównego projektanta mgr inż. Damiana Maleszaka, posiadającego uprawnienia do projektowania w planowaniu przestrzennym na podstawie art. 5 pkt. 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.]^{*6}*

I. Wstęp

1. Podstawa formalno – prawna

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łuków, zwane dalej Studium, stanowi dokument planistyczny określający politykę przestrzenną gminy. Sporządzany jest na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r. poz. 778 z późn. zm.).

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta polegająca na uzupełnieniu studium o nowe ustalenia opracowana została w formie ujednoliconego dokumentu (ujednoliconego rysunku w skali 1: 5 000, oraz ujednoliconego tekstu ustaleń studium) z uwzględnieniem uchwały Nr XII/51/2007 Rady Miasta Łuków z dnia 5 października 2007 r. i jej późniejszych zmian, z wyróżnionymi zmianami, a także syntezy zmiany studium.

Uchwała Nr XLV/518/2014 Rady Miasta Łuków z dnia 17 czerwca 2014 r w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Łuków podjęta została na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446.) oraz art. 9 ust. 2 i art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2016 r. poz. 778 z późn. zm.).

*[Prace nad zmianą nr 6 Studium zostały rozpoczęte na podstawie Uchwały Nr L/368/2021 Rady Miasta Łuków z dnia 25 listopada 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łuków. Zmiana nr 6 Studium została opracowana w formie ujednoliconego dokumentu, składającego się z zaktualizowanych rysunków w skali 1: 5 000 („Uwarunkowania” i „Kierunki rozwoju”) oraz zaktualizowanego tekstu ustaleń studium w zakresach dotyczących obszaru objętego zmianą, z uwzględnieniem Uchwały Nr XII/51/2007 Rady Miasta Łuków z dnia 5 października 2007 r. i jej późniejszych zmian. Niezmienione części dokumentu zachowują aktualność w odniesieniu do obszaru objętego zmianą. Zakres wprowadzonych aktualizacji szczegółowo został opisany w uzasadnieniu i syntezie ustaleń zmiany nr 6 Studium.]^{*6}*

Zawartość merytoryczna Studium została określona w art. 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2016 r. poz. 672 z późn. zm.) zmiany studium zostały wykonane z uwzględnieniem opracowania ekofizjograficznego dla miasta Łuków.

2. Cel i zakres opracowania

Przedmiotem opracowania jest zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łuków określająca zasadnicze cele rozwoju gminy. Dokument zmiany studium zgodnie z wymogami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym został sporządzony w granicach administracyjnych miasta.

*[Przedmiotem zmiany nr 6 Studium, jest określenie kierunków rozwoju przestrzennego dla obszaru położonego w południowo - wschodniej części miasta, o powierzchni ok. 51,7 ha, gdzie planowany jest rozwój terenów obiektów produkcyjnych, składów i magazynów.]^{*6}*

Przystąpienie do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łuków podyktowane było potrzebą zmian w przestrzeni, jak również korekty w polityce przestrzennej miasta, wynikającej m.in. ze zmiany aktualnych przepisów prawa.

Studium nie jest aktem prawa miejscowego, ale podstawowym dokumentem planistycznym określającym politykę przestrzenną i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, wiążącym przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium nie stanowi podstawy do wydawania decyzji administracyjnych.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa Studium uwzględnia ustalenia przestrzenne zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa, Strategii Rozwoju Województwa, Strategii Rozwoju Miasta oraz zasady określone w koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju.

Zasadniczym celem Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest prowadzenie wewnątrz gminy spójnej polityki przestrzennej, powiązanej z rozwojem gospodarczym i społecznym, jest także podstawą m. in.:

- ☒ podejmowania uchwał o przystąpieniu do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, bądź jego zmian,
- ☒ planowania i realizacji zadań własnych gminy związanych z zagospodarowaniem przestrzennym,
- ☒ wewnętrznej kontroli uchwał o miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod kątem zgodności z polityką zawartą w Studium,
- ☒ podejmowania działań związanych z obejmowaniem ochroną cennych i wartościowych obszarów i obiektów w gminie.

Studium stanowi dokument planistyczny, który poprzez określenie kierunków rozwoju przestrzennego gminy pozwala na świadome prowadzenie gospodarki gruntami i planowanie inwestycji o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

W trakcie prac nad niniejszą zmianą Studium *[i zmianą nr 6 Studium]^{*6}*, - w oparciu o poszerzoną wiedzę źródłową - sformułowano zapisy uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w odniesieniu do obszaru miasta. Dokument ten stanowi podstawę dla władz samorządowych gminy, na podstawie, którego prowadzona będzie polityka i strategia działań nie

tylko w sferze zagospodarowania przestrzennego, ale także w sferze społeczno – gospodarczej i ekologicznej, które pośrednio lub bezpośrednio wpływają na kształtowanie struktury przestrzennej i układu funkcjonalno - przestrzennego. Kierunki rozwoju miasta określone w studium stanowią będą wytyczne koordynacyjne dla prowadzenia dalszych prac, w szczególności sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

3. Metoda opracowania ujednoliconego tekstu z uwzględnieniem zmiany

ZAŁOŻENIA:

*Głównym założeniem zmiany Studium jest rozpoznanie i scharakteryzowanie wszelkich uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych miasta Łuków. [Głównym założeniem zmiany nr 6 Studium jest rozpoznanie i scharakteryzowanie wszelkich uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych południowo-wschodniej części miasta Łuków, gdzie planowany jest rozwój terenów obiektów produkcyjnych, składów i magazynów.]*⁶ Analiza istniejących uwarunkowań pozwoli na określenie długoterminowych kierunków rozwoju miasta.*

KONSTRUKCJA DOKUMENTU ZMIANY STUDIUM

*Dokument zmiany Studium [i zmiany nr 6 Studium]*⁶ składa się z czterech części:*

- ❧ WSTĘPU,*
- ❧ UWARUNKOWAŃ,*
- ❧ KIERUNKÓW,*
- ❧ UZASADNIENIA.*

*WSTĘP obejmuje charakterystykę elementów wejściowych do sporządzenia zmiany Studium [i zmiany nr 6 Studium]*⁶. Określa podstawy prawne i formalne dokumentu, jego zakres merytoryczny, cel oraz podstawowe założenia.*

UWARUNKOWANIA zawierają analizę i charakterystykę uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych gminy oraz przedstawiają wszystkie elementy funkcjonalno – przestrzenne gminy.

KIERUNKI wskazują główne kierunki polityki przestrzennej, a co za tym idzie kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy.

UZASADNIENIE przyjętych rozwiązań oraz określenie wpływu uwarunkowań na ustalenia kierunków zmiany Studium.

*Zmiana Studium [i zmiana nr 6 Studium]*⁶ opracowana jest zgodnie z ustawą z 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Do ww. ustawy Minister Infrastruktury wydał Rozporządzenie wykonawcze z dnia 28 kwietnia 2004 w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z dnia 26 maja 2004r.). Paragraf 8 Rozporządzenia określa sposób wykonania zmiany studium. Przepisy niniejszego rozporządzenia stosuje się do projektu zmiany studium w zakresie objętym zmianą.*

Nalozony jest natomiast obowiazek, przy zmianie polegajacej na uzupelnieniu o pojedyncze ustalenia, opracowania ujednoliconej formy projektu studium z wyroznieniem projektowanej zmiany zarowno w czesci tekstowej jak i graficznej. Forma ujednolicona stanowi zalacznik do uchwały. Jest rowniez wykladana do publicznego wglądu.

II. UWARUNKOWANIA

1. Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju Miasta Łuków

Miasto Łuków, jedno z najstarszych miast Lubelszczyzny, położone na historycznej Ziemi Łukowskiej, usytuowane jest na Równinie Łukowskiej, należącej do Niziny Południowopodlaskiej, która wchodzi w skład Nizin Środkowopolskich.

Miasto Łuków położone jest na styku Mazowsza, Podlasia i Lubelszczyzny - stanowi ono naturalną bramę na wschód do terenów Rosji, Ukrainy i Białorusi. Pod względem topograficznym Łuków leży 28 km na południe od Siedlec. Zarówno przed rozbiorami, w latach międzywojennych, jak i w trzydziestoleciu powojennym, Łuków należał do województwa lubelskiego, najpierw jako stolica Ziemi Łukowskiej, później siedziba powiatu łukowskiego. Obecnie po ostatnich zmianach w podziale administracyjnym kraju Łuków znów jest powiatem i znów należy do województwa lubelskiego.

Nazwa Łuków związana jest najprawdopodobniej z topografią terenu i pochodzi od prasłowiańskich łęk lub łuk – co oznacza nizinę lub obszar bagnisty leżący wzdłuż rzeki.

Łuków swoim położeniem posiada najlepszą pozycję wśród miast Lubelszczyzny pod względem odległości do największych miast tego regionu. Fakt ten może przesądzić o przyszłości miasta.

Miasto jest ważnym węzłem kolejowym i drogowym. Leży ono przy transeuropejskiej trasie kolejowej Lizbona – Moskwa, od której właśnie w tym mieście odgałęzia się linia tranzytowa w kierunku Skierniewic, omijająca węzeł warszawski. Ponadto w Łukowie zbiegają się jeszcze dwie linie kolejowe z Dęblińskiem i Lublinem (obecnie jeszcze nieczynne).

Jeśli dodać do tego, że zbiega się tu aż 3 kierunki dróg krajowych, można wyobrazić sobie rangę miasta w systemie komunikacyjnym kraju, a zarazem utrudnienia, jakie sprawiają jego położenie i znaczenie dla mieszkańców miasta.

Powierzchnia miasta w granicach administracyjnych, nie zmienionych od 1954 roku, wynosi 35,75 km².

Zaludnienie miasta nie jest duże i wynosi 844 osoby na 1 km². Liczba mieszkańców wynosi 30192, (w mieście mieszka 14 426 mężczyzn i 15 766 kobiet).

Łuków to miasto znane z bogatych tradycji gospodarczych. Obecnie, dynamicznie rozwijające się w ostatnich latach małe i średnie firmy prywatne różnych branż, to czynniki wyznaczające istotną rolę gospodarczą gminy na Lubelszczyźnie. Równoległe miasto otwarte jest na wszelkie inicjatywy kapitału krajowego i zagranicznego w zakresie rozwoju przemysłu, rzemiosła, handlu czy turystyki. Miasto stwarza również pole dla rozwoju istniejących i tworzenia nowych gałęzi gospodarki (z priorytetem produkcji nieuciążliwej ekologicznie), oferując m. in. możliwość inwestowania w warunkach preferencyjnych w ramach specjalnej strefy ekonomicznej (na terenie

miasta od 2012 r. funkcjonuje niezagospodarowana jeszcze Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Wisłosan).

Jest to region dużych możliwości rozwoju, a za czołowe czynniki podnoszące atrakcyjność inwestycyjną miasta można uznać:

- ☞ dogodną lokalizację w stosunku do głównych tras komunikacyjnych o znaczeniu krajowym,
- ☞ bliskość dużych ośrodków miejskich, takich jak Lublin, Warszawa,
- ☞ dobry stan infrastruktury technicznej oraz dostępność terenów pod inwestycje (w tym SSE)
- ☞ stwarzanie pola współpracy dla nowych inwestorów.

Liczne zabytki i ciekawy folklor to również niewątpliwe atrakcje tego regionu.

Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju wynikają z warunków otoczenia miasta. Tworzą one zestaw szans i zagrożeń miasta rozpatrywanych w sferze gospodarczej i społecznej, a także w uwarunkowaniach geograficzno – przyrodniczych wraz z istniejącym zagospodarowaniem i infrastrukturą techniczną.

2. Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju Miasta Łuków– analiza SWOT

Uwarunkowania wewnętrznego rozwoju wynikają z zasobów, zjawisk, zdarzeń i procesów tkwiących w samym mieście. Tworzą one zestaw mocnych i słabych stron miasta rozpatrywanych w sferze gospodarczej, ekologicznej, technicznej i społecznej.

Zestawienie obrazuje poniższa tabela zaczerpnięta ze „Strategii Rozwoju Lokalnego Miasta Łuków na lata 2015-2020” zatwierdzonej uchwałą Nr V/30/2015 Rady Miasta Łuków z dnia 25 lutego 2015 roku:

Tabela nr 1

<i>Strefa społeczna</i>	
<i>1</i>	<i>2</i>
<i>Silne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
<ul style="list-style-type: none"> ☞ Aktywne, kreatywne społeczeństwo w mieście ☞ Wysoka przedsiębiorczość mieszkańców ☞ Duży odsetek osób w wieku produkcyjnym ☞ Relatywnie niskie bezrobocie ☞ Duża aktywność sportowa i kulturalna mieszkańców ☞ Wysoki potencjał nabywcy mieszkańców ☞ Duży odsetek osób prowadzących działalność gospodarczą ☞ Możliwość uzyskania wykształcenia w różnych kierunkach na poziomie szkolnictwa ponadgimnazjalnego ☞ Wykwalifikowana kadra w szkolnictwie gwarantująca wysoki poziom nauczania 	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Szkolnictwo zawodowe niedostosowane do potrzeb lokalnego rynku pracy – brak współpracy z przedsiębiorcami ☞ Specyficzna struktura zatrudnienia (handel, transport) ☞ Migracja ludności za granicę i do dużych aglomeracji ☞ Brak motywacji wśród bezrobotnych do znalezienia zatrudnienia ☞ Brak instrumentów zachęcających do odejmowania pracy ☞ Osiedlanie się mieszkańców poza granicami miasta ☞ Niewystarczająca współpraca pomiędzy organizacjami non-profit, przedsiębiorcami i samorządami

1	2
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ☒ <i>Utworzenie w urzędzie komórki obsługi inwestora oraz wspólnej komórki do pozyskiwania środków zewnętrznych</i> ☒ <i>Modernizacja linii kolejowej Warszawa- Lublin</i> ☒ <i>Rozbudowa sieci szerokopasmowej</i> ☒ <i>Pozyskiwanie przez lokalnych przedsiębiorców finansowania zewnętrznego na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej</i> ☒ <i>Możliwość rozwoju poprzez wykorzystanie zewnętrznej siły nabywczej</i> ☒ <i>Możliwość powrotu do miasta ludności w wieku produkcyjnym</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ <i>Duża konkurencja przy pozyskiwaniu środków zewnętrznych</i> ☒ <i>Niewystarczająca liczba miejsc pracy i niskie wynagrodzenia powodujące dalsze wyludnianie się miasta</i> ☒ <i>Przenoszenie instytucji centralnych do innych, większych miast</i> ☒ <i>Pominięcie miasta w dokumentach strategicznych województwa - niekorzystne usytuowanie na mapie województwa (obrzeża województwa)</i> ☒ <i>Przeznaczenie środków finansowych w nowej perspektywie dla aglomeracji</i> ☒ <i>Trudność w nawiązywaniu partnerstw w procesie aplikowania o środki zewnętrzne</i> ☒ <i>Wysokie zadłużenie samorządu</i>
Strefa Gospodarcza	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ☒ <i>Powiatowe instytucje zlokalizowane w mieście</i> ☒ <i>Stabilny rynek pracy</i> ☒ <i>Uzbrojone tereny w podstrefie inwestycyjnej</i> ☒ <i>Korzystne położenie aglomeracji warszawskiej</i> ☒ <i>Ważny węzeł kolejowy</i> ☒ <i>Duże zasoby wody wystarczające do rozwoju miasta i przemysłu</i> ☒ <i>Bliskość do granicy wschodniej</i> ☒ <i>Rozwinięty sektor usług i ich różnorodność</i> ☒ <i>Czyste środowisko</i> ☒ <i>Podmioty gospodarcze rozpoznawalne na rynkach polskim i zagranicznych</i> ☒ <i>Niskie ceny wody i ścieków</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ <i>Wysokie ceny gruntów</i> ☒ <i>Słaby stan techniczny drogi dojazdowej Łuków-Siedlce</i> ☒ <i>Niescalone grunty</i> ☒ <i>Brak uwarunkowań prawnych dotyczących własności gruntów</i> ☒ <i>Duża odległość od dróg ekspresowych</i> ☒ <i>Brak obwodnicy miasta Łuków</i> ☒ <i>Niewykorzystany potencjał zalewu „Zimna Woda”</i> ☒ <i>Brak nowych średnich i dużych przedsiębiorstw tworzących nowe miejsca pracy</i> ☒ <i>Położenie na obrzeżach województwa, stąd brak identyfikacji</i> ☒ <i>Małe zróżnicowanie branż podmiotów gospodarczych</i> ☒ <i>Mała liczba bazy noclegowej</i> ☒ <i>Brak nowoczesnej miejskiej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej</i> ☒ <i>Niewykorzystanie pokładów amonitów</i> ☒ <i>Trudne warunki glebowe do inwestycji (wysoki poziom wód gruntowych)</i> ☒ <i>Małe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii</i>
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ☒ <i>Powołanie biura wsparcia organizacji non-profit (Inkubator III sektora)</i> ☒ <i>Utworzenie w urzędzie komórki obsługi inwestora</i> ☒ <i>Modernizacja linii kolejowej Warszawa- Lublin</i> ☒ <i>Rozbudowa sieci szerokopasmowej</i> ☒ <i>Utworzenie nowych terenów inwestycyjnych</i> ☒ <i>Pozyskiwanie przez lokalne przedsiębiorstwa finansowania zewnętrznego na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej</i> ☒ <i>Możliwość rozwoju poprzez wykorzystanie zewnętrznej siły nabywczej</i> ☒ <i>Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego</i> ☒ <i>Rewitalizacja zalewu „Zimna Woda”</i> ☒ <i>Wykorzystanie dużego zaplecza dla przetwórstwa</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ <i>Duża konkurencja przy pozyskiwaniu środków zewnętrznych</i> ☒ <i>Nieumiejętne zarządzanie finansami miasta (zadłużanie miasta nie na inwestycje)</i> ☒ <i>Niekorzystna sytuacja polityczna</i> ☒ <i>Położenie peryferyjne na granicy województwa</i> ☒ <i>Niestabilna sytuacja geopolityczna</i> ☒ <i>Brak zrozumienia mieszkańców w odniesieniu do inwestycji</i> ☒ <i>Niewykorzystanie środków z Unii Europejskiej</i>

1	2
<p><i>rolno-spożywczego</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <input checked="" type="checkbox"/> Wykorzystanie złóż amonitów <input checked="" type="checkbox"/> Wykorzystanie pokładów gazu łupkowego (teren miasta i powiatu) <input checked="" type="checkbox"/> Wykorzystanie przemysłu rolno-spożywczego do pozyskiwania odnawialnych źródeł energii <input checked="" type="checkbox"/> Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii <input checked="" type="checkbox"/> Pozyskiwanie finansowania poprzez tworzenie partnerstwa publiczno-prywatnego 	
Infrastruktura techniczna	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> <input checked="" type="checkbox"/> Ważny węzeł kolejowy <input checked="" type="checkbox"/> Rozbudowana infrastruktura wodno-kanalizacyjna i sieć gazowa <input checked="" type="checkbox"/> Dobrze rozwinięta sieć połączeń autobusowych, komunikacji prywatnej (busy) i kolejowej <input checked="" type="checkbox"/> Prawie 90% dróg utwardzonych <input checked="" type="checkbox"/> Rozwój szerokopasmowego Internetu <input checked="" type="checkbox"/> Plan zrównoważonego rozwoju transportu drogowego dla powiatu i miasta Łuków (od 2017 roku) <input checked="" type="checkbox"/> Główny przewoźnik podmiejski jest własnością samorządu powiatowego <input checked="" type="checkbox"/> Niskie ceny wody i ścieków 	<ul style="list-style-type: none"> <input checked="" type="checkbox"/> Słaby stan techniczny dróg dojazdowych do miasta Łuków <input checked="" type="checkbox"/> Duża odległość od dróg ekspresowych <input checked="" type="checkbox"/> Niedokończona obwodnica miasta Łuków <input checked="" type="checkbox"/> 4 zarządców dróg na terenie miasta Łuków <input checked="" type="checkbox"/> Niezadowalająca jakość dróg krajowych i wojewódzkich <input checked="" type="checkbox"/> Niewystarczająca ilość miejsc parkingowych <input checked="" type="checkbox"/> Brak typowej komunikacji miejskiej <input checked="" type="checkbox"/> Duża odległość od składowiska odpadów <input checked="" type="checkbox"/> Duże „rozciągnięcie” miasta <input checked="" type="checkbox"/> Niewystarczająca liczba ścieżek rowerowych <input checked="" type="checkbox"/> Korkowanie się miasta spowodowane lokalizacją sklepów wielkopowierzchniowych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> <input checked="" type="checkbox"/> Modernizacja ciągu kolejowego Warszawa-Łuków-Lublin <input checked="" type="checkbox"/> Rozbudowa sieci szerokopasmowej <input checked="" type="checkbox"/> Rozwój komunikacji miejskiej <input checked="" type="checkbox"/> Utworzenie systemu miejskiej komunikacji rowerowej <input checked="" type="checkbox"/> Modernizacja infrastruktury drogowej 	<ul style="list-style-type: none"> <input checked="" type="checkbox"/> Pogarszanie się stanu dróg

Źródło: Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Łuków na lata 2015-2020

2.1 Opracowania planistyczne na obszarze gminy

Obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łuków zostało przyjęte Uchwałą Nr XII/51/2007 Rady Miasta Łuków z dnia 5 października 2007 r. Przedmiotowy dokument podlegał już czterokrotnie zmianie w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 r o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w zakresie nieznacznej korekty polityki przestrzennej.

Na terenie miasta Łuków obowiązuje 8 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z ich zmianami. Plany obejmują powierzchnię w granicach administracyjnych gminy i wszystkie sporządzone zostały na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

2.2 Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

Do najważniejszych zadań proponowanych w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego”, służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych, na obszarze miasta Łuków, należą:

☞ w zakresie komunikacji :

- rozbudowa i poprawa parametrów technicznych dróg krajowych nr 63 i nr 76,*
- budowa obwodnicy miejscowości miasta Łuków w ciągu drogi krajowej nr 63,*
- modernizacja użytkowanych i rewitalizacja nieczynnych linii kolejowych,*

☞ w zakresie infrastruktury technicznej:

- budowa linii 110 kV wraz z planowaną stacją transformatorową 110 kV/SN.*

2.3. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony

Zgodnie z obowiązującą ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ład przestrzenny jest to „takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno – estetyczne”.

*Układ przestrzenny tworzy miasto Łuków. Samo miasto to jednostka zurbanizowana, charakteryzująca się zwartą zabudową. Dominującym przeznaczeniem terenu na tych obszarach jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i wielorodzinna oraz usługi. *[Obszar objęty zmianą nr 6 Studium to tereny użytkowane rolniczo.]*⁶*

Ochrona ładu przestrzennego dotyczy szczególnie zachowania bilansu pomiędzy stworzeniem odpowiednich warunków rozwoju gospodarczego i zachowania walorów środowiska przyrodniczego oraz jakości przestrzeni osadniczej. Dlatego też na terenie miasta nowopowstające obiekty budowlane podtrzymują zastany charakter zabudowy i stanowią uzupełnienie lub kontynuację już istniejącego układu.

Jednocześnie w związku z zachodzącymi zmianami w strukturze gruntów miasta, (przede wszystkim malejąca powierzchnia użytków rolnych związana z rozwojem terenów miejskich), niezbędne jest przyjęcie nowych kierunków rozwoju przestrzennego. Rozwój istniejących i nowych funkcji terenu, wynikający z korzystnych uwarunkowań (np. tendencja do dalszego rozwoju terenów budowlanych) winien uwzględniać zasady ład przestrzennego, podtrzymując równowagę pomiędzy poszczególnymi elementami przestrzeni.

3. Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju

3.1. Położenie geograficzne

Miasto Łuków położone jest w północnej części województwa lubelskiego. Według podziału fizyczno-geograficznego Polski (Kondracki 1978) znajduje się w obrębie Równiny Łukowskiej będącej fragmentem Niziny Południowopodlaskiej.

Rzędne omawianego obszaru wahają się od 159 m n.p.m. w dolinie Krzyny Północnej (północna część miasta) do 170 m n.p.m. (na południe od zabudowy miejskiej), a więc maksymalna różnica wysokości wynosi ok. 12 m.

Przez miasto przepływa Krzna Południowa, a przez jego północne krańce Krzna Północna. Obie rzeki, biorące początek w rozległych, podmokłych obniżeniach Lasów Łukowskich, łączą się w okolicach Międzyrzecza Podlaskiego w rzekę Krznię – największy lewy dopływ Bugu.

Łuków usytuowany jest na 51°56' szerokości geograficznej północnej i 22°23' długości geograficznej wschodniej w zachodniej części regionu naturalnego zwanego przez geografów Równiną Łukowską, stanowiącą część Niziny Południowopodlaskiej zaliczonej do Nizin Środkowopolskich.

Równina Łukowska obejmuje około 2600 km² i rozciąga się od okolic Adamowa i Kocka po dolinę Bugu między Terespołem a Mielnikiem. Region wznosi się 150 do 180 m nad poziomem morza, a w samym Łukowie wysokości te wahają się od 157 m w dolinie Krzyny Południowej między ul. Zapowiednik a Łazami do kulminacji 170 m na południe od ul. Świderskiej. Rzeźba okolic miasta Łuków jest mało zróżnicowana – dominuje krajobraz równinny ze słabo zaznaczonymi dolinami rzek. Charakter rzeźby w tym rejonie pozwala zaliczyć ten teren do obszarów staroglacjalnych, tzn. ukształtowanych przez lądolód skandynawski, ale później zniszczonych przez procesy denudacyjne, wyrównujące oraz występujący klimat.

3.2. Struktura przestrzenna miasta

Powierzchnia ogólna miasta Łuków wynosi 3 575 ha, w tym:

☞ użytki rolne - 2074 ha,

☞ użytki leśne i grunty zadrzewione (zakrzewione) – 530 ha,

☒ grunty zabudowane i zurbanizowane – 686 ha,

☒ tereny komunikacyjne – 228 ha

☒ tereny różne – 5 ha,

☒ nieużytki – 17 ha,

☒ wody – 35 ha.

[Powierzchnia obszaru objętego zmianą nr 6 Studium wynosi 51,7 ha, w tym:

- *użytki rolne – 49,4 ha,*
- *grunty zadrzewione (zakrzewione) – 0,5 ha,*
- *drogi – 1,8 ha.*

Własność gruntów przedstawia się następująco:

- *grunty należące do Miasta Łuków – 25,8 ha*
- *grunty będące własnością osób prywatnych – 25,9 ha]^{*6}*

3.3. Zasoby i walory środowiska przyrodniczego

1) Budowa geologiczna

Teren miasta Łuków znajduje się na południowo-zachodnim stoku platformy wschodnioeuropejskiej, zbudowanej ze skał prekambryjskich. Powyżej rozpoznano utwory kredy górnej, trzeciorzędu i czwartorzędu.

Kreda górna wykształcona jest w postaci margli, wapieni i kredy piszącej. Strop utworów górnokredowych występuje na rzędnych 40÷50m n.p.m. Na utworach kredowych zalegają osady trzeciorzędu (które wypełniają głównie zagłębienia w nierównej powierzchni skał kredowych): paleocenu dolnego (margle, margle piaszczyste, ily wapienne, zlepieńce z otoczkami i gezy) o rzędnych stropu 47÷62m n.p.m., eocenu górnego (ily i mułki glaukonitowe) o miąższościach ok.2m, oligocenu (zielone piaski drobno i średnioziarniste, miejscami zailone, ily i mułki oraz warstwa fosforytów) o miąższości od kilku do ponad 20m (lokalnie do 36m) i stropie na ogół na rzędnych 65÷75m n.p.m. (lokalnie w południowej i zachodniej części miasta 89÷106m n.p.m.), miocenu (piaski często pylaste z wkładkami mułków, węgla brunatnego i szczątków roślinnych) o miąższości najczęściej 20÷40m, w zachodniej części miasta do 50m, pliocenu (ciemno-szare ily i mułki) o miąższościach 2÷12m, lokalnie w zachodniej części miasta do 17m.

Na utworach trzeciorzędu zalega seria osadów czwartorzędowych, głównie lodowcowych i wodnolodowcowych (osadzone przez wody z topniejącego lądolodu). Dominują gliny zwałowe z głazami, piaski gliniaste oraz piaski drobne i średnie z wkładkami żwirów. Wśród glin zwałowych (na ogół płytko pod powierzchnią terenu) występują porwaki – tzw. kry. Są one zbudowane z czarnych ilów jurajskich i zostały przywleczone w całości przez lądolód skandynawski z obszarów nadbałtyckich.

Najmłodsze, holocenijskie utwory w postaci mułów mineralno-organicznych, piasków i glin pylastych występują w dolinach rzek i u podstawy stoków. Lokalnie, w obniżeniu południowo-zachodniej części miasta znajdują się torfy.

Na powierzchni wysoczyzny na północny wschód i południe od centrum miasta Łuków występują utwory eoliczne (poła piasków przewianych).

2) Rzeźba terenu.

Równinę Łukowską stanowi płaski, piaszczysty teren, którego wysokości bezwzględne sięgają od 140 m n.p.m. do 170 m n.p.m. Teren miasta jest na ogół równinny z wyjątkiem obszaru znajdującego się w obrębie Doliny Krzyny (ul. Rogalińskiego, ul. Partyzantów), gdzie wysokości względne sięgają kilku metrów.

Rzeźbę obszaru miasta budują gliny zwałowe oraz piaski i żwiry wodno – lodowcowe związane z cofaniem się lądolodu plejstocenijskiego w okresie zlodowacenia środkowopolskiego. W dolinach rzek występują mułki i piaski rzeczne oraz torfy, a lokalnie na wododziałach piaski eoliczne.

W bezpośrednim sąsiedztwie miasta Łuków wśród glin polodowcowych tkwią przytransportowane przez lodowiec z północy płaty czarnych ilów jurajskich z licznymi skamieniałościami amonitów, których wiek ocenia się na 165 milionów lat i które są osobliwością na skalę światową. Bardziej znana z tych tzw. Jurajskich kier lodowcowych znajduje się w pobliżu ul. Żelechowskiej i była od dawna eksploatowana przez miejscową cegielnię, czego śladem jest obecnie zespół glinianek. Większy płat ilów jurajskich znajduje się na północny zachód od miasta między Zimną Wodą a wsią Gołaszyn. Obszar miasta charakteryzuje się niską lesistością.

Na rzeźbę ukształtowaną w sposób naturalny nałożone są formy rzeźby antropogenicznej. Są to nasypy drogowe i kolejowe.

*[Obszar objęty zmianą nr 6 Studium znajduje się na wysokości bezwzględnej ok. 165 m n.p.m. i jest to teren płaski bez charakterystycznych form ukształtowania terenu.]*⁶*

Ukształtowanie powierzchni (deniwelacje i kąty nachylenia terenu) miasta Łuków nie są czynnikami utrudniającymi budownictwo.

3) Warunki wodne

Wody powierzchniowe

Obszar miasta Łuków w większości znajduje się w dorzeczu Bugu i odwadniany jest przez górne odcinki Krzyny Południowej i jej dopływu, Krzyny Północnej (dolina Krzyny Północnej stanowi północną granicę miasta). Obie rzeki biorą początek na rozległych obszarach torfowisk i bagien śródleśnych kilka kilometrów na północny zachód od miasta Łuków, przy czym Krzyna Południowa

przepływa przez centrum miasta. Południowa część miasta odwadniana jest przez rzekę Samicę będącą dopływem Bystrzycy (zlewnia Wieprza).

W skład sieci hydrograficznej wchodzi również występujące głównie w dolinach rzek liczne drobne ciek i rowy melioracyjne. W granicach miasta znajduje się kilka sztucznych zbiorników wód powierzchniowych. W rejonie ul. Żelechowskiej znajdują się wypełnione wodą nieczynne wyrobiska po eksploatacji surowca dla nieczynnej już cegielni.

Ponadto na terenie miasta znajduje się sztuczny zbiornik wodny „Zimna woda” o powierzchni ok. 21 ha. Spełnia on funkcję rekreacyjno - wędkarską. Zalew jest sztucznym zbiornikiem, który częściowo jest osłonięty lasem i porośnięty trzcinami. Zalew należy do Okręgu Wód PZW Lublin. W większości zbiorniki wodne na terenie miasta mają funkcję retencyjną, ale także stanowią zbiorniki przeciwpożarowe lub pełnią funkcję rekreacyjno - wędkarską.

*Miasto znajduje się w obrębie jednolitych części wód powierzchniowych: Krzna Południowa od źródeł do dopływu spod Lipniaków PLRW2000172664272 [, Krzna do Krzymoszy z Krzymoszą PLRW2000172664169, Bystrzyca do Samicy PLRW200017248649 i Stanówka PLRW200017248669.]^{*6}*

Wody powierzchniowe nie stanowią istotnych ograniczeń w wykorzystaniu terenów na cele budowlane – ograniczenia w dolinach rzecznych i w obniżeniach wynikają głównie z istniejących tutaj warunków geologiczno-inżynierskich.

Wody podziemne

*Północna część miasta znajduje się w obszarze Jednolitych części wód podziemnych Nr 67, a południowa [, w tym obszar objęty zmianą nr 6 Studium,]^{*6} w obszarze Jednolitych części wód podziemnych Nr 75.*

W obszarze JCWPd Nr 67 strefa aktywnej wymiany wód w obrębie kredy sięga do 120 m p.p.t. JCWPd 67 charakteryzuje się znaczną nadwyżką zasobów wód podziemnych w odniesieniu do wielkości poboru, wynoszącego około 13% wielkości zasobów. Na obszarze JCWPd nie występują zanieczyszczenia wód podziemnych. Są to wody dobrej jakości, wymagają na ogół prostego uzdatniania.

W obszarze JCWPd Nr 75 strefa aktywnej wymiany wód w obrębie kredy górnej sięga 100-150 m p.p.t. JCWPd 75 charakteryzuje się znaczną nadwyżką zasobów wód podziemnych w odniesieniu do wielkości poboru wynoszącego mniej niż 6% wielkości zasobów. Na obszarze JCWPd nie występują zanieczyszczenia wód podziemnych. Wody dobrej jakości, wymagają na ogół

W granicach miasta Łuków występują trzy warstwy wodonośne, które na całym niemal obszarze rozdzielone są osadami glin zwałowych, mułków lub ilów:

- pierwsza, przypowierzchniowa, w utworach czwartorzędu,

- druga, międzymorenowa (również w utworach czwartorzędu),
- trzecia, związana z utworami trzeciorzędu i czwartorzędu (w głębokiej, kopalnej dolinie czwartorzędowej połączonej z piaskami miocenu lub oligocenu).

Głównym użytkowym poziomem wodonośnym w rejonie miasta Łuków jest ujęty do eksploatacji studniami miejskimi mioceńsko-oligoceni poziom wodonośny. Występuje on na głębokościach 55,90 m pod dużym nakładem osadów trudno przepuszczalnych, izolujących od zanieczyszczeń powierzchniowych.

W utworach czwartorzędu warstwa wodonośna występuje na większości obszaru. Na terenie miasta są tereny pozbawione użytkowej warstwy wodonośnej (negaty). Największe miąższości czwartorzędowy poziom wodonośny (powyżej 20 m) osiąga w kopalnej dolinie położonej w rejonie Zakładów Mięśnych gdzie znajduje się na głębokościach 30 -40 m. Jest ona niedostatecznie izolowana w północno-wschodniej i północno-zachodniej części miasta.

Pierwsza, przypowierzchniowa warstwa wodonośna w utworach czwartorzędu znajdująca się kilka metrów pod poziomem terenu charakteryzuje się znaczną zmiennością. Woda w niej występuje na ogół płytko. Na obszarach zbudowanych z utworów przepuszczalnych (np. piaski wodnolodowcowe i osady rzeczne) warstwa ta cechuje się zwierciadłem swobodnym, a na terenach pokrytych glinami zwałowymi występuje w przewarstwieniach i soczewkach piasków i żwirów i może mieć tam zwierciadło lekko napięte. Jest uzależniona od warunków atmosferycznych – zasilanie odbywa się drogą naturalną poprzez prawie bezpośrednią infiltrację z wód opadowych. Poziom ten nie ma większego znaczenia użytkowego głównie ze względu na znaczną podatność na zanieczyszczenie z powierzchni terenu.

Główny Zbiornik Wód Podziemnych

Miasto Łuków położone jest na obszarze głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP) nr 215 „subniecka warszawska”.

Dążąc do ochrony ilościowej i jakościowej zasobów wodnych uznaje się za zasadne ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika.

GZWP nr 215 „subniecka warszawska” jest zbiornikiem obejmującym wodonośne utwory trzeciorzędowe (głównie oligoceni i mioceńskie) wypełniające kredową nieckę mazowiecką z centrum w rejonie Warszawy. Miasto Łuków znajduje się w jego południowo-wschodniej części. Wodonośne utwory tego zbiornika są dobrze izolowane od powierzchni terenu.

4) Warunki podłoża budowlanego

W granicach miasta dominują utwory plejstoceni. Charakteryzują się warunkami korzystnymi dla budownictwa. Obejmują gliny, piaski lodowcowe, oraz piaski i żwiry wodnolodowcowe. Zlokalizowane są w centralnej części miasta Łuków, po obydwu stronach Krzyny

Południowej.

Utwory holocenijskie są słabonośne i na ogół nie nadają się do bezpośredniego posadowienia budynków. Niekorzystne warunki geologiczno-inżynierskie występują w wypełnionych osadami organicznymi i mułkami dolinach rzek Krzyny Południowej i Północnej (północna granica miasta) i innych mniejszych cieków oraz lokalnych obniżeniach w powierzchni wysoczyzny. Tereny dolin i lokalnych obniżeniach charakteryzują się dodatkowo płytko występującymi (stałe lub okresowo) wodami gruntowymi, co jest także czynnikiem znacznie utrudniającym posadowienie budynków.

Obszarami o warunkach geologicznych utrudniających budownictwo są pola piasków przewianych. Wynika to ze słabego stopnia zagęszczenia drobnoziarnistych piasków eolicznych.

Utrudniona realizacja budownictwa może występować na terenach gdzie są zalegające na powierzchni terenu lub występujące pod niewielkim nadkładem piasków i glin zwałowych ility kry jurajskiej (są to utwory uplastyczniające się pod wpływem wody). Są to tereny nie zalecane pod zabudowę.

Większość opisywanego obszaru (prawie wszystkie tereny zabudowane) charakteryzuje się korzystnymi warunkami podłoża budowlanego. Tereny te występują w postaci dwóch dużych płątów (północna i południowa część miasta) i są rozdzielone doliną Krzyny Południowej charakteryzującą się gruntami nie nadającymi się do bezpośredniego posadowienia budynków.

5) Surowce mineralne

Na terenie miasta brak jest udokumentowanych i eksploatowanych złóż surowców mineralnych, a więc nie ma również wyznaczonych obszarów i terenów górniczych zgodnie z prawem geologicznym i górniczym. W przeszłości na potrzeby cegielni eksploatowano ility jurajskie. Występują one w postaci tzw. kry i zostały przywleczone przez lądolód prawdopodobnie z terenów obecnej Estonii. W łąkach znajdują się liczne konkracje zawierające świetnie zachowane skamieniałości morskiej fauny jurajskiej, głównie muszle amonitów (często również ślimaki, małże, belemnity, liliowce, otwornice i ryby). Ze względu na zanieczyszczenie surowca zaniechano jego eksploatacji.

6) Warunki glebowe i szata roślinna

Dane ogólne.

Na terenie miasta gleby składają się z glin zwałowych oraz piasków i żwirów polodowcowych związanych z cofaniem się lądolodu plejstocenijskiego w okresie zlodowaceń środkowopolskich.

Tereny rolnicze.

Na terenie miasta Łuków, na obszarach użytkowanych rolniczo, przeważają gleby średnio korzystne (IV klasa bonitacyjna – 1229 ha) i korzystne (III klasa – 158 ha) do produkcji rolnej. [Na

*obszarze objętym zmianą nr 6 Studium dominują gleby klas IVa, IVb, V i VI, które zajmują pow. ok. 49,3 ha. Gleby klasy IIIb zajmują powierzchnię ok. 0,4 ha.]^{*6}*

Wśród gleb średniokorzystnych do produkcji rolnej dominują gleby brunatne lub biellicowe żytnie dobre, z małym udziałem zbożowo-pastewnych słabych w IVa i IVb klasie bonitacyjnej, a pod użytkami zielonymi gleby organiczne klasy III i IV (zlokalizowane głównie w dolinach Krzyny Południowej).

Na terenie miasta Łuków występują gleby korzystne, mało korzystne jak i niekorzystne do produkcji rolnej, których wartość określona jest kompleksami przydatności rolniczej gleb.

Gleby korzystne do produkcji rolnej to gleby brunatne lub biellicowe pszenno- żytnie i pszenne klasy IIIa i IIIb oraz czarne ziemie w kompleksie zbożowo-pastewnym mocnym. Gleby te występują płatami na południe i na zachód od zwartej zabudowy miasta.

Do gleb małokorzystnych i niekorzystnych do produkcji rolnej zliczają się gleby brunatne lub biellicowe kompleksu żytniego słabego klasy V i brunatne żytnio-łubinowe klasy VI oraz gleby organiczne klasy V i VI pokryte użytkami zielonymi słabej wartości.

Szczególnej ochronie przed przeznaczeniem gruntów na cele nierolnicze powinny być objęte grunty od I do III klasy bonitacyjnej. Na terenie miasta Łuków gleby III klasy (brak gleb I i II klasy) zajmują 158 ha, co stanowi 6,2 % użytków rolnych (4,4 % powierzchni ogólnej miasta). Występują głównie na zachód i południowy wschód od miasta (są to przede wszystkim grunty orne).

Gleby organiczne szczególnie chronione (tzn. gleby mułowe, torfowe, murszowe i murszowate) znajdują się głównie w dolinie rzeki Krzyny Południowej i pokryte są w większości użytkami zielonymi.

Typy gleb przedstawia tabela (stan na 2015 r.)

Tabela nr 2

<i>Oznaczenie i klasa użytku</i>	<i>Sposób użytkowania</i>	<i>Powierzchnia w ha</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
<i>B</i>		<i>320,3717</i>
<i>Ba</i>		<i>113,9621</i>
<i>Bi</i>		<i>102,0896</i>
<i>Bp</i>		<i>33,4155</i>
<i>Bz</i>		<i>59,6749</i>
<i>dr</i>		<i>175,3681</i>
<i>K</i>		<i>0,0050</i>
<i>LsIII</i>		<i>0,0117</i>
<i>LsIV</i>		<i>190,5309</i>
<i>LsV</i>		<i>222,4490</i>

<i>LsV</i>	<i>B</i>	0,0815
<i>LsVI</i>		81,8090
<i>LsVI</i>	<i>B</i>	0,1170
<i>Lz</i>		10,6169
<i>ŁIII</i>		14,6694
<i>ŁIII</i>	<i>Br</i>	0,0613
<i>ŁIV</i>		216,8169
<i>ŁIV</i>	<i>Br</i>	1,0449
<i>ŁIV</i>	<i>Lzr</i>	1,3824
<i>ŁV</i>		44,2971
<i>ŁV</i>	<i>Br</i>	0,3054
<i>ŁVI</i>		1,0178
<i>ŁVI</i>	<i>Lzr</i>	0,6626
<i>ŁV</i>	<i>Lzr</i>	4,1815
<i>N</i>		17,7068
<i>PsIII</i>		4,5268
<i>PsIV</i>		34,9740
<i>PsIV</i>	<i>Br</i>	0,7179
<i>PsV</i>		44,4517
<i>PsV</i>	<i>Br</i>	0,4502
<i>PsVI</i>		2,5287
<i>PsVI</i>	<i>Br</i>	0,0225
<i>PsVI</i>	<i>Lzr</i>	0,1125
<i>PsV</i>	<i>Lzr</i>	2,3334
<i>RIIIa</i>		18,3128
<i>RIIIa</i>	<i>Br</i>	0,1424
<i>RIIIa</i>	<i>W</i>	0,0099
<i>RIIIb</i>		114,7871
<i>RIIIb</i>	<i>Br</i>	3,8059
<i>RIIIb</i>	<i>LZr</i>	0,1013
<i>RIVa</i>		311,7261
<i>RIVa</i>	<i>B</i>	0,0383
<i>RVIa</i>	<i>Br</i>	25,7603
<i>RIVb</i>		440,2550
<i>RIVb</i>	<i>B</i>	0,0442
<i>RIVb</i>	<i>Br</i>	28,7678
<i>RIVb</i>	<i>Lzr</i>	1,8543
<i>RV</i>		513,7786
<i>RV</i>	<i>Br</i>	29,6488
<i>RVI</i>		205,1754
<i>RVI</i>	<i>Br</i>	11,5308
<i>RVI</i>	<i>Lzr</i>	5,6005
<i>RV</i>	<i>Lzr</i>	7,3789

<i>RV</i>	<i>Wśr</i>	0,1510
<i>Ti</i>		1,6080
<i>Tk</i>		111,9641
<i>Tp</i>		0,0203
<i>Tr</i>		4,7328
<i>W</i>		26,4729
<i>Wp</i>		8,0484
<i>Ws</i>		0,4166
<i>Razem</i>		3574,8992

Źródło: opracowane na podstawie danych z Urzędu Miasta Łuków

Użytki zielone

Strefa ekologiczna w granicach miasta Łuków obejmuje dolinę Krzyny Południowej z występującymi w jej obrębie terenami użytków zielonych, ogródków działkowych i zieleni parkowej.

Użytki zielone zajmują pow. 366 ha co stanowi 10,23% powierzchni miasta.

Przeważają użytki zielone średnie (2z) w niewielkich ilościach słabe (3z) na glebach typu czarne ziemie właściwe oraz częściowo gleby szare i czarne ziemie zdegradowane. 70% użytków zielonych to czarne ziemie lekkie, niecałkowicie wytworzone z piasków gliniastych, zalegających na zwężlejszym podłożu, występujących nie głębiej niż 100 cm. Poziom wody gruntowej waha się w granicach 40-100 cm w ciągu okresu wegetatywnego.

Łąki zaliczone do kompleksu 2z mają zwarte zadarnienie i dają plony traw o wysokiej jakości paszowej. Stosunki wodne na użytkach tego kompleksu są uregulowane w sposób zadowalający systemem rowów otwartych.

Użytki zielone zaliczone do kompleksu 3z mają z zasady wadliwe stosunki wodne. Część z nich okresowo jest nadmiernie uwilgocona, a część z nich posiada stale za wysoki poziom wód gruntowych. Posiadają one słabe zadarnienie z przewagą traw o słabej wartości paszowej.

7) Tereny leśne

Ograniczeniu zmiany przeznaczenia podlegają wszystkie grunty leśne. Grunty należące do Skarbu Państwa wymagają uzyskania zgody właściwego Ministra na zmianę ich przeznaczenia. Lasy prywatne, stanowiące istotny procent w ogólnej powierzchni lasów na terenie miasta Łuków, wymagają uzyskania zgody Marszałka na zmianę ich przeznaczenia.

Miasto charakteryzuje się niską lesistością. Zasoby leśne stanowią 13,8% powierzchni ogólnej miasta (496 ha). Wśród lasów dominuje bór świeży i bór mieszany świeży. Są to lasy ochronne.

Bory świeże występują w północno-wschodniej i południowej części miasta. Przeważa w

nich sosna z domieszką brzozy. Bory posiadają dość ubogie runo i podszyt. Charakteryzują się średnią odpornością na antropopresję oraz korzystnym klimatem. Bory mieszane świeże rosną w granicach Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz na wschód od zabudowań miasta. Składają się z drzewostanów sosnowych z udziałem głównie dębu i brzozy i dość bogatym runem i podszytem. Cechuje je znaczna odporność i korzystny mikroklimat.

W bezpośrednim sąsiedztwie bocznic kolejowej na południe od drogi do Międzyrzecza Podlaskiego znajduje się niewielki obszar lasu mieszanego o dość bujnym podszytzie i runie, w którym obok sosny występuje duży procent gatunków liściastych. Charakteryzują się znaczną odpornością i korzystnym klimatem.

Wyodrębnione w mieście Łuków lasy są lasami masowego wypoczynku. Ponadto objęte są one statusem lasów ochronnych, na mocy przepisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, jako że grunty leśne znajdujące się w granicach administracyjnych miast zaliczane są do lasów ochronnych.

Najistotniejsze zagrożenie dla lasów na terenie gminy stanowią:

- ☞ pożary, którym sprzyja skład gatunkowy drzewostanów i słabe uwilgotnienie siedlisk,*
- ☞ masowe pojawienie się szkodliwych owadów (brudnicy mniszki, strzygom choinówki, paprocha cetyniaka, boreczników),*
- ☞ choroby grzybowe, szczególnie na gruntach porolnych,*
- ☞ szkody zwierzynylownej,*
- ☞ nadmierna penetracja turystyczna.*

Zieleń miejska występuje w postaci zieleni parkowej, ogródków działkowych, cmentarzy czynnych i zamkniętych oraz skwerów, zieleni osiedlowej i terenów rekreacyjnych i sportowych. Zieleń miejska w znacznej mierze połączona jest z posiadającą duże walory przyrodnicze doliną Krzyny Południowej i stanowią razem strefę ekologiczną.

Na terenie miasta znajduje się dolina rzeki Krzyny Południowej okryta roślinnością trawiastą, oraz 2 parki miejskie zadrzewione:

- ☞ Park położony w dolinie Krzyny Południowej w trójkącie: ul. Rogalińskiego, szpital, koryto rzeki. Park powstał w czynie społecznym w okresie powojennym.
- ☞ Park miejski, położony wzdłuż Krzyny Południowej na wysokości obiektów OSiR-u, skwerami tylko częściowo wykorzystywany przez mieszkańców.

3.4. Biosfera

1) Flora

Miasto położone jest na obszarach o dużych wartościach przyrodniczych, w obrębie Obszarów Chronionego Krajobrazu. Dominującym elementem środowiska przyrodniczego Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu są tereny leśne oraz połacie łąk i pastwisk

pokrytych licznymi zadrzewieniami. Głównym walorem przyrodniczym miasta jest rzeka Krzna.

W lasach na terenie miasta jak i w jego bezpośrednim otoczeniu dominują takie gatunki drzew jak:

- sosna zwyczajna (*Pinus sylvestris*)
- brzoza brodawkowata (*Betula Pendula*)
- brzoza niska (*Betula homilis*)
- dąb bezszypułkowy (*Quercus petraea*)
- dąb szypułkowy (*Quercus robur*)
- olsza czarna (*Alnus glutinosa*)
- olsza szara (*Alnus incana*)

Na łąkach, a zwłaszcza wzdłuż doliny rzeki Krzny występują:

- widłak jałowcowaty (*Lycopodium annotinum*)
- widłak goździsty (*Lycopodium clavatum*)
- orlik pospolity (*Aquilegia vulgaris*)
- rojownik pospolity (*Javibara sobolifera*)
- parzydło leśne (*Aruncus sylvestris*)
- naparstnica zwyczajna (*Digitalis grandiflora*)
- goryczka wąskolistna (*Gentiana pneumonanthe*)
- barwinek pospolity (*Vica minor*)
- lilia złotogłów (*Lilium martagon*)
- storczyk krwisty (*Orchis incarnata*)
- storczyk szerokolistny (*Orchis latifolia*)
- podkolan biały (*Platanthera bifolia*)
- kruszczyk szerokolistny (*Epipactis helleborine*)
- gnieźnik leśny (*Neottia nidus-avis*)
- kopytnik pospolity (*Asarum europaeum*)
- kalina koralowa (*Viburnum opulus*)
- konwalia majowa (*Convallaria majalis*)

Wszystkie wymienione rośliny są gatunkami chronionymi.

Występują też chronione gatunki porostów, są to:

- brodaczka kępkowa (*Usnea hirta*)
- brodaczka kędzierzawa (*Usnea subfloridana*)
- płucnica islandzka (*Cetraria islandica*).

*obecnie są to grunty orne z dwoma skupiskami zadrzewień śródpolnych.]^{*6}*

2) Fauna

Zróżnicowanie fauny miasta Łuków pod względem różnorodności gatunkowej kręgowców jest przeciętne. Na terenie miasta stwierdzono 131 gatunków kręgowców, w tym: 11 ssaków, 109 gatunków ptaków lęgowych i prawdopodobnie lęgowych, 7 gatunków płazów i 4 gatunki ryb.

Większość gatunków ssaków stanowią przedstawiciele rzędów owadożerne. Należą do nich gryzonie. Z rzędu owadożerne na terenie miasta występują:

- kret (*Talpa europaea*),
- ryjówka aksamitna (*Sorex araneus*),
- ryjówka malutka (*Sorex minutus*),
- rzęsorek rzeczek (*Neomys fodiens*).

Z gryzoni występuje:

- mysz domowa (*Mus musculus*),
- mysz polna (*Apodemus agrarius*),
- nornik zwyczajny (*Microtus arvalis*),
- szczur wędrowny (*Rattus norvegicus*).

Z gatunków łownych na terenie miasta występuje:

- lis (*Vulpes vulpes*),
- sarna (*Capreolus*),
- zając (*Lepus europaeus*),
- dzik (*Sus scrofa*),
- łoś (*Alces alces*).

Do gatunków ptaków pospolicie występujących na terenie miasta należy:

- grzywacz (*Columba palumbus*),
- sierpówka (*Streptopelia decaocto*),
- jerzyk (*Apus apus*),
- oknówka (*Delichon urbica*),
- pliszka siwa (*Motacilla alba*),
- kos (*Turdus merula*),
- kapturka (*Sylvia atricapilla*),
- sikora bogatka (*Parus major*),
- sikora uboga (*Parus palustris*),
- sroka (*Pica pica*),

- kawka (*Corvus monedula*),
- gawron (*Corvus frugilegus* L),
- wróbel (*Passer domesticus*),
- mazurek (*Passer montanus*),
- szpak (*Sturnus vulgaris*),
- zięba (*Fringilla coelebs*),
- dzwonec (*Carduelis chloris*),
- rudzik (*Erithacus rubicola*),
- kwiczoł (*Turdus pilaris*),
- bażant (*Phasianus colchicus*),
- kowalik (*Sitta europaea*),
- pierwiosnek (*Phylloscopus collybita*),
- kopciuszek (*Phoenicurus ochruros*).

Ponadto na terenie miasta występuje:

- puszczyk (*Strix aluco*),
- płomykówka (*Tyto alba*),
- sowa uszata (*Asio otus*),
- pustułka (*Falco tinnunculus*),
- krogulec (*Accipiter nisus*),
- myszołów (*Buteo buteo*),
- sójka (*Garrulus glandarius*),
- kruk (*Corvus corax*),
- wrona siwa (*Corvus corone*).

Płazy na terenie miasta reprezentuje:

- ropucha szara (*Bufo bufo*),
- ropucha zielona (*Bufo viridis*),
- kumak nizinny (*Bombina bombina*),
- żaba wodna (*Rana esculenta*),
- żaba śmieszka (*Rana ridibunda*),
- żaba trawna (*Rana temporaria*),
- żaba moczarowa (*Rana arvalis*).

Skład gatunkowy ichtiofauny jest bardzo ubogi ze względu na brak większych cieków wodnych, *jak również ze względu na zanieczyszczenie rzeki Krzyny.*

W rzekach Krzna Południowa i Północna występują następujące gatunki ryb:

- ciernik (*Gasterosteus aculeatus*),
- okoń (*Perca fluviatilis*),
- słonecznica (*Leucaspis delineatus*),
- płoć (*Rutilus rutilus*).

*[Obszar objęty zmianą nr 6 Studium to otwarte grunty orne, które stanowią nieatrakcyjne miejsce do bytowania zwierząt. Potencjalnymi miejscami do okresowego występowania zwierząt są istniejące zadrzewienia śródpolne.]^{*6}*

3) Warunki klimatyczne

Rejon miasta Łuków należy do Mazowiecko-Podlaskiego regionu klimatycznego. Klimat tego regionu jest zimniejszy od klimatu centralnej Polski i charakteryzuje się wzrostem cech kontynentalizmu (przejawiające się dużą amplitudą temperatury rocznej -ostre zimy i ciepłe lata, z przewagą opadów letnich nad zimowymi, skróceniem okresów przejściowych między zimą i wiosną, a także krótszym okresem wegetacyjnym w porównaniu z zachodnią częścią kraju).

Terenami całkowicie niewskazanymi pod zabudowę ze względu na topoklimat są doliny Krzyny Południowej (i Północnej na granicy miasta) oraz cieki i rowy melioracyjne wraz z najbliższym sąsiedztwem. Są to tereny mniej nasłonecznione. Ich mikroklimat wynika z sąsiedztwa rzek i występowania terenów podmokłych. Cechują się częstymi mgłami i są miejscem gromadzenia się chłodnego powietrza, spływającego z sąsiednich, nieco bardziej wyniesionych terenów. Często występują tutaj inwersje temperatur i lokalne przymrozki. Są to więc również tereny niewskazane pod uprawy wrażliwe na późnowiosenne przymrozki.

Temperatura powietrza

Z hydrologicznego punktu widzenia temperatura powietrza jest bardzo ważnym elementem klimatycznym, gdyż limituje w głównej mierze wartość wskaźnika parowania terenowego. Średnie temperatury miesięczne kształtują się od około $-4,5^{\circ}\text{C}$ (styczeń) do około $+19^{\circ}\text{C}$ (lipiec) przy średnich rocznych $+7,5^{\circ}\text{C}$. Okres wegetacyjny trwa około 205 dni. Liczba dni z przymrozkami przekracza 140, a liczba dni mroźnych to ok. 55. Okres bezprzymrozkowy jest w poszczególnych latach zróżnicowany i wynosi przeciętnie około 180 dni.

Wilgotność względna

Wilgotność względna powietrza jest elementem meteorologicznym, który z jednej strony wykazuje dużą zależność od temperatury powietrza z drugiej zaś warunkuje odczuwalność temperatury przez organizmy żywe. Z bioklimatycznego punktu widzenia nie są korzystne zbyt

duże wartości wilgotności względnej zarówno przy temperaturach wysokich jak i przy niskich (uczucie duszności).

Mgły

Mgły są zjawiskiem ściśle związanym z temperaturą i wilgotnością powietrza. Są zjawiskiem wybitnie niekorzystnym ze zdrowotno – wypoczynkowego punktu widzenia. Sprzyjają utrzymywaniu się w powietrzu ewentualnych zanieczyszczeń mechanicznych i chemicznych. Mgły występują najczęściej w miesiącach zimowych, najrzadziej w letnich.

Opad atmosferyczny

Średnie opady atmosferyczne wynoszą 500 mm i są niższe niż średnie wartości kraju (600 mm). W rocznym ich przebiegu uwidaczniają się wyraźne minima zimowe i maksima letnie. Na półrocze zimowe (grudzień – maj) przypada poniżej 180mm, czyli poniżej połowy wartości opadów. Najwięcej opadów przypada na półrocze letnie – 320 mm, zaś miesiącem najbardziej deszczowym jest lipiec, po nim w czasie jesieni następuje spadek opadów.

Liczba dni ze śniegiem wynosi 50-70. Najczęściej opady śnieżne występują w grudniu i styczniu. Marzec ma niekiedy więcej dni śnieżnych niż październik. Trwałość pokrywy śnieżnej w opisywanym obszarze wynosi 60-90 dni, przy grubości rzędu kilkunastu centymetrów.

Wiatry

Zasadniczymi masami powietrza docierającymi nad miasto są masy polarnomorskie, polarnokontynentalne, podzwrotnikowe oraz arktyczne i atlantyckie. Są to różne masy o indywidualnych cechach, przynoszące różne typy pogody. Ruch mas powietrza wywołują zmiany ciśnienia atmosferycznego, które przy średniej 991,08 mb dla Polski, w Łukowie kształtuje się w okolicach 995-1000 mb.

Nad miastem przeważają wiatry z kierunków zachodnich. Odznaczają się one większą prędkością i przynoszą wilgotne powietrze oceaniczne, ze znacznym zachmurzeniem, opadami i obniżką temperatury latem, natomiast wzrostem zimą. Średnia liczba wiatrów silnych powyżej 8m/s, dochodzi do 50 dni / rok.

Okres wegetacyjny

Okres wegetacyjny trwa 200-210 dni, a początek robót polowych przypada na ostatnią dekadę marca lub pierwszą kwietnia.

3.5. Ochrona prawna środowiska

1) Obszary objęte ochroną prawną

Fragment Miasta położony jest w obrębie Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Obszar został utworzony w 1986 r. i obejmuje tereny o wysokich walorach przyrodniczych na północny wschód od miasta Łuków. Jego całkowita powierzchnia wynosi 18 650 ha.

Na terenie miasta znajduje się część Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 o kodzie PL061 – "Lasy Łukowskie". Jego całkowita powierzchnia zajmuje obszar 11 450 ha, przy czym na terenie miasta znajduje się mały fragment obszaru, obejmujący zalew Zimna Woda, położony w zachodniej części miasta.

Obszar Natury 2000 podlega ochronie (w ramach obowiązującego prawa) przed działaniami mogącymi w istotny sposób pogorszyć stan siedlisk, gatunków roślin i zwierząt i wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których obszar ochrony Natura 2000 został wyznaczony.

[Obszar objęty zmianą nr 6 Studium znajduje się poza obszarem chronionego krajobrazu oraz obszarem Natura 2000.]⁶

2) Pomniki przyrody

Na terenie miasta Łuków znajduje się jeden pomnik przyrody ożywionej (dąb szypułkowy) i jeden pomnik przyrody nieożywionej (głaz narzutowy).

W granicach miasta znajdują się następujące pomniki przyrody:

Tabela nr 3

<i>Lp.</i>	<i>Forma własności</i>	<i>Sprawujący Nadzór</i>	<i>Nazwa</i>	<i>Obwód [cm]</i>	<i>Wysokość [m]</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
1.	Miasto Łuków	Burmistrz Miasta Łuków	głaz narzutowy z okolicznością tablicą dla upamiętnienia 750-lecia miasta Łuków 1233-1983	681	2,3
2.	Skarb Państwa administrator Miasto Łuków	Burmistrz Miasta Łuków	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> z okazałą, równomiernie rozwiniętą koroną	273	18

Ochrona dębu szypułkowego polega na zakazie wycięcia, niszczenia lub uszkodzenia, a także zanieczyszczenia terenu w pobliżu obiektu, wzniecania ognia oraz wznoszenia jakichkolwiek obiektów budowlanych w promieniu 15m od drzewa.

Ochrona głazu polega na zakazie niszczenia, chodzenia po obiekcie, usuwania pokrywających kamień porostów, mchów i innych roślin, a także zanieczyszczenia terenu w pobliżu obiektu, wzniecania ognia oraz dokonywania przemieszczeń lub przesunięć oraz podkopywania lub zakopywania głazu.

*[Na obszarze objętym zmianą nr 6 Studium brak jest pomników przyrody.]^{*6}*

3) Przyrodniczy System Miasta (PSM)

Przeprowadzona analiza układów biocenotycznych pozwala na wyodrębnienie następujących elementów składowych przyrodniczego systemu miasta:

📍 Obszary Węzłowe, których zasadnicza rola w systemie decyduje o najwyższej randze przyrodniczej i ochrony; są to więc “jądra”, z których odbywa się rozprzestrzenianie się materii i puli genowej gatunków,

📍 Korytarze Ekologiczne to podstawowe elementy tranzytowe PSM, łączące obszary węzłowe i węzły oraz regionalny system przyrodniczy w całość, są to obszary wspomagające poprzednio omówiony, umożliwiające migrację roślin, zwierząt lub grzybów charakterystycznych dla danego układu przyrodniczego gatunków lub czynników środowiskowych; pełnią zatem ważną rolę uzupełniającą, a w niektórych wypadkach – zasadniczą dla zasilania gatunkowego przyrodniczego systemu miasta.

Przyrodniczy System Miasta to najważniejsza struktura łącznikowa w omawianym obszarze o randze lokalnej, regionalnej i krajowej. W europejskiej sieci ECONET Polska w rejonie województwa oznaczony 64k, stanowi krajowy korytarz ekologiczny.

Według Krajowej Sieci ECONET.PL wschodnia część miasta Łuków znajduje się na obszarze korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym (fragmenty doliny Krzny Północnej, lasy na wschód od miasta i dolina Krzny Południowej poniżej miasta), natomiast jego północno-zachodnia część – na obszarze węzłowym o znaczeniu krajowym (łącznie z doliną Krzny Południowej powyżej miasta Łuków). Obszar węzłowy w granicach miasta pokrywa się z Łukowskim Obszarem Chronionego Krajobrazu.

Powiązania przyrodnicze pomiędzy wymienionymi obszarami o dużych wartościach przyrodniczych zachodzą zasadniczo poza północną (dolina Krzny Północnej) i wzdłuż zachodniej granicy miasta (pas o przebiegu północ – południe związany z rzeką Samicą). Na obszarze należącym do miasta powiązania te są bardzo utrudnione, a na znacznym odcinku wręcz uniemożliwione zabudową miejską oraz przebiegiem szlaków komunikacyjnych (wewnątrz terenów miejskich ciąg biegnący doliną Krzny Południowej jest praktycznie przerwany).

Korytarz ekologiczny obejmuje się ochroną planistyczną ustanawiając wymóg zachowania i kształtowania ich drożności ekologiczno-przestrzennej.

Ochrona systemu przyrodniczego miasta polegać będzie na:

- 📍 ochronie systemu przyrodniczego przed naporem inwestycyjnym na tereny ważne przyrodniczo, z uwzględnieniem:*
- istniejących wartości przyrodniczych,*
- istniejących wartości kulturowych zieleni,*

- *dostępności do terenów rekreacyjnych,*
- *warunków aerosanitarnych i znaczącej ich roli w kształtowaniu kanałów przewietrzania miasta;*
- ☞ *dostosowaniu sposobów zagospodarowania do uwarunkowań, mających w dużym stopniu charakter prawny, wynikających z:*
 - *ustanowionych stref ochronnych ujęć wody,*
 - *projektowanych stref ochrony ujęć wód podziemnych i obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP),*
 - *ochrony istniejącej i projektowanej infrastruktury przeciwpowodziowej,*
- ☞ *realizacji zabezpieczeń przeciwpowodziowych i ograniczaniu negatywnych skutków powodzi poprzez stosowanie ustaleń i zaleceń wynikających ze Studium dla potrzeb ochrony przeciwpowodziowej dla rzeki Krzny,*
- ☞ *podejmowaniu działań mających na celu:*
 - *poprawę jakości wód Krzny,*
 - *poprawę jakości wód ujmowanych dla zaopatrzenia mieszkańców miasta Łuków w wodę,*
 - *zachowanie i ochronę istniejącej sieci wodnej naturalnej i sztucznej oraz zbiorników wodnych,*
- ☞ *podejmowaniu działań mających na celu poprawę jakości powietrza;*
- ☞ *podejmowaniu działań, mających na celu poprawę klimatu akustycznego miasta, w szczególności poprzez zmniejszenie uciążliwości komunikacyjnych.*

4) Zielony pierścień

Obszar miasta Łuków objęty jest programem kształtowania „zielonych pierścieni” (green Belts) wokół terenów zurbanizowanych. „Zielony pierścień” to pas terenów otaczających miasto składający się głównie z lasów, użytków zielonych oraz dolin rzecznych, mający na celu kontrolowanie rozrostu miasta oraz ochronę terenów podmiejskich.

4 Zagrożenia środowiska

4.1. Zagrożenia naturalne

Zagrożenia poszczególnych elementów środowiska można podzielić na czynniki naturalne oraz związane z działalnością człowieka.

Zagrożenia naturalne związane są z wpływem czynników środowiskowych i klimatycznych na kształt poszczególnych komponentów przyrodniczych. Procesy przekształcające środowisko zachodzą często w sposób ciągły, na przestrzeni wielu lat, a ich efekty mogą wydawać się

początkowo niewielkie. Jednak po pewnym czasie mogą doprowadzić do powstania poważnych zmian w środowisku.

4.2. Zagrożenia antropogeniczne

Ewentualne zagrożenia dla środowiska naturalnego mogą wynikać z nieprawidłowego stosowania przez rolników środków ochrony roślin i nawozów sztucznych. Kolejne czynniki ryzyka środowiskowego to spływy ścieków z terenów nie skanalizowanej zabudowy zagrodowej i nieszczelności w przydomowych zbiornikach ścieków (szambach). Sukcesywne rozbudowywanie technicznej infrastruktury miejskiej (w tym systemów kanalizacji zbiorczej), w dłuższej perspektywie czasu zredukuje ww. zagrożenia dla wód podziemnych, powierzchniowych oraz gleb.

Bezpieczeństwo ekologiczne miasta, uwarunkowane jest w dużej mierze od sposobu i poziomu zabezpieczeń ładunków niebezpiecznych przewożonych przez teren miasta tranzytowymi szlakami drogowymi i kolejowymi.

Na terenie miasta Łuków potencjalnie mogą zagrażać środowisku następujące inwestycje:

- drogi krajowe przebiegające przez miasto (szlak transeuropejski),
- linia kolejowa o znaczeniu europejskim,
- kotłownie oraz pozostałe przydomowe paleniska,
- bazy i targowiska,
- maszty telefonii komórkowej,
- zakład energetyczny,
- linie energetyczne wysokiego, średniego i niskiego napięcia,
- składowisko odpadów (nieczyste).

Uciążliwość intensywnego ruchu komunikacyjnego (kołowego i szynowego) dla środowiska wiąże się głównie z dwoma aspektami: emisją spalin i hałasem. Wiąże się to z dużą ilością przejeżdżających na szlakach transeuropejskich samochodów oraz pociągów. Powstaje zagrożenie akumulacji zanieczyszczeń w pobliżu dróg o największym natężeniu ruchu.

Zanieczyszczenie powietrza powodują także kotłownie, co wiąże się ze zwiększoną zawartością SO₂ i CO₂ szczególnie w zimie.

W powietrzu atmosferycznym występuje również podwyższona zawartość: N₂O₅, CO₂, SO₂, oraz podwyższona zawartość pyłów. W większości są to zanieczyszczenia wyemitowane na terenie miasta.

Znajdujące się na tym terenie maszty telekomunikacyjne są odpowiedzialne za promieniowanie jonizujące. Ich niekorzystne oddziaływanie ogranicza się prawdopodobnie do przestrzeni wokół i na wysokości nadajników, zainstalowanych wysoko nad ziemią.

Na obszarze miasta występuje prawdopodobnie mocne zanieczyszczenie lokalne wód podziemnych i powierzchniowych, w związku z brakiem w pełni rozwiązanego problemu ściekowego.

Istotnym elementem wpływającym na funkcjonowanie geosystemu analizowanego terenu są szlaki drogowe i kolejowe przecinające przebiegający przez miasto korytarz ekologiczny. Mogą mieć one wpływ na migracje fauny i flory, gdyż stanowią istotną barierę ekologiczną.

4.3. Obszary zalewowe

Ochronę przed powodzią prowadzi się zgodnie z planami ochrony przeciwpowodziowej na obszarze państwa. Zasady zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią określają przepisy odrębne.

Ochronę ludzi i mienia przed powodzią realizuje się w szczególności przez:

- ☞ zachowanie i tworzenie wszelkich systemów retencji wód, budowę i rozbudowę zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz polderów przeciwpowodziowych,*
- ☞ racjonalne retencjonowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, a także sterowanie przepływami wód,*
- ☞ funkcjonowanie systemu ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze oraz hydrosferze,*
- ☞ kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, budowanie oraz utrzymanie wałów przeciwpowodziowych, a także kanałów ulgi.*

Obszary objęte zagrożeniem powodziowym obejmują terasę zalewową rzeki Krzny.

Zasięg zalewów wodą o prawdopodobieństwie 1% określa „Studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi - Obszary zagrożenia powodziowego rzeka Krzna”, a dla zalewów wodą o prawdopodobieństwie 0,5% określa „Studium dla potrzeb ochrony przeciwpowodziowej – etap I rzeka Krzna”. W niniejszym dokumencie zasięg terenów zalewowych przyjęto wg ww. opracowań.

*[Na obszarze objętym zmianą nr 6 Studium brak jest obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.]*⁶*

Rzeka Krzna nie stanowi poważniejszego zagrożenia dla zabudowy położonej nad nią. Wyznaczone w granicach miasta Łuków obszary nie są strefami zalewów wód powierzchniowych (powodzi), ale przedstawiają raczej maksymalne możliwe zasięgi występowania podtopień (czyli położenia zwierciadła wody podziemnej blisko powierzchni terenu, co skutkuje podmokłościami) w rejonie i sąsiedztwie doliny rzecznej. Ewentualne zagrożenie dla istniejącej w tym obszarze

zabudowy wynika raczej z niebezpieczeństwa podmycia i zrywania brzegów koryt podczas wezbrań. W terenach tych nie jest wskazane powiększanie stref zabudowanych – już historycznie zurbanizowanych, a zalecana jest ochrony przed dalszą zabudową.

4.4. Odporność środowiska na degradację

Odporność środowiska na degradację jest podstawowym wskaźnikiem określającym skalę integracji przekształceń antropogenicznych bez szkody dla środowiska. Głównymi komponentami w stosunku do których określa się ich odporność są pedosfera, biosfera i hydrosfera. Przekształcenia najtrwalsze i najtrudniej odnawialne występują w pedosferze. Natomiast najwrażliwsza na zmiany jest hydrosfera, ale jednocześnie najszybciej podlega odnowieniu po ustąpieniu czynników degradujących.

Stan środowiska miasta Łuków jest dość dobry, co jest jedną z najmocniejszych cech miasta. Jednak system ekologiczny miasta jest podatny na degradację. Aby określić stopień zagrożenia poszczególnych komponentów środowiska oraz określić prognozowane zmiany należy najpierw przeanalizować podatność środowiska na zanieczyszczenia. Od odporności różnych elementów środowiska zależy bowiem ich zdolność do przeciwstawiania się zanieczyszczeniom.

1) Odporność pedosfery

Biorąc pod uwagę odporność gleb na degradację analizuje się ją w odniesieniu do potrzeb planowania przestrzennego, a więc głównie do rozwoju układu osadniczego miasta, oraz w odniesieniu do ochrony i racjonalnego użytkowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Czynnikami wpływającymi na degradację są:

- przejmowanie gruntów dla potrzeb budowlanych (zabudowy mieszkaniowej, zabudowy przemysłowej i usług) oraz rozwoju układu osadniczego,
- niewłaściwa kultura rolna prowadząca do obniżenia planowania (zagrożenia typu chemicznego i mechanicznego),
- erozja gleb.

Przejmowanie gleb dla potrzeb rozwoju wszelkiego rodzaju budownictwa jest procesem nieodwracalnych ubytków powierzchni biologicznie czynnej niezależnie od tego jaki jest stopień odporności tych gleb. Problem dalszego zagospodarowania przestrzennego miasta sprowadza się do ograniczenia ubytku gruntów poprzez dostosowanie zapotrzebowania na tereny budowlane do potrzeb mieszkańców miasta. Ważna jest również racjonalizacja w projektowaniu układu drogowego, ponieważ w tym przypadku, następuje również trwały i nieodwracalny ubytek powierzchni biologicznie czynnej. Z tego punktu widzenia najważniejszy jest rozwój istniejącego układu osadniczego. Odporność gleb ma duże znaczenia dla dalszego rozwoju gospodarki rolnej na terenie miasta. Ponieważ odporność gleb jest wprost proporcjonalna do ich jakości (im wyższa klasa gleb, tym bardziej są odporne na czynniki degradujące), dlatego właściwa kultura rolna może

gwarantować ich dużą produktywność. Gleby o najniższej odporności (klasa V i VI) w sytuacji postępujących zmian strukturalnych w rolnictwie, sukcesywnie wypadać będą z produkcji rolnej i dlatego najwłaściwszym ich zagospodarowaniem powinno być zalesianie. Istotnym czynnikiem powodującym obniżanie odporności gleb jest proces ich zakwaszania. Powoduje go nadmierne nawożenie azotowe oraz zanieczyszczenie gazowe (dwutlenek siarki – kwaśne deszcze). Przeciwdziałanie temu zjawisku (głównie wapnowanie) należy uznać za jeden z głównych czynników podnoszenia odporności środowiska glebowego w obrębie miasta. Z uwagi na znaczne zróżnicowanie hipsometryczne obszaru z przewagą gleb wytworzonych z utworów piaszczystych, erozja wodna stanowi poważne znaczenie w procesie ich degradacji.

2) Odporność hydrosfery

Jest określana w stosunku do wód powierzchniowych i podziemnych.

O odporności wód decydują:

- zasobność poziomów wodonośnych i głębokość ich występowania,
- stopień przepuszczalności warstwy suchej,
- intensywność ruchu wód podziemnych.

Biorąc pod uwagę kryteria oceny, stopień zagrożenia wód podziemnych można określić w następujący sposób:

- najmniej odporne na degradację i jednocześnie najbardziej zagrożone są wody aluwialne w dolinach rzeki oraz starorzeczy. W dnach dolin najczęściej zalegają grunty organiczne i dlatego nie występują tu warstwy izolujące poziom wodonośny, który zwykle zalega na głębokości 0,2 m ppt. Ponadto poziom wód aluwialnych wykazuje duże wahania w zależności od warunków pogodowych,
- w utworach czwartorzędu warstwa wodonośna występuje na większości obszaru.

Na terenie miasta są tereny pozbawione użytkowej warstwy wodonośnej (negaty).

Największej miąższości czwartorzędowy poziom wodonośny (powyżej 20 m) znajduje się na głębokościach 30,40 m. Jest on niedostatecznie izolowany w północno-wschodniej i północno-zachodniej części miasta:

- w dużym stopniu podatna na zanieczyszczenia jest przypowierzchniowa warstwa wodonośna w utworach czwartorzędu znajdująca się kilka metrów pod poziomem terenu charakteryzuje się znaczną zmiennością. Woda w niej występuje na ogół płytko. Jest uzależniona od warunków atmosferycznych – zasilanie odbywa się drogą naturalną poprzez prawie bezpośrednią infiltrację z wód opadowych.

Odporność wód powierzchniowych zależy od:

- wielkości przepływu w rzekach i ciekach płynących,

- możliwości natlenienia wód płynących, która zależy od stopnia zmeandrowania rzek i spadków.

Odporność wód zależy od ich rodzaju. Większa jest dla wód płynących. Stały przepływ wody zwiększa zdolność do samooczyszczania rzek. W związku z tym cieki mogą przyjąć większy ładunek zanieczyszczeń, bez wystąpienia wyraźnego pogorszenia stanu czystości. Niską odporność mają z reguły zbiorniki wód stojących, w tym także starorzecza.

W związku z zagrożeniem zanieczyszczenia wód płynących ściekami typu komunalnego, przemysłowego czy rolniczego wynikają następujące wnioski dla dalszego rozwoju miasta:

- wskazane jest sukcesywne likwidowanie źródeł zagrożeń, a zwłaszcza odprowadzania zanieczyszczeń do gruntu wszelkiego rodzaju ścieków komunalnych z układu osadniczego i ścieków z gospodarstw rolnych,
- poprawa stanu czystości wód powierzchniowych warunkowana jest likwidacją zrzutów ścieków oraz skorelowania procesu zwodociągowania z budową kanalizacji sanitarnej zbiorczej w zwartym układzie osadniczym i indywidualnych w układzie rozproszonym. Dotyczy to oczywiście zabudowy położonej w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki.

3) Odporność biosfery

Głównymi czynnikami obniżającymi odporność szaty roślinnej z punktu widzenia potrzeb zagospodarowania przestrzennego są:

- fizyczne czynniki degradujące, w tym głównie intoksykacja (tj. zatrucie środowiska),
- użytkowanie rekreacyjne.

Przyroda miasta jest coraz bardziej zagrożona przez postęp cywilizacyjny i działalność człowieka. Zatrucie środowiska na obszarze miasta w wyniku emisji substancji toksycznych lub toksykogennych w stosunku do szaty roślinnej praktycznie nie występują. Zagrożenia niosą przede wszystkim trasy komunikacyjne (drogowe i kolejowe).

Nieco większe znaczenie dla jakości szaty roślinnej ma użytkowanie rekreacyjne głównie lasów. Penetracja rekreacyjna ogranicza się głównie do zbieractwa nie powoduje więc obniżania odporności lasów.

5 Zanieczyszczenie poszczególnych elementów środowiska

5.1. Zanieczyszczenie powietrza

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza są:

- emitor elektrociepłowni przy ul. Świderskiej róg Al. Ryszarda Kaczorowskiego

- kotłownie lokalne,
- kotłownie zakładowe,
- komunikacja samochodowa.

Zanieczyszczenie powietrza na terenie miasta związane jest przede wszystkim z intensywnym ruchem komunikacyjnym (zanieczyszczenia pyłowe i chemiczne), jak również z dużą ilością kotłowni węglowych. W związku z tym występuje tu podwyższona zawartość SO₂, CO₂ i pyłów szczególnie w okresie zimowym.

Liniowym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest ruch kołowy. Do tras o największym natężeniu ruchu należą drogi krajowe. Rozpatrując stan czystości powietrza należy ponadto zauważyć, że wpływa na niego także przemieszczanie zanieczyszczeń pyłowych i gazowych z terenów sąsiednich gmin.

W skład spalin, które wydzielają pojazdy mechaniczne wchodzi tlenki niemetali. Spaliny niekorzystnie oddziałują na środowisko w sposób pośredni i bezpośredni, stąd wynika dążenie do ograniczenia wielkości ich emisji. Zanieczyszczenie powietrza można zmniejszyć poprzez modernizację istniejących dróg gminnych, co ma wpływ na poprawę płynności ruchu i co za tym idzie, mniejsze wydzielanie spalin.

Szczegółowy wykaz układu komunikacyjnego miasta przedstawia się następująco:

- ☞ drogi krajowe - ulice: Piłsudskiego, Radzyńska, Siedlecka, Trzaskoniec, Warszawska, Ks. Kard. Wyszyńskiego, Łapiguz - o łącznej długości 8 km,
- ☞ drogi wojewódzkie - ulice: Międzyrzecka, Świderska, Żelechowska - o łącznej długości 7 km,
- ☞ drogi powiatowe - ulice: Farfak, Glinki, Jana Pawła II, Ławecka, Wiatraki, Wójtostwo, Zapowiednik, Zimna Woda, Al. Ryszarda Kaczorowskiego, Przemysłowa, Ks. J. Popiełuszki, Torowa, Wojska Polskiego, Wschodnia, ul. B. Prusa, Cieszkowizna - o łącznej długości 24 km.

Nie najlepszy stan części nawierzchni dróg i powodowany tym zły stan techniczny pojazdów mają bezpośredni wpływ na zagrożenia związane z zanieczyszczeniem powietrza.

Do substancji zanieczyszczających w powietrzu należy również zaliczyć nadmierną liczbę małych kotłowni, zatrucie spalinami i oparami ze środków ochrony roślin.

Analiza wieloletnich badań wykazuje wzrost poszczególnych zanieczyszczeń powietrza. Ze względu na ograniczenia w ostatnich latach emisji przemysłowej oraz w związku z rozwojem sieci ciepłowniczych, coraz większej wagi nabiera problem emisji zanieczyszczeń z silników, wzrastającej w stosunkowo szybkim tempie liczbie pojazdów poruszających się po mieście.

Lokalne tło zanieczyszczeń tworzą emisje z gospodarstw domowych i produkcyjnych, małych kotłowni, obiektów użyteczności publicznej, obiektów hodowlanych. Emisja z gospodarstw

domowych związana jest głównie z energetyką cieplną. Dotyczy to zwłaszcza okresu jesienno – zimowego. Podstawowym surowcem grzewczym jest drewno i węgiel, często z dużą zawartością związków siarki. Tylko niewielki odsetek gospodarstw domowych korzysta z innych technologii ogrzewania np. pieców olejowych. Niekorzystne dla środowiska jest ponadto nagminne spalanie odpadów, a wśród nich różnego rodzaju plastików, zawierających szkodliwe dla zdrowia substancje.

Emisje z wymienionych źródeł, powodując jedynie lokalne podwyższenie stężeń różnych związków chemicznych, obniżają jednak standard zamieszkiwania na tych terenach. System przewietrzania miasta związany z układem terenów otwartych w dolinie rzeki Krzny jest sprawny i nie wymaga specjalnych modyfikacji w skali miasta.

5.2. Zanieczyszczenie wód

1) Zanieczyszczenie wód powierzchniowych

Miasto Łuków znajduje się w większości w dorzeczu Bugu, jedynie jego południowa część zlokalizowana jest w granicach zlewni Wieprza. Duże fragmenty obszaru miasta razem odwadniane są przez Krznę Południową, zaś najbardziej południowe fragmenty odwadnia rzeka Samica (będąca dopływem Bystrzycy). Po połączeniu Krzna Północna z Południową zmienia nazwę na Krznę i stanowi największy lewy dopływ Bugu.

Na terenie miasta Łuków nie ma zlokalizowanego punktu pomiarowo-kontrolnego. Jednak wpływ zanieczyszczeń z terenu miasta określa punkt zlokalizowany w miejscowości Strzyżew.

Badania jakości wód powierzchniowych realizowane są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Przez teren powiatu łukowskiego przepływają rzeki położone w zlewni rzeki Wisły (dorzecze Wieprza i Bugu oraz bezpośrednie dopływy Wisły – rzeki Wilga, Świder i Okrzeja). Ocenę stanu czystości wód w rzekach wykonuje WIOŚ w oparciu o program komputerowy „JAWO”, stosując metodę stężeń charakterystycznych Centralnego Urzędu Gospodarki Wodnej.

Przez miasto Łuków przepływa Krzna Południowa oraz Krzna Północna. O jakości wód rzeki Krzna decyduje zrzut ścieków miejskich miasta Łuków. Aktualnie na terenie miasta Łuków nie ma punktów pomiarowo-kontrolnych badania jakości wód powierzchniowych (rz. Krzna). Można jednak uznać, że o wpływie zanieczyszczeń z terenu miasta Łuków informują pośrednio parametry wód rzeki Krzna uzyskiwane we wspomnianym już punkcie zlokalizowanym w m. Strzyżew. Szczególnie istotny jest fakt, że powyższe badania prowadzi WIOŚ Lublin – Delegatura w Białej Podlaskiej w ramach PMŚ, a zatem dla miasta Łuków odbywa się to w sposób bezinwestycyjny. Podobnie jak w pozostałych komponentach środowiska, każde zwiększenie, szczególnie ilości punktów pomiarowo-kontrolnych, wpłynie na lepsze rozpoznanie jakości wód prowadzonych przez rzekę Krzna oraz na określenie dokładnego wpływu zanieczyszczeń

odprowadzanych z terenu miasta Łuków. Można także rozważyć zlokalizowanie punktu pomiarowego przed i za zrzutem ścieków z miasta Łuków.

Stan wód powierzchniowych na terenie miasta nie jest mimo to dobrze rozpoznany. Z dotychczasowych badań prowadzonych przez WIOŚ wynika, że wody powierzchniowe w rejonie miasta Łuków charakteryzują się umiarkowanym stanem/potencjałem ekologicznym. Zostały zaliczone do wód zagrożonych degradacją. Można przypuszczać, że jakość wód rzeki ulega pogorszeniu na odcinku od wylotu ścieków miejskich miasta Łuków do ujścia rzeki Krzyny Północnej (zwłaszcza kilka pierwszych kilometrów tego odcinka poniżej zrzutu). Wraz ze wzrostem odległości od granic miasta Łuków parametry jakości wód rzeki Krzyny ulegają poprawie. Krznię Południową zaliczono do rzek zagrożonych eutrofizacją.

Na podstawie wyników badań wody rzeki Krzyny na wysokości Białej Podlaskiej w 2008 r. zostały zaklasyfikowane, jako:

- *pod względem stanu biologicznego - bardzo dobre*
- *pod względem stanu fizykochemicznego – poniżej dobrego,*
- *pod względem stanu potencjału ekologicznego – umiarkowane.*

Jakość wód wynika przede wszystkim z przekroczenia standardów odnośnie wskaźników mikrobiologicznych oraz zanieczyszczeń organicznych.

Ocena wód użytkowych w zakresie przydatności do bytowania ryb, wykazała iż wody Krzyny zarówno powyżej, jak i poniżej miasta Łuków są nieprzydatne dla ich bytowania, natomiast ocena stopnia eutrofizacji, na każdym odcinku rzeki wykazuje zagrożenie stopniowym wzrostem „żyźności” wód.

Główną przyczyną niskiej jakości wód na terenie miasta są: zrzut ścieków komunalnych, wylewanie ścieków na nieużytki rolne. Znaczącymi punktowymi źródłami zanieczyszczeń wód powierzchniowych są zakłady przemysłu mleczarskiego i mięsnego. Ponadto zagrożeniem jest tu niewystarczające skanalizowanie terenów całej gminy oraz towarzyszące uprawom rolniczym, spływy powierzchniowe obciążone ładunkiem związków biogenych.

2) Zanieczyszczenie wód podziemnych

*Wody podziemne na terenie miasta charakteryzują się **dobrym stanem chemicznym, ale ze względu na współobecność żelaza, manganu i jonu amonowego są trudne do uzdatniania na potrzeby do spożycia przez ludzi.***

Stan jakości wód jest regularnie kontrolowany przez Sanepid.

Główny użytkowy poziom wodonośny znajduje się w obszarze częściowo izolowanym. Występuje on na głębokościach 55÷90 m pod dużym nadkładem osadów trudnoprzepuszczalnych, izolujących od zanieczyszczeń powierzchniowych.

W utworach czwartorzędu warstwa wodonośna występuje na większości obszaru. Jest ona niedostatecznie izolowana w północno-wschodniej i północno-zachodniej części miasta.

Pierwsza, przypowierzchniowa warstwa wodonośna w utworach czwartorzędu znajdująca się kilka metrów pod poziomem terenu charakteryzuje się znaczną zmiennością. Woda w niej występuje na ogół płytko. Warstwa ta jest uzależniona od warunków atmosferycznych – zasilanie odbywa się drogą naturalną poprzez prawie bezpośrednią infiltrację z wód opadowych. Poziom ten nie ma większego znaczenia użytkowego głównie ze względu na znaczną podatność na zanieczyszczenie z powierzchni terenu.

Miasto Łuków położone jest na obszarze głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP) nr 215 „Subniecka Warszawska”. Wodonośne utwory tego zbiornika są dobrze izolowane od powierzchni terenu.

Wokół ujęć wód podziemnych służących do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę do picia i potrzeb gospodarstw domowych oraz do produkcji artykułów żywnościowych i farmaceutycznych istnieje obowiązek ustanawiania stref ochronnych. Składają się one z terenów ochrony bezpośredniej (przy studniach wierconych - 8÷10 m licząc od zarysu budowli i urządzeń służących do poboru wody), oraz terenów ochrony pośredniej (w przypadkach uzasadnionych warunkami hydrogeologicznymi można odstąpić od wyznaczania terenów ochrony pośredniej). Na terenach ochrony bezpośredniej jest zabronione użytkowanie gruntów do celów nie związanych z eksploatacją ujęcia wody.

Na obszarze miasta Łuków brak jest wyznaczonych i ustanowionych terenów ochrony pośredniej źródeł i ujęć wody.

Gospodarkę wodną na terenie Miasta Łuków prowadzi Przedsiębiorstwo Usług i Inżynierii Komunalnej Spółka z.o.o. Zajmuje się ono eksploatacją sieci wodociągowej oraz ujęcia wody składającego się z 10 studni głębinowych z czego aktualnie pracuje *9. Studnie o nr A1, B1 i C1 zlokalizowane są na terenie Stacji Uzdatniania Wody, natomiast studnie o nr I, II, III, IV, V, VI zlokalizowane są w rejonie ulic: Stodolna, Parkowa, Poważe, Strzelnicza. Studnia o nr VII nie została podłączona do eksploatacji.*

Jakość wody tłoczonyj do sieci jest regularnie kontrolowana.

Głównymi zagrożeniami dla czystości wód zarówno podziemnych jak i powierzchniowych są:

- brak w pełni rozwiązanyj problemu sieci kanalizacyjnej,
- niewłaściwe gospodarowanie odpadami płynnymi, w tym nieszczelne szamba przydomowe,
- niekontrolowane grzebowiska padłych zwierząt,
- zagrożenie przenikania do gleby i wód związków ropopochodnych (wiąże się głównie z przypadkowym rozlaniem paliw),

- rolnictwo - spływ powierzchniowy i podziemny stosowanych nawozów sztucznych i środków ochrony roślin,
- *charakter zagospodarowania terenu - wysoki stopień urbanizacji w mieście Łuków (tereny gęstej zabudowy mieszkaniowej),*
- *działalność przemysłowa,*
- *szlaki komunikacyjne o dużym natężeniu ruchu, parkingi (zanieczyszczenia ropopochodne, środki likwidujące śliskość),*
- *stacje i magazyny paliw,*
- *braki w infrastrukturze odprowadzającej i oczyszczającej wody opadowe,*
- *składowisko odpadów,*
- *oczyszczalnia ścieków i zrzuty ścieków,*
- *gazy i pyły, dostające się z opadami atmosferycznymi do gruntu i wód podziemnych,*
- *wypalanie traw i ściernisk, które jest przyczyną powstawania rakotwórczych związków WWA i ich migracji do wód podziemnych,*
- *zagrożenie suszą hydrologiczną.*

5.3. Zanieczyszczenie gleb

Gleba jest utworem biologicznie i chemicznie czynnym, w którym zachodzą procesy kumulacji, migracji i rozkładu związków chemicznych i organicznych. Zmiany chemiczne zachodzące w składzie gleby mają wpływ na jej właściwości i decydują o jej przydatności do rolniczego wykorzystania. Szczególny wpływ na organizmy żywe wywierają metale ciężkie. Nagromadzenie w glebach tych pierwiastków, zwłaszcza w formie łatwo dostępnej dla roślin, może być przyczyną ich nadmiernego pobierania przez rośliny i może stanowić poważne zagrożenie dla zdrowia ludzi oraz zwierząt.

Degradacja gleb ma największe nasilenie:

- na terenach zurbanizowanych,
- w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu kołowego,
- w sąsiedztwie zakładów przemysłowych,
- w miejscach składowania odpadów przemysłowych i komunalnych oraz w ich sąsiedztwie,
- w przypadkach stosowania nieodpowiednich środków chemicznych ochrony roślin,
- w przypadkach stosowania zbyt intensywnego nawożenia mineralnego lub organicznego (w tym ściekami i osadami pościekowymi).

Na terenach zabudowanych miasta Łuków występują gleby, które uległy różnorodnym przekształceniom w wyniku wielowiekowej działalności człowieka. Główne kierunki tej działalności

to m.in.:

- *przykrycie gleb warstwą gruzu oraz przemieszanie mas ziemnych i nasypów gruzowych,*
- *mechaniczne wymieszanie warstw powierzchniowych, bądź usunięcie górnych poziomów genetycznych w trakcie prac budowlanych i innych robót ziemnych,*
- *intensywna uprawa ogrodnicza i szklarniowa (szczególnie w obrębie ogródków działkowych),*
- *powodująca akumulację materii organicznej i pogłębianie poziomu próchniczego w glebach oraz ich zanieczyszczenie pestycydami,*
- *gromadzenie na powierzchni gleb odpadów bytowych.*

5.4. Hałas

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach regionalnego monitoringu prowadzi pomiary hałasu w środowisku oraz ocenia klimat akustyczny.

Dominującym źródłem zakłóceń klimatu akustycznego środowiska jest hałas komunikacyjny drogowy. O stopniu uciążliwości na danym terenie decyduje nasilenie ruchu samochodowego.

Ponadto występuje również hałas przemysłowy i komunalny.

Badania stanu zanieczyszczenia środowiska hałasem prowadzone są w podsystemie Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) zwanym „Systemem kontrolowania i ewidencji obiektów emitujących hałas”. W ten sposób uzyskiwane dane pomiarowe, po wstępnej obróbce w WIOŚ Lublin, gromadzone są w komputerowej bazie danych OPH, a po każdym roku przekazywane do bazy centralnej prowadzonej w GIOŚ w Warszawie. WIOŚ w Lublinie – Delegatura w Białej Podlaskiej prowadzi pomiary natężenia hałasu na terenie miasta Łuków. Pomiary dotyczą obiektów przemysłowych emitujących hałas dla których określony jest poziom dopuszczalny oraz decydującego źródła hałasu jakim są poruszające się po drogach miasta Łuków pojazdy.

Uciążliwość hałasu kolejowego jest mniej odczuwana przez mieszkańców miasta Łuków z uwagi na lokalizację linii kolejowej poza terenami gęstej zabudowy (na północy i wschodzie miasta). Uciążliwość ta z pewnością jest najbardziej odczuwalna na terenach w najbliższym sąsiedztwie torów.

Głównymi źródłami hałasu przemysłowego są najczęściej urządzenia technologiczne i instalacje wyciągowe, urządzenia i instalacje chłodnicze, wolnostojące i nie posiadające zabezpieczeń akustycznych lub pracujące w nieprzystosowanych pomieszczeniach maszyny i urządzenia oraz transport wewnątrz zakładowy.

Hałas przemysłowy wpływa w mniejszym stopniu na klimat akustyczny Łuków niż hałas

komunikacyjny, ze względu na mniejszą powszechność występowania, punktowy charakter źródeł emisji i zazwyczaj znaczne oddalenie zabudowy mieszkaniowej. Hałas przemysłowy stanowi stacjonarne i lokalne źródło uciążliwości, głównie dla osób zamieszkujących w sąsiedztwie emitorów hałasu.

Hałas komunalny jest związany głównie z dźwiękami towarzyszącymi obecności i działalności człowieka. Jego znaczącym elementem są urządzenia audiowizualne, odgłosy wszelkiej aktywności sąsiedzkiej, zwierząt domowych, kroków na korytarzach, zamykanych drzwi, itp.

Zabezpieczenia przed hałasem stosowane dotychczas sprowadzają się do:

- wyznaczania minimalnej odległości nowej zabudowy mieszkaniowej od ulic,
- wprowadzania pasów zieleni izolacyjnej,
- stosowania ochrony biernej w budynkach (szczelne okna, wygłuszające ściany).

Przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu na terenach zabudowy mieszkaniowej występują również w sąsiedztwie dużych zakładów przemysłowych. Sytuacja w tym zakresie jest zmienna w związku z modernizacją zakładów, zmianami technologii oraz urządzeń i generalnie ulega stałej poprawie.

5.5. Zagrożenie promieniowaniem

Źródła elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego na terenie miasta Łuków to:

- linie przesyłowe,
- urządzenia elektroenergetyczne (w tym stacje transformatorowe),
- stacje radionadawcze.

Istniejące na terenie miasta stacje radionadawcze są małej mocy i zasięg szkodliwego promieniowania emitowany przez te stacje nie przekracza kilku lub kilkunastu metrów od zainstalowanych anten.

6 Elementy rozwojowe miasta – uwarunkowania

6.1 Przeznaczenie terenu

Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia terenu uwzględnione są w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta zgodnie z art. 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Przeznaczenie terenu na obszarze miasta określają miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego – będące prawem miejscowym i kształtujące na równi z innymi przepisami prawa sposób wykonywania prawa własności nieruchomości. Na terenie miasta Łuków obowiązuje 8 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z ich zmianami. Plany obejmują

100 % powierzchni miasta poza terenami kolejowymi. Obowiązujące plany miejscowe zostały sporządzone na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Są one podstawą do wydawania pozwoleń na budowę, a w przypadku zmniejszenia wartości nieruchomości na skutek przyjętych ustaleń planu lub ograniczenia jej dotychczasowego sposobu wykorzystania stanowią podstawę do odszkodowania na zasadach określonych w ustawie.

Elementy struktury użytkowania terenu poprzez wzajemne relacje, wielkość i położenie w przestrzeni miasta układają się w strukturę wyższego poziomu, w której wyróżnić można obszary o określonych funkcjach – związanych z działalnością ludzi lub funkcjonowaniem środowiska przyrodniczego ludzi. Najbardziej generalny podział funkcji przestrzeni odpowiada podstawowym funkcjom aktywności ludzkiej i obejmuje: zamieszkiwanie, rolnictwo, przemysł, usługi, komunikację, infrastrukturę.

Bilans terenów wg obowiązujących planów miejscowych wraz ze zmianami w granicach administracyjnych miasta.

Tabela nr 4

Lp.	Oznaczenie planu miejscowego	Przeznaczenie terenu	Powierzchnia w ha	% powierzchni miasta
1	2	3	4	5
1.	Plan I ze zm.	Tereny komunikacji	31,55	0,88
		Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej ekstensywnej	4,11	0,11
		Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usług	10,14	0,28
		Tereny zabudowy wielorodzinnej	1,55	0,04
		Tereny obiektów produkcyjnych składów i magazynów	39,42	1,10
		Tereny rolnicze, w tym łąki i pastwiska	313,55	8,77
		Tereny zabudowy zagrodowej i usług	76,01	2,12
		Tereny usług	19,67	0,55
		Tereny usług publicznych	12,35	0,35
		Tereny infrastruktury technicznej	0,4316	0,01
		Tereny wód powierzchniowych	18,11	0,50
		Tereny cmentarzy i zieleni urządzonej	2,58	0,07
		Tereny lasów	110,05	3,07
2.	Plan II ze zm. oraz	Tereny komunikacji	50,62	1,41
	działkami 7558/4	Tereny obsługi komunikacji	1,40	0,03
	17558/5	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej ekstensywnej	20,32	0,57
		Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej intensywnej	39,92	1,11
		Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usług	59,93	1,67
		Tereny zabudowy wielorodzinnej	17,43	0,49
		Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usług	6,66	0,18

PROJEKT wyłożony do publicznego wglądu w dniach od 26.10.2022 r. do 25.11.2022 r.

1	2	3	4	5
		<i>Tereny obiektów produkcyjnych składów i magazynów</i>	25,42	0,71
		<i>Tereny rolnicze</i>	61,59	1,72
		<i>Tereny zabudowy zagrodowej i usług</i>	2,94	0,08
		<i>Tereny usług</i>	3,71	0,10
		<i>Tereny usług publicznych</i>	9,89	0,27
		<i>Tereny usług i zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej</i>	0,82	0,02
		<i>Tereny infrastruktury technicznej</i>	35,59	0,99
		<i>Tereny zieleni urządzonej</i>	1,89	0,05
		<i>Tereny lasów</i>	8,15	0,22
3.	<i>Plan III ze zm</i>	<i>Tereny komunikacji</i>	100,70	2,81
		<i>Tereny obsługi komunikacji</i>	5,80	0,16
		<i>Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej intensywnej</i>	22,87	0,64
		<i>Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usług</i>	132,23	3,67
		<i>Tereny zabudowy wielorodzinnej</i>	16,99	0,47
		<i>Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usług</i>	16,85	0,47
		<i>Tereny obiektów produkcyjnych składów i magazynów</i>	42,96	1,20
		<i>Tereny rolnicze, w tym łąki i pastwiska</i>	138,82	3,88
		<i>Tereny zabudowy zagrodowej i usług</i>	11,94	0,33
		<i>Tereny usług</i>	36,09	1,00
		<i>Tereny usług publicznych</i>	27,82	0,78
		<i>Tereny usług i zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej</i>	6,94	0,19
		<i>Tereny infrastruktury technicznej</i>	16,07	0,45
		<i>Tereny wód powierzchniowych</i>	6,22	0,17
		<i>Tereny cmentarzy i zieleni urządzonej</i>	20,77	0,58
		<i>Tereny lasów</i>	2,44	0,06
		<i>Tereny ogródków działkowych</i>	41,89	1,71
4.	<i>Plan IV ze zm.</i>	<i>Tereny komunikacji</i>	63,22	1,76
		<i>Tereny obsługi komunikacji</i>	3,45	0,09
		<i>Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej ekstensywnej</i>	12,38	0,34
		<i>Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usług</i>	84,50	2,36
		<i>Tereny zabudowy wielorodzinnej</i>	11,40	0,32
		<i>Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usług</i>	8,67	0,24
		<i>Tereny rolnicze</i>	394,51	11,03
		<i>Tereny zabudowy zagrodowej i usług</i>	13,74	0,38
		<i>Tereny usług</i>	3,91	0,10
		<i>Tereny usług publicznych</i>	7,49	0,21
		<i>Tereny usług i zabudowy mieszkaniowej</i>	3,13	0,08

1	2	3	4	5
		<i>jednorodzinnej</i>		
		<i>Tereny infrastruktury technicznej</i>	0,041	0,001
		<i>Tereny cmentarzy i zieleni urządzonej</i>	8,90	0,25
		<i>Tereny lasów</i>	42,95	1,20
5.	<i>Plan V</i>	<i>Tereny komunikacji</i>	33,45	0,93
		<i>Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usług</i>	10,92	0,30
		<i>Tereny obiektów produkcyjnych składów i magazynów</i>	10,03	0,28
		<i>Tereny rolnicze, w tym łąki i pastwiska</i>	211,98	5,92
		<i>Tereny zabudowy zagrodowej i usług</i>	47,82	1,34
		<i>Tereny usług publicznych</i>	0,75	0,02
		<i>Tereny infrastruktury technicznej</i>	2,61	0,07
		<i>Tereny wód powierzchniowych</i>	2,73	0,07
		<i>Tereny zieleni urządzonej</i>	0,59	0,01
		<i>Tereny lasów</i>	9,82	0,27
6.	<i>Plan VI ze zm.</i>	<i>Tereny komunikacji</i>	57,69	1,61
		<i>Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej rezydencjonalnej</i>	51,63	1,44
		<i>Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usług</i>	55,76	1,56
		<i>Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usług</i>	0,29	0,008
		<i>Tereny obiektów produkcyjnych składów i magazynów</i>	90,62	2,53
		<i>Tereny rolnicze, w tym łąki i pastwiska</i>	132,84	3,71
		<i>Tereny zabudowy zagrodowej i usług</i>	80,61	2,25
		<i>Tereny usług</i>	2,40	0,07
		<i>Tereny usług publicznych</i>	1,91	0,05
		<i>Tereny cmentarzy i zieleni urządzonej</i>	29,21	0,82
		<i>Tereny lasów</i>	380,89	10,65
		Σ	3506,04*	98,31*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM

* planami miejscowymi nie są objęte tereny kolejowe

Bilans powierzchni użytkowych budynków (stan na 02.12.2015 r.)

Tabela nr 5

Lp.	Przeznaczenie budynków	Powierzchnia użytkowa w m ²	Powierzchnia użytkowa w m ² /1 osobę
1	2	3	4
1.	<i>Budynki mieszkalne</i>	830 564,07	27,18
2.	<i>Budynki usługowe albo/lub/i/z/ oraz obiektów produkcyjnych, składów i magazynów (związane z działalnością gospodarczą)</i>	364 624,55	11,93
3.	<i>Budynki pozostałe</i>	298 517,06	9,77

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UM

Chłonność terenów na podstawie bilansu terenów wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Tereny mieszkaniowe

Przy obliczeniu chłonności terenów mieszkaniowych, tzn. przewidywanej liczby potencjalnych mieszkańców uwzględniono ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W przedmiotowej analizie m.in. przyjęto zasadę, że nowo wydzielane działki budowlane w zależności od obszaru, w terenach przeznaczonych pod „szeroko rozumianą zabudowę mieszkaniową” mają od 1000 m² do 3000 m². W zakresie zaś zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej przyjęto generalną zasadę, iż na terenach przeznaczonych pod zabudowę wskaźnik intensywności zabudowy określony został na 0,6. Zgodnie z ww. kryteriami określono współczynnik chłonności, który prezentuje poniższa tabela. Przyjęto wskaźnik 2,2 osoby na jedno mieszkanie, o średniej powierzchni 75,0m².

Tabela nr 6

Lp.	Tereny	Powierzchnie terenów w ha	% udział terenów w skali miasta	Chłonność działek [liczba osób]
1	2	3	4	5
1.	Tereny trwale zainwestowane	519,25	14,52	30 557
2.	Tereny do potencjalnej zabudowy	303,10	8,47	6 708
3.	Tereny ogółem	822,35	22,99	37 285

Źródło: opracowanie własne

Z powyższej tabeli nr 6 wynika, iż obecnie zabudowane jest nieco ponad 14,5% w skali powierzchni miasta terenów wyznaczonych pod zabudowę mieszkaniową. Obowiązujące plany miejscowe posiadają rezerwę terenową dla zabudowy mieszkaniowej na poziomie powyżej 8% w skali powierzchni miasta, która przewidziana jest dla ponad 6000 osób.

Tereny związane z działalnością gospodarczą

Przy obliczeniu chłonności terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą, tzn. przewidywanej liczby potencjalnych zatrudnionych, uwzględniono również ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Przedmiotową analizę przeprowadzono z uwzględnieniem powierzchni terenów, wskaźnika intensywności zabudowy i liczby zatrudnionych. Zgodnie z ww. kryteriami określono współczynnik chłonności, który prezentuje poniższa tabela. Przyjęto intensywność zabudowy na poziomie 0,23.

Tabela nr 7

Lp.	Rodzaj terenów	Powierzchnie terenów w ha	% udział terenów w skali miasta	Chłonność działek [liczba zatrudnionych]
1	2	3	4	5
1.	Tereny trwale zainwestowane	157,53	4,40	9423
2.	Tereny do potencjalnej zabudowy	161,30	4,51	6428
3.	Tereny ogółem	318,83	8,91	15851

W świetle wyznaczonych w planach miejscowych terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą miasto Łuków dysponuje również rezerwą terenową na poziomie 4,5% w skali całej powierzchni miasta, która będzie w stanie przyjąć na rynku pracy dodatkowo ok. 6500 osób do zatrudnienia.

Chłonność terenów na podstawie bilansu terenów wyznaczonych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Podstawą dokonania poniższej analizy z jednej strony są obowiązujące zapisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z drugiej zaś rzeczywisty stopień zagospodarowania terenów w granicach miasta.

Mając na uwadze fakt, iż dokument studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łuków z 2007 roku ze zm., w zakresie wyznaczonych terenów mieszkaniowych i przeznaczonych pod działalność gospodarczą „odzwierciedla” ich zakres z planów miejscowych, z tego tytułu zaistniała zgodność między przyjętą polityką przestrzenną a realizowanymi zamierzeniami inwestycyjnymi. Tym samym ww. plany realizowały podstawowe cele i kierunki polityki przestrzennej. Zatem do określenia chłonności w dokumencie studium powielono kryteria zastosowane przy obliczaniu chłonności terenów w planach miejscowych.

Tereny mieszkaniowe

Tabela przedstawiona powyżej (nr 6) obrazuje potencjalne możliwości rozwojowe budownictwa mieszkaniowego na terenie miasta Łuków. Na potrzeby studium dokonano wyliczeń aktualnej chłonności terenów budowlanych dla budownictwa mieszkaniowego w ujęciu rozumianym jako określenie liczby osób zamieszkujących bądź mogących zamieszkać, z uwzględnieniem terenów już zainwestowanych, jak i terenów do potencjalnej zabudowy.

Bilans terenów wyznaczonych już w obowiązującym studium, a dotychczas niezainwestowanych jak i nowo wyznaczonych, wykazuje rezerwę terenową dla zabudowy mieszkaniowej na poziomie powyżej 11,73% w skali powierzchni miasta, która przewidziana jest dla

ok. 11 300 osób.

W bilansie ogólnym tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową w perspektywie nie przekraczającej 30 lat z uwzględnieniem czynnika demograficznego i niepewności procesów rozwojowych przekraczają nieco ponad 30% zapotrzebowania na tereny budowlane w stosunku do wyników analiz. Podkreślić jednak należy, iż faktyczny obraz rezerw terenu odnosi się głównie do określenia proporcji pomiędzy gruntami stanowiącymi rezerwę, a działkami faktycznie zagospodarowanymi bowiem uwzględniają one faktyczny, obecny, stan zagospodarowania.

Wartość chłonności terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową zawsze traktować należy jedynie orientacyjnie, ze świadomością, iż o rzeczywistym „obciążeniu” terenu decyduje przede wszystkim jego faktyczne zainwestowanie. Prawdopodobnie w okresie kierunkowym, jak i perspektywicznym nie dojdzie do sytuacji, w której wszystkie możliwe tereny zostaną zabudowane. Wpływ na to będą miały różne względy, chociażby powierzchniowe i geometryczne nie koniecznie pozwalające na możliwość wyodrębnienia samodzielnej działki. Decydujące znaczenie będą miały również m.in. takie czynniki jak:

- ☞ chęć posiadania działki większej, aniżeli wskazuje minimalny „normatyw” powierzchniowy określony w planie miejscowym, w celu podniesienia standardu życia;*
- ☞ synonim statusu materialnego („snobizm”) wyrażonego jako moda na duże powierzchnie działki, duży dom i duża działka;*
- ☞ potrzeba, konieczność posiadania działki większej z uwagi na uwarunkowania rodzinne (rodzice, dzieci itp.), bądź z uwagi na prowadzoną działalność gospodarczą, np. w formie nieuciążliwych usług, które wymagają dodatkowej powierzchni pod zabudowę budynku usługowego, kolejnych miejsc parkingowych itp.;*
- ☞ przywiązanie do ziemi („ojcowizna”) rozumiane jako sentymentalizm;*
- ☞ nieuregulowane stany prawne, własnościowe.*

Wysoki wskaźnik współczynnika, w tych jednostkach, świadczy o znacznych rezerwach terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, w odniesieniu do działek faktycznie zabudowanych. Jest to wskaźnik o tyle istotny, iż odzwierciedla on faktyczne proporcje potencjalnych rezerw terenu, różnicując działki wolne (do zabudowy) w stosunku do działek zabudowanych.

Tereny wyznaczone dla rozwoju przestrzennego położone są w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów, gdzie zachodzą już procesy urbanizacyjne i gdzie pojawia się takie zapotrzebowanie społeczne.

Tereny związane z działalnością gospodarczą

Tabela nr 8

Lp.	Tereny	Powierzchnie	% udział terenów	Chłonność działek	Powierzchnia
-----	--------	--------------	------------------	-------------------	--------------

		terenów w ha	w skali miasta	[liczba zatrudnionych]	użytkowa w m ² / 1 zatrudnionego
1	2	3	4	5	6
1.	Tereny trwale zainwestowane	157,53	4,40	9423	38
2.	Tereny do potencjalnej zabudowy	161,30	4,51	6428	70
3.	Tereny ogółem	318,83	8,91	15851	-

Miasto Łuków, jako miasto powiatowe, posiada predyspozycje do rozwijania nie tylko zabudowy mieszkaniowej ale również rozwijania funkcji usługowych rozumianych jako usługi stopnia podstawowego – zabezpieczające interesy bytowe mieszkańców, jak również terenów zorganizowanej działalności produkcyjnej. Prowadzona działalność usługowa i gospodarcza generuje zwiększone dochody do budżetu miasta, w formie różnych podatków oraz wpływa na aktywizację zawodową mieszkańców miasta. Lokalizacja wielu znanych przedsiębiorstw podnosi rangę miasta, staje się jej wizytówką gospodarczą, co ma istotny wpływ na lokowanie nowych inwestycji.

W ramach niniejszego opracowania, dokonano wyliczeń aktualnej chłonności działek budowlanych przeznaczonych pod prowadzenie działalności gospodarczej, w ujęciu rozumianym jako określenie liczby osób zatrudnionych bądź mogących być zatrudnionymi, z uwzględnieniem terenów już zainwestowanych, jak i terenów do potencjalnej zabudowy.

Bilans terenów wyznaczonych już w obowiązującym studium, a dotychczas niezainwestowanych jak i nowo wyznaczonych, wykazuje rezerwę terenową dla terenów działalności gospodarczej na poziomie powyżej 4,51% w skali powierzchni miasta, która przewidziana jest dla ok. 6400 osób do zatrudnienia. Różnica pomiędzy terenami zainwestowanymi a przeznaczonymi do zainwestowania jest nieznaczna. Można nawet uznać, iż % udział terenów pod działalność gospodarczą tych zainwestowanych i niezainwestowanych kształtuje się na tym samym poziomie. W perspektywie analizowanych 30 lat należy natomiast rozważać z pewnością mniejszą liczbę osób do zatrudnienia przypadającą na jednostkę powierzchni użytkowej w budynku z uwagi na podniesienie standardów pracy, a także zastosowania nowoczesnych technologii, automatyzacji i robotyzacji przedsiębiorstw.

[Zmiana nr 6 Studium wyznacza ok. 51,7 ha nowych obszarów przeznaczonych pod tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów, które zapewnią ok. 361 200 m² powierzchni użytkowej zabudowy. Przy wyznaczaniu nowych terenów inwestycyjnych oszacowano chłonność, położonych na terenie miasta, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod obiekty produkcyjne, składy i magazyny.

Dla przeprowadzenia analizy chłonności terenów przyjęto poniższe założenia:

- Przebadano obszary wolne od zabudowy, których powierzchnia i kształt umożliwia, zgodnie z obowiązującymi planami miejscowymi, zrealizowanie zabudowy produkcyjnej/magazynowej, tzn.: tereny wolne od zabudowy, o powierzchni min. 4000 m² i szerokości krótszego boku terenu min. 40 m. Uznano, że są to minimalne wartości, które umożliwiają realizację najmniejszego samodzielnego obiektu produkcyjnego/magazynowego. W praktyce, samodzielne występowanie terenu o minimalnych wartościach powierzchni i szerokości na obszarze analizowanym nie występuje. Tereny wolne od zabudowy na danej działce występują obok innych terenów wolnych od zabudowy, tworząc rozległe połączenie terenów przeznaczonych pod zabudowę.*
- Założono przeciętną powierzchnię działki budowlanej pod zabudowę produkcyjną/magazynową: 4000 m² – wartość została przyjęta na podstawie średniej powierzchni działki zabudowanej obiektem produkcyjnym/magazynowym w Łukowie.*
- W praktyce nie dojdzie do wykorzystania w 100 % terenów wolnych od zabudowy. Każda działka gruntu charakteryzuje się innymi okolicznościami faktyczno-prawnymi, które mogą uniemożliwić realizację inwestycji przez wiele lat, np.: nieuregulowany stan prawny gruntu, brak dostępu do drogi publicznej. W związku z powyższym przyjęto zasadę, że działki będą mogły zostać zagospodarowane w ilości maksymalnie 50 %.*
- Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego obiektu produkcyjnego/magazynowego to 2800 m² – wartość ta została przyjęta na podstawie założenia, że każda działka o pow. 4000 m² może zostać zabudowana obiektem o intensywności zabudowy 0,7.*

Tab. 1zm6 Chłonność terenów obiektów produkcyjnych, składów i magazynów

<i>Funkcja zabudowy</i>	<i>50 % powierzchni terenów możliwych do zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej [m²]</i>	<i>ilość działek budowlanych (pow. 1 działki: 4000 m²)</i>	<i>chłonność terenów wyrażona w powierzchni użytkowej budynków [m²] (3. x 2800 m²)</i>
<i>1.</i>	<i>2.</i>	<i>3.</i>	<i>4.</i>
<i>zabudowa produkcyjna/magazynowa</i>	<i>385 493</i>	<i>96</i>	<i>268 800</i>
SUMA	385 493	96	268 800

źródło: opracowanie własne

Do określenia potrzeb na tereny inwestycyjne miasta Łuków przyjęto horyzont czasowy do 2041 r. oraz następujące założenia:

- Założono wzrost popytu na powierzchnie inwestycyjne w wysokości 10 % rocznie, w perspektywie 20 letniej, od wartości wyjściowej 4,7 mln m² (na koniec III kwartału 2021 r. popyt netto na powierzchnie magazynowe w Polsce wyniósł 4,7 mln m², co dało 35 % wzrost popytu w odniesieniu do roku poprzedniego, przy czym rok ten był szczególny, ze względu na bardzo intensywny rozwój rynku e-commerce¹ - w perspektywie 20 letniej zakłada się ustabilizowany wzrost popytu w wysokości 10 % rocznie). – przy powyższych założeniach, na koniec 2041 roku popyt wyniesie 34,0 mln m² powierzchni magazynowej.
- Możliwość pokrycia przez tereny inwestycyjne miasta Łuków 2 % popytu na powierzchnie magazynowe w perspektywie do 2041 r. (obecnie w podaży powierzchni magazynowych dominuje 5 regionów: Poznań, Górny Śląsk, Wrocław, Warszawa i Polska Centralna, które zaspokajają 73 % popytu²).

Tab. 2zm6 Zapotrzebowanie na nowe tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów wynikające z analiz ekonomicznych, środowiskowych i społecznych

Funkcja zabudowy	2 % zapotrzebowania na tereny inwestycyjne w perspektywie do 2041 r. [m ²]
zabudowa produkcyjna/magazynowa	680 000
SUMA	680 000

źródło: opracowanie własne

Tab. Bilans terenów przeznaczonych pod tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów

funkcja zabudowy	zapotrzebowanie na zabudowę wynikające z analiz wyrażone w powierzchni użytkowej zabudowy [m ²]	chłonność terenów możliwych do zabudowy	porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę z chłonnością obszarów [m ²] (2. – 3.)
1.	2.	3.	4.
zabudowa produkcyjna/magazynowa	680 000	385 493	294 507
SUMA	680 000	385 493	294 507

źródło: opracowanie własne

W projekcie zmiany Studium wyznaczono dodatkowe tereny budowlane, które zagwarantują ok. 361 200 m² nowej powierzchni użytkowej w zabudowie pod obiekty produkcyjne składy i magazyny. Powierzchnia wyznaczonych terenów mieści się, w dopuszczonej w ustawie o planowaniu przestrzennym, niepewności procesów rozwojowych wyrażającej się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30 %.

¹ <https://www.wiadomoscihandlowe.pl/arttykul/rosnie-popyt-na-magazyny-najwieksze-zapotrzebowanie-na-mazowszu-i-w-wielkopolsce>

² <https://magazyny.pl/blog/raporty/rynek-magazynowy-zmierza-po-kolejny-rekord/>

Tab. 3zm6 Wyznaczone w zmianie Studium nowe tereny inwestycyjne

<i>funkcja zabudowy</i>	<i>powierzchnia [m²]</i>	<i>chłonność obszarów wyrażona powierzchnią użytkową budynków [m²]*</i>
<i>Tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów</i>	<i>516 894</i>	<i>361 200</i>
<i>SUMA</i>	<i>516 894</i>	<i>361 200</i>

**-obliczeń dokonano przy założeniu, że pow. działki budowlanej, będzie wynosiła 4000 m², na której będzie możliwa realizacja obiektu o pow. użytkowej 2800 m²
 źródło: opracowanie własne]*⁶*

6.2. Baza ekonomiczna

Na terenie miasta, według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2013 roku działalność prowadziło 3540 podmiotów wpisanych do rejestru REGON, z czego 97,0% stanowią podmioty sektora prywatnego. Miasto Łuków jest największym i najważniejszym ośrodkiem gospodarczym w powiecie łukowskim. Dominują tu cztery branże: przemysł spożywczy, obuwniczy, budownictwo i przemysł lekki.

Znaczącymi przedsiębiorstwami na rynku lokalnym są m.in. Zakłady Mięsne „Łmeat – Łuków” S.A. (zajmujące się przetwórstwem mięsa i wędlin), „Łuksja” spółka z o.o. (która oferuje szeroki asortyment odzieży damskiej, odzieży sportowej oraz konfekcyjnych wyrobów do hoteli i pensjonatów), „Lumiko” sp. z o.o. Poza tym bardzo aktywnie działa sfera usług, w obrębie której działa kilkaset różnorodnych podmiotów gospodarczych wśród których dominują: Pawilony Handlowe GUST, Supermarket TESCO i Kaufland, Dyskont Spożywczy "Biedronka", sieć sklepów "Stokrotka" oraz Lidl.

W sektorze publicznym znaczną liczbę podmiotów stanowią instytucje działające w zakresie edukacji. Należy do nich 46,7% jednostek z całego sektora oraz instytucje administracji publicznej i prowadzące działalność związaną z obsługą rynku nieruchomości.

Tabela nr 9

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON		2013 r.
1		2
Ogółem		3540
sektor	Publiczny	105
	prywatny	3435
ogółem	Spółki handlowe razem	143
	Spółki handlowe w tym z udziałem kapitału zagranicznego	20
	Spółdzielnie	16
	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje	73
	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	2856

Źródło: opracowane na podstawie BDL GUS

Tabela nr 10

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według wybranych sekcji PKD		2013 r.
1		2
Ogółem		3540
W tym:		
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		12
Przemysł i budownictwo		693

Pozostała działalność	2835
-----------------------	------

Źródło: opracowane na podstawie BDL GUS

Tabela nr 11

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą według wybranych sekcji PKD	2013 r.
1	2
Ogółem	2856
W tym:	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	10
Przetwórstwo przemysłowe	256
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2
Budownictwo	343
Handel i naprawy	1007
Transport, gospodarka magazynowa	245
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	53
Informacja i komunikacja	57
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	101
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	24
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	221
Działalność w zakresie usług administracji i działalność wspierająca	65
Edukacja	68
Opieka społeczna i pomoc społeczna	214
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	29
Pozostała działalność	156

Źródło: opracowane na podstawie BDL GUS

Na terenie miasta od lipca 2012 r. funkcjonuje podstrefa Łuków Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Wisłosan, zlokalizowana w rejonie ul. Łapiguz i Strzelniczej. Podstrefa o łącznej powierzchni 11,8092 ha obejmuje 8 działek położonych na obrzeżach miasta. Zlokalizowana jest w terenie zabudowanym przeznaczonym pod realizację i utrzymanie obiektów produkcyjnych, składów i magazynów. Umożliwia ona lokalizację i prowadzenie działalności gospodarczej na warunkach preferencyjnych, m.in. polegających na ulgach podatkowych dla inwestora. Przewidywany okres funkcjonowania stref ekonomicznych w Polsce przewidywany jest do końca 2020 r. Strefa obecnie nie jest jeszcze zagospodarowana.

Dochody budżetowe

Dochody budżetu gminy miejskiej Łuków w roku 2013 przedstawiały się następująco:

Tabela nr 12

	2013 r.
	w tys. zł
1	2
ogółem	77 321 711,50
Dochody własne	42 616 742,84

1	2
Dotacje celowe	14 978 818,38
Dotacje celowe otrzymane na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego	846 967,29
Subwencje ogólne	20 703 900,00
Środki na dofinansowanie własnych zadań	774860,28

Zródło: opracowane na podstawie BDL GUS

W budżecie miasta większość dochodów stanowią dochody własne. Wzrost dochodów miasta nastąpił z pewnością w związku z pozyskaniem środków z funduszy unijnych i dotacji na realizację wybranych zadań oraz wzrostem subwencji i dochodów podatkowych. Gmina prowadzi aktywną politykę stwarzania warunków do zwiększania dochodów i zdolności inwestycyjnych.

Wydatki budżetowe.

Jednostki samorządu terytorialnego realizują dwie zasadnicze grupy zadań – własne i zlecone. Zadania własne wykonywane są samodzielnie, we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność. Źródłem ich finansowania są środki własne, a nadzór nad wykonawstwem dotyczy wyłącznie zgodności z prawem. Inny charakter mają zadania zlecone, przekazywane jednostkom samorządu terytorialnego w ramach decentralizacji władzy państwowej. Wykonywane są one w imieniu administracji rządowej, przy zapewnieniu przez nią niezbędnych na realizację środków finansowych. Nadzór poza zgodnością z prawem, dotyczy także celowości, rzetelności i gospodarności.

- Do zadań własnych gminy należą zadania dotyczące:
- *ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej;*
 - *gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego;*
 - *wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz;*
 - *działalności w zakresie telekomunikacji;*
 - *lokalnego transportu zbiorowego;*
 - *ochrony zdrowia;*
 - *pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych;*
 - *wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;*
 - *gminnego budownictwa mieszkaniowego;*

- *edukacji publicznej;*
- *kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;*
- *kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych;*
- *targowisk i hal targowych;*
- *zieleni gminnej i zadrzewień;*
- *cmentarzy gminnych;*
- *porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego;*
- *utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych;*
- *polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej;*
- *wspierania i upowszechniania idei samorządowej, w tym tworzenia warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej;*
- *promocji gminy;*
- *współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w przepisach ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;*
- *współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.*

W zakresie zadań zleconych ustawą o samorządzie gminnym wyróżnia się:

- zadania ustawowo obligatoryjne dla wszystkich gmin,
- zadania wykonywane na podstawie odrębnych porozumień zawartych z organami administracji rządowej.

Zgodnie z ustawą o samorządzie powiatowym, powiat wykonuje określone ustawami zadania o charakterze ponadgminnym. Ustawy mogą określać niektóre sprawy należące do zakresu działania powiatu jako zadania z zakresu administracji rządowej, wykonywane przez powiat. Jednostka ta może zawierać z organami administracji rządowej porozumienia w sprawie wykonywania zadań publicznych z zakresu administracji rządowej. Ustawy określają również przypadki, w których właściwe organy administracji rządowej mogą nałożyć na powiat obowiązek wykonania określonych czynności w zakresie należącym do zadań powiatu, związanych z usuwaniem bezpośrednich zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz obronnością.

Samorząd województwa wykonuje zgodnie z Ustawą o samorządzie województwa zadania o charakterze wojewódzkim określone ustawami. Ustawy mogą określać sprawy należące do

zakresu działania województwa jako zadania z zakresu administracji rządowej, wykonywane przez zarząd województwa.

Wydatki ponoszone przez jednostki samorządu terytorialnego podzielić można pod względem przeznaczenia na dwie duże grupy:

- wydatki bieżące – związane z zapewnieniem prawidłowego funkcjonowania poszczególnych obiektów jednostek samorządu terytorialnego i zaspokajaniem bieżących potrzeb wynikających z realizacji zadań,
- wydatki inwestycyjne – służące podwyższeniu standardów i zakresu usług oraz szeroko rozumianemu rozwojowi jednostki samorządu terytorialnego.

*Wydatki budżetu gminy miejskiej Łuków według działów w 2013 r.
Tabela nr 13*

	2013 r.
	w tys. zł
1	2
<i>Ogółem</i>	73 836 141,15
<i>Rolnictwo i łowiectwo</i>	21 181,55
<i>Transport i łączność</i>	8 099 745,64
<i>Gospodarka komunalna i ochrona środowiska</i>	3 834 831,28
<i>Gospodarka mieszkaniowa</i>	817 955,33
<i>Oświata i wychowanie</i>	33 830 335,14
<i>Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego</i>	1 778 887,90
<i>Ochrona zdrowia</i>	502 799,19
<i>Pomoc społeczna</i>	12 007 225,25
<i>Kultura fizyczna</i>	1 975 594,39
<i>Administracja publiczna</i>	7 973 740,34
<i>Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa</i>	113 979,42

Źródło: opracowane na podstawie BDL GUS

Bezsprzecznie największą pozycją finansowania wydatków budżetu jest finansowanie oświaty. Z drugiej jednak strony większość związanych z tym wydatków dofinansowana jest z budżetu państwa w formie subwencji oświatowej.

Wzrost dochodów realnych ludności warunkujący dojście do pożądanego standardu wymaga dalszej restrukturyzacji i modernizacji sfery gospodarczej oraz stworzenia warunków wysokiego tempa rozwoju gospodarczego i wynikającego stąd wzrostu zapotrzebowania na wysoko kwalifikowaną, a zatem lepiej wynagradzaną siłę roboczą, dalszego rozwoju prywatnego sektora gospodarki, a także rozwijania warunków do pobudzania rozwoju gospodarczego i przyciągania kapitału oraz umiejętnego wykorzystywania istniejącego potencjału rozwojowego w mieście.

Zestawienie dochodów i wydatków budżetu miasta na 1 mieszkańca przedstawia poniższa tabela:
Tabela nr 14

<i>Dochody i wydatki budżetu miasta w zł./ 1 mieszkańca</i>	<i>2013 r.</i>
<i>1</i>	<i>2</i>
<i>dochody budżetu miasta</i>	
<i>w tym:</i>	
<i>ogółem</i>	<i>2 516,74</i>
<i>własne</i>	<i>1387,13</i>
<i>wydatki budżetowe</i>	
<i>w tym:</i>	
<i>ogółem</i>	<i>2 403,29</i>
<i>na oświatę i wychowanie</i>	<i>1101,14</i>
<i>na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego</i>	<i>57,90</i>

Źródło: opracowane na podstawie BDL GUS

Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Jak już wspomniano miasto Łuków prowadzi aktywną politykę stwarzania warunków do zwiększania dochodów i zdolności inwestycyjnych.

Inwestycje w zakresie infrastruktury technicznej zrealizowane przez miasto stworzyły podstawy do dokonania zmian zagospodarowania terenów i lokalizacji niezbędnych inwestycji, w tym zabudowy usługowej, techniczno-produkcyjnej, sportu i rekreacji, mieszkaniowej, terenów zieleni urządzonej, w oparciu o dotychczasową kondycję finansową miasta. Lokalne finanse mają decydujący wpływ na podejmowane przez władze samorządowe decyzje w zakresie przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym. Na przestrzeni ostatnich lat (2008-2013) dynamika dochodów i wydatków była zróżnicowana. W latach 2008-2011 odnotowano przewagę wydatków nad dochodami, natomiast od 2012 roku tendencja ta jest odwrotna i w budżecie miasta odnotowano nadwyżki finansowe.

Z przedstawionej powyżej tabeli (nr 13) wynika iż największe wydatki budżetu gminy miejskiej Łuków według działów w 2013 r. przypadają na oświatę i wychowanie. Równocześnie zaznaczał się wysoki udział wydatków na zadania z zakresu pomocy społecznej (16%), administracji publicznej (11%), transportu i łączności (11%), a także gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (5%).

Środki pieniężne na realizację sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy w perspektywie do 2020 roku pochodzić będą z budżetu miasta, zewnętrznych środków publicznych (dostępnych przede wszystkim w ramach programów finansowanych z Unii Europejskiej), a także ze środków z sektora prywatnego (np. w ramach projektów partnerstwa publiczno-prywatnego). Są to główne źródła finansowania potrzeb miasta.

Z Wieloletniej Prognozy Finansowej miasta Łuków wynika, że do roku 2020 poziom wydatków inwestycyjnych utrzymany będzie na dotychczasowym poziomie, jedynie w 2018r. będzie niższy niż w pozostałych latach.

6.3. Warunki życia

1) Mieszkalnictwo

Jednym z ważnych zadań własnych miasta jest stwarzanie podstaw dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych społeczności lokalnej.

Struktura zabudowy należy do układów rozbudowanych i w pełni wykształconych. Do dnia dzisiejszego zachował się przedlokacyjny układ wsi targowej z wrzecionowatym przebiegiem dróg

wokół placu targowego oraz rozplanowanie rynku lokacyjnego. Sieć ulic gminnych, posiadająca wyraźne cechy średniowiecznego układu szachownicowego, opiera się na dwóch głównych, krzyżujących się ciągach komunikacyjnych: jeden na trasie Lublin - Siedlce (ul. Wyszyńskiego, Piłsudskiego, Siedlecka), drugi na trasie Żelechów, Stoczek Łukowski - Międzyrzec Podlaski (ul. Łapiguz, Warszawska, Międzyrzecka). Pozostałe ulice tworzą dość regularną siatkę, spełniając rolę komunikacji wewnątrzgminnej.

Głównymi ulicami miasta są obecnie: ul. Józefa Piłsudskiego, ul. Księdza Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz ul. Międzyrzecka. Przy skrzyżowaniu ulic Wyszyńskiego i Międzyrzeckiej znajduje się plac Solidarności i Wolności, czyli historyczny Rynek Główny miasta Łuków.

Kamienice mieszkalne charakterystyczne dla zabudowy miejskiej skupione są w centrum miasta, a zwłaszcza przy ulicy Kard. S. Wyszyńskiego. Pochodzą z drugiej połowy i początku XX wieku. W zabudowie centrum staromiejskiego, w miejscu zniszczonej, historycznej zabudowy, doszło do realizacji wielu obiektów wyraźnie dysharmonizujących z pozostałą zabudową. Są to wielokondygnacyjne bloki mieszkalne przy ul. Wyszyńskiego, ul. Staropijarskiej, w pobliżu pl. Narutowicza.

W strukturze administracyjnej miasta Łuków wydzielone są osiedla:

- ☞ centrum miasta - wyodrębnione funkcjonalnie. W tej części miasta zabudowa jest zróżnicowana – obok budynków zabytkowych, powstała zabudowa wielorodzinna oraz istnieją jeszcze pozostałości zabudowy jednorodzinnej, tradycyjnej;
- ☞ Osiedle Kapitana Ostoi – położone jest w północno – zachodniej części miasta i ma charakter zabudowy jednorodzinnej;
- ☞ Osiedla Klimeckiego i Chącińskiego – położone jest pomiędzy centrum miasta a terenami przemysłowymi, zlokalizowanymi w północnej części miasta (Zakłady Mięsne Łmeat Łuków S.A.) z zabudową wielorodzinną;
- ☞ Osiedla Unitów Podlaskich i Sienkiewicza położone są w południowej części miasta, mają zabudowę wielorodzinną;
- ☞ Osiedle Nowy Łuków oraz Nowy Łuków II – położone w południowo – zachodniej części miasta i posiadają zabudowę jednorodzinną.

Rozwój budownictwa mieszkaniowego w ostatnich latach bazuje na realizacji zarówno zabudowy jednorodzinnej jak i zabudowy wielorodzinnnej.

Zadaniem miasta jest zatem przeznaczenie odpowiedniej ilości terenów pod zabudowę mieszkaniową.

Tabela nr 15

Zasoby mieszkaniowe w 2013 r.

1	2

1	2
Mieszkania	10 361
Izby	41 101
Powierzchnia użytkowa mieszkań	740 638
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m ²)	71,5
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (w m ²)	24,1
Mieszkania na 1000 mieszkańców	336,9

Zródło: opracowane na podstawie BDL GUS

Zasoby mieszkaniowe w mieście Łuków w 2013 r. wynosiły ogółem 10361 mieszkań, powierzchnia użytkowa mieszkań zaś wynosiła 71,48 m². Ewidentnie na przestrzeni ostatnich lat jest to tendencja zwyżkowa, jaką udało się odnotować od 2008 r.

2) Usługi

Rozwój usług handlowych na terenie miasta jest stosunkowo wysoki. Na terenie miasta Łuków przeważają sklepy prowadzące sprzedaż artykułów powszechnego użytku (w tym artykułów spożywczych). Są to przedsiębiorstwa małe i średnie. Stopień zaspokojenia potrzeb mieszkańców w tej dziedzinie jest bardzo dobry.

Zaspokojenie potrzeb mieszkańców w podstawowe usługi bytowe typu: szewc, krawiec, fryzjer, pralnia chemiczna itp. kształtuje się na stosunkowo wysokim poziomie.

Przedsiębiorczość mieszkańców miasta Łuków jest jednym z istotnych czynników rozwoju miasta. Współczesne realia i możliwości sprawiają, że coraz więcej osób decyduje się na założenie własnej działalności gospodarczej i pracę na własny rachunek. Przedsiębiorczość w mieście wspierana jest obecnością instytucji otoczenia biznesu. W Łukowie działa także Cech Rzemiosł Różnych, który zrzesza rzemieślników branż. W mieście działa także filia Fundacji Rozwoju Lubelszczyzny, której misją jest poprawa jakości życia mieszkańców Lubelszczyzny poprzez wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i gospodarki opartej na wiedzy. Na terenie Miasta Łuków, od stycznia 2012 roku, funkcjonuje Łukowska Rada Biznesu. Jej członkami są osoby reprezentujące duże przedsiębiorstwa, jak również prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą w Mieście Łuków.

Głównym założeniem programowym Łukowskiej Rady Biznesu poza czynną współpracą z samorządem miejskim w sprawach rozwoju społeczno – gospodarczego Miasta, jest rozwiązywanie podstawowych problemów związanych z prowadzeniem biznesu w Łukowie i regionie.

Do głównych pracodawców na terenie miasta należą m.in.: Zakłady Mięsne ŁMEAT-ŁUKÓW S.A., Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjno – Drogowych S.A., INŻYNIERIA S.A., Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjnych, Zakład Mleczarski LUMIKO Sp. z o.o.

Administracja samorządowa i państwowa

Funkcję administracyjną na terenie miasta pełnią:

- ☒ Urząd Miasta,
- ☒ Starostwo Powiatowe,
- ☒ Powiatowy Urząd Pracy,
- ☒ Urząd Skarbowy,
- ☒ Urząd Stanu Cywilnego,
- ☒ Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny,
- ☒ *Lubelska Fundacja Rozwoju,*
- ☒ *Fundacja Regionalne Inkubatory Przedsiębiorczości,*
- ☒ *Fundacja Cegielkowo – Pasja i Pomoc,*
- ☒ *Urząd Gminy Łuków,*
- ☒ *Sąd Rejonowy,*
- ☒ *Prokuratura Rejonowa,*
- ☒ *Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,*
- ☒ *Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,*
- ☒ *Dom Pomocy Społecznej,*
- ☒ *Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego.*

Miejskie placówki publiczne

- ☒ *Zespół Szkolno – Przedszkolny przy ul. Partyzantów 15 w skład którego wchodzi:*
 - *Szkoła Podstawowa Nr 1 im. ks. Grzegorza Piramowicza,*
 - *Przedszkole Miejskie Nr 6,*
- ~~☒ *Zespół Szkół nr 1 z oddziałami integracyjnymi przy ul. 11 Listopada 20 w skład którego wchodzi:]*^{*6}~~
- ☒ *Szkoła Podstawowa Nr 4 z oddziałami integracyjnymi im. Bronisława Chącińskiego,*
 - ~~*[Gimnazjum Nr 1 z Oddziałami integracyjnymi im. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego,]*~~^{*6}
- ☒ ~~*[Gimnazjum Szkoła Podstawowa Nr 2 z Oddziałami Dwujęzycznymi]*~~^{*6} *im. ks. Stanisława Konarskiego przy ul. Cieszkowizna,*
- ☒ ~~*[Gimnazjum Szkoła Podstawowa]*~~^{*6} *Nr 3 im. Józefa Piłsudskiego przy ul. S. Konarskiego,*
- ☒ *Szkoła Podstawowa Nr 5 im. Gen. Władysława Sikorskiego przy ul. Siedleckiej,*
- ☒ *Przedszkole Integracyjne Nr 1 przy ~~[Al. T. Kościuszki ul. Ks. M. Bednarczyka]~~*^{*6},
- ☒ *Przedszkole Miejskie Nr 2 przy ul. Piłsudskiego,*
- ☒ *Przedszkole Miejskie Nr 3 przy os. Chącińskiego,*

~~[& Żłobek miejski Nr 4 „Fantazja” przy os. Klimeckiego]*⁶~~

& Przedszkole Miejskie Nr 7 „Szczęśliwa Siódemka” przy os. Unitów Podlaskich,

~~[& Żłobek miejski Nr 1 przy ul. Piłsudskiego]*⁶~~

Placówki niepubliczne

~~[& Katolickie Przedszkole przy ul. S. Konarskiego,]*⁶~~

& Niepubliczne Przedszkole Sióstr Nazaretanek im. Jana Pawła II przy ul. 11 Listopada,

& Niepubliczne Przedszkole „Jaś i Małgosia” przy ul. Spokojnej,

& Niepubliczne Przedszkole Językowe „Bajkowy Raj” z Oddziałem Integracyjnym przy ul. Browarnej,

& Niepubliczne Przedszkole Artystyczne „Koala” przy ul. Przemysłowej wraz ze żłobkiem,

& Niepubliczne Przedszkole Integracyjne przy ul. S. Żeromskiego wraz ze żłobkiem,

& Niepubliczne Przedszkole Muzyczne „Wesoła Nutka” przy ul. Prusa wraz ze żłobkiem,

~~[& Gimnazjum Rzemieślnicze Nr 1 przy ul. Żelechowskiej wraz ze Szkołą Zawodową]~~

& Niepubliczne Przedszkole „Mały Odkrywca” przy ul. Jana Pawła II,

& Niepubliczne Przedszkole Integracyjne przy ul. Stodolnej]*⁶

Pozostałe placówki oświatowe

& Państwowa Szkoła Muzyczna I st. im. M. Karłowicza,

& ~~[Szkoła Policealna - Medyczne Studium Zawodowe im. J. Korczaka,~~

~~Wyższa Szkoła Biznesu i Administracji]*⁶,~~

& I Liceum Ogólnokształcące im. T. Kościuszki przy ul. Wyszyńskiego,

& Zespół Szkół Nr 1 im. H. Sienkiewicza przy ul. Kościuszki,

& Zespół Szkół Nr 2 im. A. Świętochowskiego przy ul. Warszawskiej,

& Zespół Szkół Nr 3 przy ul. Międzyrzeckiej,

& ~~[Zespół Szkół Nr 4 Czwarte Liceum im. Jana Pawła II w Łukowie]*⁶~~ przy ul. Kryńskiego,

& Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna przy ul. ~~[Piłsudskiego Wyszyńskiego]*⁶,~~

& Zespół Placówek przy ul. Międzyrzeckiej,

& Placówka Wielofunkcyjna przy ul. Broniewskiego,

& Ośrodek Wsparcia „Przyłądek” przy ul. Wojska Polskiego,

& Powiatowy Zespół ~~[Oświaty Oświatowy]*⁶~~ przy ul. ks. K. Wyszyńskiego.

Służba zdrowia

Na terenie miasta działają:

& Przychodnia ~~[Rejonowa Specjalistyczna]*⁶~~ w Łukowie,

~~[& Przychodnia Rejonowa Filia Nr 1 w Łukowie,~~

~~Przychodnia Rejonowa Filia Nr 2,~~

& 2 Poradnie lekarza POZ, & Szpital Rejonowy Św. Tadeusza]*⁶,

☞ Niepubliczny Zakład Opieki *Zdrowotnej [Przychodnia Międzyzakładowa „Łuksja-Med]*6*,

☞ NZOZ „Lukmed”,

☞ NZOZ „Kolejarz”,

☞ NZOZ „Św. Michała”,

☞ NZOZ „Centrum”,

☞ NZOZ [EŪVMED”]*6,

☞ NZOZ „Ortodontica”.

W zakresie specjalistycznej opieki ambulatoryjnej w Łukowie funkcjonują:

☞ Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łukowie,

[☞ *Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łukowie]*6*.

Poradnie stomatologiczne:

☞ NZOZ Stomatologia w Łukowie,

☞ Przychodnia Międzyzakładowa,

☞ [9 17]*6 indywidualnych praktyk stomatologicznych,

Na terenie miasta działa [H 17]*6 aptek.

Kultura

Na terenie miasta funkcjonują następujące ośrodki kultury:

☞ Łukowski Ośrodek Kultury,

☞ Miejska Biblioteka Publiczna im. H. Sienkiewicza z 3 filiami,

☞ Biblioteka Pedagogiczna w Białej Podlaskiej Filia w Łukowie,

☞ Kino „Łuków”,

☞ Muzeum Regionalne w Łukowie,

☞ Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Łukowskiej „Łukowiacy”,

☞ Dziecięcy Zespół Regionalny „Kropelki Rosy”.

Administracja kościelna

Na terenie miasta znajdują się następujące parafie:

☞ Parafia Rzymskokatolicka Przemienienia Pańskiego,

☞ Parafia Rzymskokatolicka Podwyższenia Krzyża Świętego,

☞ Parafia Rzymskokatolicka Najświętszej Maryi Panny Matki Kościoła,

☞ Parafia Rzymskokatolicka św. Brata Alberta.

Usługi i handel

Najważniejsze ośrodki handlowe na terenie gminy zlokalizowane są w centralnej części miasta Łuków, przy głównych ciągach komunikacyjnych oraz w pobliżu największej koncentracji zabudowy mieszkaniowej. Ponadto funkcjonuje tu szereg mniejszych obiektów handlu, zlokalizowanych w parterach budynków mieszkalnych.

Wg GUS w roku 2013 na terenie miasta Łuków funkcjonowało 2856 podmiotów w sektorze prywatnym prowadzących działalność gospodarczą.

Większość firm działających na terenie miasta są to firmy drobne, które odgrywają w gospodarce dominującą rolę głównie dzięki swojej elastyczności. Branżami dominującymi wśród przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne są: handel detaliczny artykułami spożywczymi i przemysłowymi, drobne usługi dla ludności, usługi transportowe stanowią oraz zakłady produkcyjne.

Prywatne firmy koncentrują swoją działalność głównie na handlu, usługach oraz produkcji. Największą grupę punktów sprzedaży detalicznej stanowią sklepy.

Poziom zaspokajania potrzeb ludności w usługi handlu, należy uznać za dostateczny pod względem ilościowym. Zastrzeżenia można mieć co do wartości technicznej obiektów handlowych i standardu wyposażenia tych obiektów.

Sport i rekreacja

Mieszczą się tutaj także następujące kluby i obiekty sportowe:

☞ *Łukowski Klub Sportowy „Orlęta (stadion),*

☞ *Międzyszkolny Klub Sportowy „Amonit”,*

☞ *Międzyszkolny Klub Sportowy „Delfinek” OSiR,*

☞ *Ośrodek Sportu i Rekreacji: baza sportowo-turystyczna (dwa baseny kąpielowe, brodzik dla dzieci, boisko sportowe, wypożyczalnia sprzętu letniego),*

☞ *Zalew „Zimna Woda” o powierzchni 21,0 ha,*

☞ *SPR Łukovia Łuków,*

☞ *Klub Sportowy Głuchych „Hetman”,*

☞ *Akademia Młodego Piłkarza AMPlus Łuków,*

☞ *Łukowskie Centrum Wschodnich Sztuk Walki „Seishinkai Karate do Shotokai”.*

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Na terenie Miasta Łuków funkcjonuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej stanowiący jednostkę organizacyjną samorządu terytorialnego, nie posiadającą osobowości prawnej. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Na terenie miasta mieści się Dom Pomocy Społecznej oraz siedziba Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Centrum realizuje zadania z zakresu:

- pomocy społecznej (m.in.: specjalistyczne poradnictwo, prowadzenie i organizowanie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, działania na rzecz integracji ze środowiskiem osób opuszczających zakłady karne);*
- rehabilitacji społecznej (m.in.: rehabilitacja osób niepełnosprawnych, współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób mających problemy ze zdrowiem).*

Reformy gospodarcze i administracyjne w Polsce spowodowały, że duża liczba mieszkańców miasta Łuków zdecydowała się szukać pracy w sąsiednich miastach, a głównie w Warszawie, do której codziennie dojeżdżają.

Zmiany zachodzące na rynku pracy przełożyły się na poziom dochodów i zamożności społeczności lokalnej.

Utrzymujący się stan bezrobocia nie przyczynia się do bogacenia się społeczeństwa.

Niemniej jednak od lat 2002-2003 nastąpiła wyraźna tendencja spadkowa w zakresie liczby gospodarstw domowych korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Liczba gospodarstw domowych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w 2013 r. wynosiła 440. Środowiskową pomocą społeczną objętych było zaś 1335 osób w gospodarstwach domowych. W latach 2010-2013 ilość gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Według dostępnych danych GUS w 2013 roku na każde 1000 mieszkańców miasta Łuków przypadło 45 osób, objętych różnego rodzaju świadczeniami z zakresu pomocy społecznej. W tym samym czasie rozpatrywany wskaźnik w przypadku kraju kształtował się na dużo wyższym poziomie, wynosząc 83.

Tabela nr 16

Rok	Liczba gospodarstw	Wysokość łączna wydatkowanych środków w złotych	Średnia wysokość świadczeń na gosp. domowe rocznie
1	2	3	4
2010	472	9 529 361,92	20 189,32
2011	418	9 245 835,63	22 119,22
2012	437	9 171 200,67	20 986,72

1	2	3	4
2013	440	9 596 968,60	21 811,29

Zródło: opracowane na podstawie BDL GUS

Obok znacznej liczby osób korzystających z pomocy społecznej, równie liczna jest grupa gospodarstw domowych korzystających z pomocy Urzędu Miasta w zakresie dopłat do czynszu w postaci dodatku mieszkaniowego.

Dotyczy to zarówno dopłat do zasobów komunalnych, spółdzielczych i innych. Na przestrzeni ostatnich lat ilość gospodarstw domowych korzystających z dopłaty do czynszu w postaci dodatku mieszkaniowego utrzymuje się również na porównywalnym poziomie.

Szczegółowe dane dotyczące skali pomocy w formie dodatków mieszkaniowych obrazuje poniższa tabela:

Tabela nr 17

Rok	Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	Wartość wypłaconych dodatków w złotych			
		Ogółem	W tym mieszkańcom budynków		
			komunalnych	spółdzielczych	innych
1	2	3	4	5	6
2010	5543	838 925	160 043	530 817	148 065
2011	5116	789 995	158 070	485 564	146 361
2012	5188	908 384	197 474	533 116	177 794
2013	5360	952 368	217 560	533 250	201 558

Zródło: opracowane na podstawie BDL GUS

Niski poziom dochodów społeczeństwa sprawia, że wielu mieszkańców miasta korzysta z różnych form pomocy społecznej. Grupami społecznymi wymagającymi szczególnego wsparcia są osoby niepełnosprawne oraz długotrwale bezrobotni. Istotne znaczenie wobec przewidywanych tendencji demograficznych ma również problem opieki nad ludźmi w podeszłym wieku. Wiąże się to z problemem zapewnienia tej grupie godziwych warunków życia (konieczność budowy domów opieki społecznej, tanich domów komunalnych, a także zapewnienia opieki w domu dla osób samotnych).

Główną przyczyną trudnej sytuacji życiowej rodzin korzystających z MOPS jest:

- ☒ brak możliwości zatrudnienia,
- ☒ długotrwała choroba,
- ☒ potrzeba ochrony macierzyństwa,
- ☒ bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- ☒ alkoholizm,
- ☒ trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego,

- ☒ bezdomność,
- ☒ ubóstwo,
- ☒ sieroctwo.

Urzędy pocztowe

- ☒ 2 Urzędy Pocztowe w Łukowie.

Centrale telekomunikacyjne i liczba abonentów

- ☒ Centrala telekomunikacyjna w Łukowie,
- ☒ Zasięg oddziaływania sieci telefonów komórkowych.

3) Stan bezpieczeństwa miasta

- ☒ Komenda Powiatowa Policji

Poczucie bezpieczeństwa osobistego obywateli postrzegane jest we wszystkich badaniach socjologicznych jako najistotniejszy problem społeczny. Jego znaczenie rośnie wobec faktu, iż transformacja systemowa, obok pozytywnych zjawisk i procesów spotęgowała także zjawiska takie jak wzrost przestępczości i patologii społecznych, istotnie to poczucie obniżające. Także coraz większego znaczenia nabiera bezpieczeństwo ekologiczne definiowane jako taki stan środowiska przyrodniczego, który nie tylko ogranicza i eliminuje zagrożenia ekologiczne, lecz także promuje pozytywne zachowania i działania, umożliwiające poprawę tego stanu, w konsekwencji tworząc lepsze warunki życia. Grupę potrzeb społecznych w zakresie bezpieczeństwa dopełnia pomoc i opieka społeczna, będąca reakcją państwa, organizacji charytatywnych, a także bogatszej części społeczeństwa na wciąż istotnie duży obszar biedy.

4) Bezpieczeństwo publiczne

Mówiąc o bezpieczeństwie publicznym mamy na uwadze bezpieczeństwo przed przestępczością. Głównymi powodami tego wzrostu wydają się zagrożenia ze strony przestępczości zorganizowanej, a także wzrost udziału nieletnich w przestępczości pospolitej, rozszerzenie się zjawisk demoralizacji nieletnich i powiększenie się zagrożenia narkomanią, bezrobocie, spadek stopy życiowej części społeczeństwa. Podstawową (wynosząca prawie 62% ogólnej wielkości przestępstw) grupę stanowią przestępstwa kryminalne. Najczęściej są to kradzieże i włamania. Nad utrzymaniem ładu, porządku i bezpieczeństwa publicznego, a także bezpieczeństwa na drogach czuwa bezpośrednio Komenda Powiatowa Policji.

5) Bezpieczeństwo pożarowe

Głównymi powodami zdarzeń pożarowych na terenie miasta są zazwyczaj: nieostrożność osób dorosłych, podpalenia, wady i niewłaściwa eksploatacja urządzeń (elektrycznych, środków transportu, itp.) oraz niepełne wciąż dostosowanie struktury miasta do obecnych wymogów cywilizacyjnych, niedostateczny zakres działań prewencyjnych, a także wielkość i stopień wyposażenia służb specjalistycznych, czyli straży pożarnych. Na obszarze miasta bezpieczeństwem przeciwpożarowym zajmuje się Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Łukowie.

6) Bezpieczeństwo powodziowe

Łuków leży w strefie zalewowej rzeki Krzyny. Najwyższe wody są wynikiem tajania pokrywy śnieżnej i mają miejsce w marcu i kwietniu. W związku z naturalnym charakterem koryta rzeki na terenie miasta mogą występować lokalne podtopienia. *Zarządzaniem zasobami wodnymi, w tym ochroną przeciwpowodziową, zajmują się zarówno organy administracji rządowej (Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, regionalne zarządy gospodarki wodnej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Rolnictwa, Ministerstwo Infrastruktury), jak i terytorialne jednostki samorządowe. Zgodnie ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne podstawą planistyczną ochrony przeciwpowodziowej są studia ochrony przeciwpowodziowej określające granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią, które zawierają:*

- ☞ granice zasięgu wód powodziowych o danym prawdopodobieństwie występowania*
- ☞ kierunki ochrony przed powodzią*
- ☞ obszary wymagające ochrony przed zalaniem (gospodarcze, społeczne, kulturowe)*
- ☞ obszary służące przepuszczaniu wód powodziowych*
- ☞ obszary potencjalnego zagrożenia powodzią*
- ☞ a także Plany zagospodarowania przestrzennego województw, studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.*

7) Bezpieczeństwo ekologiczne

Łuków jest usytuowany na terenach o dość korzystnych warunkach klimatycznych. Wschodnia część miasta znajduje się na obszarze korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym, oraz część – na obszarze węzłowym o znaczeniu krajowym. Obszar węzłowy w granicach miasta pokrywa się z Łukowskim Obszarem Chronionego Krajobrazu. Miasto leży więc w istotnym korytarzu ekologicznym, umożliwiającym migrację flory i fauny o znaczeniu ponadregionalnym.

Powiązania przyrodnicze pomiędzy wymienionymi obszarami o dużych wartościach przyrodniczych zachodzą zasadniczo poza północną (dolina Krzyny Północnej) i wzdłuż zachodniej

granicy miasta. Na obszarze należącym do miasta powiązania te są bardzo utrudnione, a na znacznym odcinku wręcz uniemożliwione zabudową miejską oraz przebiegiem szlaków komunikacyjnych (wewnątrz terenów miejskich ciąg biegnący doliną Krzyny Południowej jest praktycznie przerwany).

Obecny stan środowiska jest dla terenu całego miasta dość dobry, co jest jedną z najmocniejszych cech miasta. Jednak system ekologiczny miasta Łuków jest podatny na degradację i dlatego wymagane jest zwiększenie troski o ochronę jego głównych elementów m.in. obecnego stanu lesistości.

W celu zwiększenia zasobów biosfery należy wprowadzić systematyczne zwiększenie zadrzewienia ciągów ulic, przy zastosowaniu gatunków roślin typowych dla lokalnego ekosystemu. Dla terenów zurbanizowanych niezbędne jest przyjęcie podwyższonych norm obszaru biologicznie czynnego działek.

8) Naturalne zagrożenia geologiczne

Na terenie miasta Łuków nie występują strefy silnych zagrożeń geologicznych. Naturalne zagrożenie osuwiskami występuje głównie w miejscach styku odmiennych geomorfologicznie form terenu lub w innych strefach krawędziowych. Możliwość wystąpienia osuwisk warunkuje nachylenie zbocza, które na terenie miasta jest znikome, aby prowadzić do wystąpienia tego typu zjawiska geologicznego.

6.4. Turystyka i wypoczynek

Dla rozwoju społeczno - gospodarczego Miasta Łuków bardzo istotnym czynnikiem sprzyjającym turystyce i usługom jej towarzyszącym, jest położenie w obrębie Obszarów Chronionych.

Obszary o dużych walorach przyrodniczych mimo iż znajdują się tylko w północnej części miasta stwarzają jednak mieszkańcom Miasta Łuków warunki do podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej, w szczególności w zakresie świadczenia szeroko rozumianych usług turystycznych i drobnego handlu.

Głównymi atutami miasta są: ciekawe walory przyrodnicze i krajobrazowe, dziedzictwo kulturowe i tradycja.

Obecnie na terenie miasta istnieją następujące obiekty w których świadczone są całoroczne usługi hotelarsko - restauracyjne:

☞ Hotel „Korona”,

☞ Hotel „Grochowski”,

☞ Hotel „Miś”.

Miejszem wypoczynku południowego i sobotnio-niedzielnego dla mieszkańców miasta Łuków jest zalew „Zimna Woda”. Obszar miasta Łuków dysponuje potencjałem uzasadniającym uznanie turystyki jako jednej z dziedzin mogących zwiększyć rozwój gospodarczy miasta. Należą do nich walory przyrodniczo – krajobrazowe, dziedzictwa kulturowego, żywe tradycje kulturowe, czyste powietrze. Sukcesywnie wzrasta poziom świadczonych usług turystycznych i agroturystycznych zarówno w zakresie standardów wynajmowanych pomieszczeń jak i atrakcyjności oferty pobytu turystów i letników.

Demografia

1) Stan istniejący

Miasto Łuków liczy na dzień 31.12.2013 roku 30 757 mieszkańców.

Na koniec roku 1980 Łuków liczył 25 094. W ciągu 80-tych i 90-tych lat następował systematyczny wzrost mieszkańców, który zakończył się na roku 1999.

Struktura płci jest asymetryczna i zjawisko to występuje już od dłuższego czasu. W aktualnej strukturze płci 48% ogółu mieszkańców stanowią mężczyźni, natomiast 52% kobiety.

Liczba kobiet na 100 mężczyzn wynosi średnio 108. Liczba małżeństw na 1 000 ludności na obszarze miasta wynosiła w 2013 r. 5,2.

Tabela nr 18

Data	Liczba mieszkańców	Mężczyźni	Kobiety
1	2	3	4
31.12.1980	25 094	b.d.	b.d.
31.12.1990	30 664	b.d.	b.d.
31.12.1994	31 915	15 430	16 485
31.12.1995	31 0976	15 467	16 509
31.12.1996	32 110	15 539	16 571
31.12.1997	32 097	15 496	16 601
31.12.1998	32 136	15 530	16 606
31.12.1999	32 184	15 555	16 629
31.12.2000	32 158	15 560	16 598
31.12.2001	32 117	15 553	16 584
31.12.2002	31 948	15 442	16 506
31.12.2003	31 883	15 396	16 487
31.12.2004	31 783	15 345	16 438
31.12.2005	31 590	15 250	16 340
31.12.2006	31 487	15 184	16 303
31.12.2007	30 502	14 781	15 721
31.12.2008	30 433	14 738	15 695
31.12.2009	30 421	14 730	15 691
31.12.2010	31 108	14 922	16 116
31.12.2011	30 971	14 906	16 065

31.12.2012	30 827	14 799	16 028
31.12.2013	30 757	14 785	15 972

Źródło: opracowane na podstawie BDL GUS

Wskaźnik gęstości zaludnienia na rok 2006 był równy 981 mieszkańców na 1 km², natomiast w roku 2013 wynosił on 860 mieszkańców na 1 km². Od roku 2007 wskaźnik wielkości zaludnienia pozostaje na zbliżonym poziomie. Wskaźnik ten plasuje miasto Łuków na pierwszej lokacie w powiecie i na 11 w województwie.

Liczbę mieszkańców miasta determinuje przyrost naturalny, długość życia oraz saldo migracji.

2) Przyrost naturalny

Przyrost naturalny kształtuje liczba urodzeń w stosunku do liczby zgonów. W Łukowie, podobnie jak w całej Polsce, obserwuje się od dłuższego czasu spadek liczby urodzeń, choć i tak jest najwyższym w województwie lubelskim i jednym z najwyższych w Polsce.

Analizując przyrost naturalny w Łukowie w stosunku do liczby mieszkańców można zauważyć, że przy ciągle wysokim wskaźniku przyrostu liczba mieszkańców nieznacznie ulega zmianie. Wynika z tego, że większość urodzonych dzieci w Łukowie pochodzi z terenu powiatu.

Na sytuację demograficzną bardzo duży wpływ mają przemiany właśnie w sferze dzietności. Po 1989 r. współczynnik dzietności w Polsce bardzo szybko zaczął spadać, skutkiem czego jest niekorzystna struktura wiekowa ludności- wzrasta liczba osób starszych, maleje młodszych.

Na terenie miasta na przestrzeni ostatnich lat, obserwuje się spadek wskaźnika urodzeń żywych na 1 000 ludności - w 2013 r. wynosił 9,7 i był niższy niż dla powiatu łukowskiego (10,9). Wskaźnik zgonów na 1 000 ludności w 2013 r. wynosił 8,27, i był również niższy przy średniej dla powiatu łukowskiego 9,93.

Tabela nr 19

Rok	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Liczba ludności
1	2	3	4
2010	397	236	31 108
2011	330	203	30 971
2012	344	243	30 827
2013	298	254	30757
2014	357	235	30557

Źródło: opracowane na podstawie BDL GUS

3) Migracje

Tendencje w zakresie wymiany migracyjnej, a zwłaszcza saldo migracji należą do przesłanek pozwalających wnioskować dużych aglomeracji miejskich w stosunku do miasta chociażby na prawach powiatu – z punktu widzenia miejsca zamieszkania. Ruch naturalny na 1 000 ludności w 2014 r. wynosił w mieście -8,1, co uplasowało miasto na 11 miejscu w powiecie i na 205 w województwie. W skali ostatnich 5 lat wskaźnik ten ulegał wahaniom przynajmniej na poziomie migracji wewnętrznych. Dla porównania w 2010 r saldo migracji wewnętrznych wynosił: - 7,2, a w 2013 r.: -5,3. Migracje ludności stanowią drugi, obok przyrostu naturalnego, czynnik wpływający bezpośrednio na liczbę i rozmieszczenie ludności. Na obszarze miasta obserwuje się wzrost salda migracji i odnotowuje się ujemne saldo migracji stałej, zwłaszcza migracji wewnętrznej. Ujemne saldo migracyjne jest zawsze zjawiskiem niekorzystnym, chociaż głównie spowodowane jest w większym stopniu sytuacją ekonomiczną niż atrakcyjnością miasta.

Od kilku lat zauważalny jest powolny spadek liczby ludności w Łukowie. Co roku kilkaset osób wymeldowuje się z miasta. Głównym kierunkiem migracji jest ciągle Warszawa.

4) Prognoza demograficzna

Główny Urząd Statystyczny opublikował długoterminowe prognozy dla Polski. Stwierdzono, że trwający od lat spadek dzietności nie jest procesem zakończonym i dotyczy kolejnych roczników młodzieży. Przyczynami tego zjawiska są między innymi rosnący poziom wykształcenia i trudności na rynku pracy, generalnie trudne warunki ekonomiczno - społeczne.

Długoterminowe prognozy demograficzne przewidują postępujący spadek ludności.

Prognoza demograficzna do 2045 roku (przybliżona)

Tabela nr 20

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2020	2025	2030	2035	2040	2045
Liczba ludności	31 108	30 971	30 827	30 757	30 557	29 749	29 092	28 449	27 820	27 206	26 605
%	100	99,5	99,0	98,8	98,0	95,6	93,5	91,4	89,4	87,4	85,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Spadek liczby mieszkańców stałych w skali całego miasta w 2045 r może sięgnąć 15,5%

Prognozowany spadek liczby mieszkańców Łukowa jest powodem mimo wszystko do podjęcia działań w zakresie tworzenia różnorodnej oferty terenów budownictwa mieszkaniowego i tworzenia nowych miejsc pracy, gdyż to głównie osoby w wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata) są grupą najczęściej migrującą. Inny problem jawi się w związku ze starzeniem się społeczeństwa i potrzebą rozwoju i doskonalenia opieki nad ludźmi starszymi, w tym lokalizacją domów opieki społecznej i domów dla seniorów.

3) Aktywność zawodowa

Biorąc pod uwagę strukturę wiekową mieszkańców, najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym .

Na rok 2014 grupę tę stanowiło 18 892 osób, co daje 61,8% ludności.

Struktura wieku mieszkańców miasta Łuków wskazuje na podobne tendencje jak w większości miast Polski. Wyraźnie zauważalny jest systematyczny spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz stopniowy wzrost liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz poprodukcyjnym.

Statystyka stałych mieszkańców według wieku i płci (stan na 31.12.2013 r.):

Tabela nr 21

wiek	0-4		5-9		10-14		15-19		20-24		25-29	
płeć	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
liczba	852	830	815	773	841	825	938	905	1050	1099	1350	1227

wiek	30-34		35-39		40-44		45-49		50-54		55-59	
płeć	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
liczba	1403	1231	1228	1173	977	963	833	857	867	1012	995	1304

wiek	60-64		65-69		70 i więcej		razem	
płeć	M	K	M	K	M	K	M	K
liczba	1036	1410	737	882	863	1481	30757	

Źródło: opracowane na podstawie BDL GUS

4) **Zatrudnienie**

Rynek pracy tworzą ludzie aktywni zawodowo. Cechami charakteryzującymi go są: zatrudnienie i bezrobocie oraz poziom wykształcenia, nabyte umiejętności i kwalifikacje. W 2013 roku w mieście zatrudnionych było 9 271 osób. W ciągu ostatnich 4 lat liczba pracujących wg danych Urzędu statystycznego nieznacznie wzrosła. Najgorsza sytuacja na przestrzeni ostatnich 4 lat miała miejsce w 2012 roku, gdzie zatrudnionych było tylko 9001 osób.

Zmieniała się także liczba pracujących osób na 1000 ludności. W 2010 roku 297 mieszkańców miasta Łuków na 1000 pracowało, gdzie w 2013 roku, było już 301 osób pracujących na 1000 mieszkańców.

Liczba bezrobotnych na terenie miasta Łuków w grudniu 2013 r. wynosiła 1 666 osób. Podobnie jak w kraju, w mieście obserwuje się minimalnie większy udział mężczyzn bezrobotnych (50,36%) w stosunku do kobiet (49,64%). Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym stopniowo wzrastał od 2010 r. i obecnie wynosi 8,6%.

Tabela nr 22

Wyszczególnienie	2010	2011	2012
1	2	3	4
Ilość bezrobotnych ogółem	1520	1595	1728
W tym kobiet	743	813	874

Źródło: opracowane na podstawie BDL GUS

Identyfikacja problemów oraz określenie grup społecznych wymagających wsparcia:

Wśród złożonej sytuacji społeczno – ekonomicznej ludności Miasta Łuków, w wyniku przeprowadzonej diagnozy istniejącego stanu, można wyróżnić w tym zakresie następujące problemy:

- zmniejszająca się liczba mieszkańców miasta wynikająca ze spadku liczby urodzeń, dużej liczby zgonów oraz migracji ludności do innych miast w poszukiwaniu pracy,
- złe warunki mieszkaniowe,
- zwiększenie liczby ludności w wieku produkcyjnym,
- „starzenie się” społeczeństwa – spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym.

6.5. Rolnictwo

1) Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju rolnictwa

Miasto Łuków znajduje się w stoczkowsko-łukowskim regionie glebowo-rolniczym. Posiada średnie warunki naturalne do produkcji rolnej - wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej w skali IUNG wynosi 57,2 pkta. Czynnikiem sprzyjającymi rolnictwu są: rzeźba terenu i

agroklimat. Znacznie mniej korzystne są: jakość i przydatność rolnicza gleb oraz warunki wodne. W granicach miasta konieczna jest likwidacja szachownicy gruntów (scalenia).

Grunty orne znajdują się głównie na południe i zachód od zabudowy miasta, natomiast użytki zielone związane są przede wszystkim z doliną Krzyny Południowej oraz podmokłymi terenami powiązаныmi z Krzną Północną i Samicą.

2) Użytkowanie gruntów i struktura własnościowa

Użytkowanie gruntów w mieście Łuków w 2015 r.

Tabela nr 23

Wyszczególnienie	Powierzchnia ogólna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		razem	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
	w hektarach							
Łuków	3575	2074	1605	103	278	88	496	1005

Powierzchnia użytków rolnych wynosi 2074 ha.

W strukturze użytkowania ziemi w mieście Łuków 58,01% z ogólnej powierzchni zajmują użytki rolne. Lasy i grunty leśne zajmują 13,8% ogółu powierzchni, pozostałe grunty na terenie miasta stanowią 28,11%. Wśród użytków rolnych przeważają grunty orne stanowiące 44,89% powierzchni ogólnej miasta i 77,38% ogółu użytków rolnych na terenie miasta. Łąki i pastwiska w gospodarstwach rolnych na terenie miasta zajmują 10,23% powierzchni, sady zajmują 2,8% powierzchni gospodarstw rolnych na terenie miasta.

Rola rolnictwa w strukturze społeczno-gospodarczej miasta jest niewielka. W mieście dominują gospodarstwa małe, mające charakter indywidualnej działalności na działkach przyzagrodowych.

Według Spisu Rolnego 2010 na terenie miasta Łuków funkcjonowało 471 gospodarstw. Powierzchnia gospodarstw rolnych wynosiła 1 808,84 ha. Największa liczba gospodarstw miała powierzchnię od 1 do 5 ha (336 sztuk). Gospodarstw dużych – powyżej 5 ha – było w Łukowie 65 sztuk, a małych – do 1 ha – 70 sztuk. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosiła 3,84 ha.

Rolnictwo charakteryzuje się niskim stopniem specjalizacji produkcji i nie jest nastawione na zaopatrzenie rynku. Największa powierzchnia gruntów rolnych zajęta jest pod uprawę zbóż – 850,85 ha. Uprawiana jest także kukurydza i ziemniaki, a także drzewa i krzewy owocowe.

Na terenie miasta 123 gospodarstwa utrzymywało zwierzęta gospodarskie, których pogłowie wynosiło 861 sztuk. W największej ilości była to trzoda chlewna, bydło, konie i drób.

Współcześnie działalność polegająca na uprawie warzyw i ich przetwórstwie jest ograniczana. Wiąże się to między innymi z presją mieszkańców na zmianę przeznaczenia terenów

rolnych na grunty budowlane.

6.6. Infrastruktura techniczna

1) Komunikacja

Miasto Łuków charakteryzuje się korzystnym położeniem w stosunku do istniejącej i projektowanej sieci drogowej. Przebiegające przez teren miasta drogi stanowią ważne elementy sieci dróg o znaczeniu krajowym.

Łuków posiada dogodne połączenia drogowe. Odległości wynoszą odpowiednio:

- do Białej Podlaskiej ok. 60 km,
- do Lublina 94 km,
- do Siedlec 24 km,
- do Garwolina 57 km.

Podstawową rolę dla Miasta Łuków odgrywa jego położenie w międzynarodowym europejskim systemie komunikacyjnym i wynikające jego znaczenie w skali regionu.

W mieście zbiegają się 2 drogi krajowe o znaczeniu regionalnym i 5 kierunków linii kolejowych (w kierunku Warszawy, Lublina, Terespoła, Dębina, Pilawy). Łuków leży również w odległości ok. 20 km od projektowanej trasy autostrady A2 łączącej zachodnią i wschodnią granicę Polski.

Teren miasta Łuków znajduje się w zasięgu obsługi lotnisk cywilnych zlokalizowanych na terenie województw: lubelskiego oraz mazowieckiego. Wskazano jednostki w promieniu zasięgu ok 100 km i maksymalnym czasie dojazdu do 1,5 h. Korzystne położenie miasta na granicy dwóch województw sprawia, iż wśród ww. znajdują się dwa Porty Lotnicze o znaczeniu krajowym i międzynarodowym.

Istotnym elementem decydującym również o sprawności funkcjonowania miasta i możliwościach jego rozwoju jest sieć drogowo – uliczna miasta i jej powiązanie z układem komunikacji głównych szlaków transeuropejskich (drogowym i kolejowym).

Komunikacja drogowa

Przez teren miasta przebiegają drogi krajowe, drogi wojewódzkie oraz powiatowe. Trasy te zbiegają się w centrum miasta, wprowadzając tym samym uciążliwości w wewnętrznej obsłudze komunikacyjnej miasta i warunkach życia mieszkańców.

Szkielet istniejącego układu drogowego miasta stanowią drogi: krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminnych.

Do dróg krajowych zaliczone zostały drogi o nr:

- ☞ 63 (DK63) relacji: granica państwa – Węgorzewo – Giżycko - Pisz – Kisielnica – Łomża – Zambrów – Cerenów – Sokołów Podlaski – Siedlce – Łuków – Radzyń Podlaski - Wisznice - Sławatycze – granica państwa,*
- ☞ 76 (DK 76), relacji: Wilga – Garwolin – Stoczek Łukowski – Łuków.*

Droga ta wyszczególniona została rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 24 marca 2010 r. w sprawie ustalenia przebiegu dróg krajowych w województwach dolnośląskim, , lubelskim,...., zachodniopomorskim (Dz. U. z 2010r., Nr 59, poz. 371) i zarządzeniem Nr 73 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 2 grudnia 2008r. w sprawie nadania numerów drogom krajowym. Drogi te pozostają w zarządzie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Lublinie. Ich łączna długość na terenie miasta wynosi ok. 8 km. Na przebieg dróg krajowych składają się ulice: Piłsudskiego, Radzyńska, Siedlecka, Trzaskoniec, Warszawska, Ks. Kard. Wyszyńskiego, Łapiguz. Zarządzeniem nr 28 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 13 czerwca 2013 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie klas istniejących dróg krajowych droga nr 63 na odcinku Zambrów - ...- granica państwa na całym przebiegu zostały zaliczona do klasy GP (głównej ruchu przyspieszonego) oraz droga krajowa nr 76 na całym przebiegu została zaliczona do klasy G (głównej). Planowane jest w przyszłości podniesienie klasy drogi Nr 76 do klasy GP (główna ruchu przyspieszonego), za wyjątkiem odcinka tej drogi od skrzyżowania z planowaną zachodnią obwodnicą miasta Łuków (zlokalizowaną w ciągu drogi krajowej nr 63) do końca tej drogi w centrum miasta (istniejące skrzyżowanie z DK 63), dla którego planowane jest utrzymanie klasy technicznej GP – odcinek położony na terenie miasta.

W układzie regionalnym układ funkcjonalny powiązań drogowych opiera się na drogach wojewódzkich o nr:

- ☞ 806 relacji: Łuków – Międzyrzec Podlaski*
- ☞ 807 relacji: Maciejowice – Sobolew – Żelechów – Łuków*

808 relacji: Łuków – Serokomla – Kock.

Łączna długość dróg wojewódzkich, na które składają się ulice: Międzyrzecka, Świderska, Żelechowska na terenie miasta wynosi ok. 7 km. Drogi te na całym przebiegu zostały zaliczone do klasy G (głównej).

Powyższy układ stanowi podstawowe rozwiązanie dotyczące zewnętrznego układu komunikacyjnego.

System powiązań ponadlokalnych gminy opiera również o drogi powiatowe. Do kategorii dróg powiatowych zalicza się następujące ulice: Farfak, Glinki, Jana Pawła II, Ławecka, Wiatraki, Wójtostwo, Zapowiednik, Zimna Woda, Al. Ryszarda Kaczorowskiego, Przemysłowa, Ks. J. Popiełuszki, Torowa, Wojska Polskiego, Wschodnia, Cieszkowizna. Łączna długość dróg powiatowych na terenie miasta to ok. 24 km. Są to drogi w klasie technicznej „G” (głównej) i „Z” (zbiorczej).

Układ ten będzie uzupełniany drogami gminnymi, których łączna długość wynosi 66,5 km i obejmuje 189 ulic, będących drogami publicznymi i pozostającymi w Zarządzie ZDM-u. Pozostałe drogi są drogami wewnętrznymi.

*[Obszar objęty zmianą nr 6 Studium położony jest w odległości ok. 400 m na zachód od przebiegu drogi krajowej nr 63 oraz w odległości ok. 400 na południe od przebiegu wariantu obwodnicy miasta przewidzianej w obowiązującym Studium. Przez sam obszar zmiany nr 6 Studium przebiega sieć dróg dojazdu rolnego, mających połączenie z drogą krajową nr 63.]^{*6}*

Jakość dróg gminnych jest jeszcze niedostateczna. Znaczna część ulic i dojazdów wymaga utwardzenia. Układ drogowy utrudnia przejazd przez miasto (brak obwodnicy miasta), a brak parkingów, szczególnie w centralnej części miasta stwarza ograniczenia komunikacyjne.

Poprawa jakości dróg niesie za sobą znaczną wartość dodaną w postaci zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej gminy. Czynniki transportu stanowią ważny wyznacznik lokalizacji kapitału na danym obszarze, a tym samym determinuje rozwój społeczno-gospodarczy gminy.

Problemem stanowi również zły stan techniczny dróg (zwłaszcza lokalnych), niewystarczające nakłady inwestycyjne na system drogowy oraz wzrastająca liczba pojazdów, a tym samym wzmożony ruch samochodowy na drogach w granicach miasta.

Wykaz dróg lokalnych na terenie miasta Łuków przedstawia tabela:

Tabela nr 24

Lp.	Numer ewidencyjny	Nazwa drogi
1	2	3
<i>Drogi gminne (L-lokalne, D-dojazdowe)</i>		
1.	102353L	ul. Armii Krajowej
1.	102354L	ul. Armii Ludowej
2.	102355L	ul. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego

3.	102356L	ul. Bartnia
4.	102357L	ul. Batalionów Chłopskich
5.	102358L	ul. Stefana Batorego
6.	102359L	ul. Boczna Browarnej
7.	102360L	ul. Władysława Broniewskiego
8.	102361L	ul. Browarna
9.	102362L	ul. Brzozowa
10.	102363L	ul. Ks. Brzóska
11.	102364L	ul. Bukowa
12.	102365L	ul. Cegielniana
13.	102366L	ul. Cetnarskich
14.	102367L	ul. Chabrowa
15.	102369L	ul. Fryderyka Chopina
16.	102370L	ul. Cicha
17.	102371L	ul. Cmentarna
18.	102372L	ul. Józefa Czechowicza
19.	102373L	ul. Czerwonego Krzyża
20.	102374L	ul. Czwartaków
21.	102375L	ul. Marii Dąbrowskiej
22.	102376L	ul. Domaszewska
23.	102377L	ul. Energetyków
24.	102378L	ul. Farna
25.	102379L	ul. Fazowa
26.	102380L	ul. Filaretów
27.	102381L	ul. Filomatów
28.	102382L	ul. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego
29.	102383L	ul. Gerwazego
30.	102384L	ul. Gołaszówiec
31.	102385L	ul. Goplany
32.	102386L	ul. Gospodarska
33.	102387L	ul. Górna
34.	102388L	ul. Graniczna
35.	102389L	ul. Grażyny
36.	102390L	ul. Jana Hempla
37.	102391L	ul. Hrabiego Horeszki
38.	102392L	ul. Kazimierza Jagiellończyka
39.	102393L	ul. Jankiela
40.	102395L	ul. Jeżynowa
41.	102396L	ul. Kanałowa
42.	102397L	ul. Jana Kasprowicza
43.	102398L	ul. Ryszarda Kaszubskiego
44.	102399L	ul. Kiernickich
45.	102400L	ul. Jana Kilińskiego

46.	102401L	ul. Gen. Franciszka Kleeberga
47.	102402L	ul. Klonowa
48.	102403L	ul. Ks. Krzysztofa Kluka
49.	102404L	ul. Jana Kochanowskiego
50.	102405L	ul. Kolejowa
51.	102406L	ul. Hugona Kollątaja
52.	102407L	ul. Komisji Edukacji Narodowej
53.	102408L	ul. Bronisława Kondrackiego
54.	102409L	ul. Marii Konopnickiej
55.	102410L	ul. Konstytucji 3 Maja
56.	102411L	ul. Konwiktorska
57.	102412L	ul. Janusza Korczaka
58.	102413L	ul. Kościelna
59.	1002414L	ul. Kozia
60.	102415L	ul. Zygmunta Krasieńskiego
61.	102416L	ul. Królik
62.	102417L	ul. Królowej Jadwigi
63.	102418L	ul. Krótka
64.	102419L	ul. Leona Kruczkowskiego
65.	102420L	ul. Franciszka Krupińskiego
66.	102421L	ul. Adama Antoniego Kryńskiego
67.	102422L	ul. Eugeniusza Kwiatkowskiego
68.	102423L	ul. Laserowa
69.	102424L	ul. Ignacego Laskowskiego
70.	102425L	ul. Leśna
71.	102426L	ul. Stanisława Lewickiego
72.	102427L	ul. Michała Lewoncowicza
73.	102428L	ul. 11-go Listopada
74.	102429L	ul. Lipowa
75.	102430L	ul. Łąkowa
76.	102431L	ul. Madejów
77.	102432L	ul. Jana Stanisława Majewskiego
78.	102433L	ul. Makowa
79.	102434L	ul. Adama Mickiewicza
80.	102435L	ul. Nadrzeczna
81.	102436L	ul. Plac Gabriela Narutowicza
82.	102437L	ul. Juliana Ursyna Niemcewicza
83.	102438L	ul. Nowogródek
84.	102439L	ul. Nowopijarska
85.	102440L	ul. Jana Nowowiejskiego
86.	102441L	ul. Objazdowa
87.	102442L	ul. Ogrodnicza
88.	102443L	ul. Ogrodowa

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
89.	102444L	<i>ul. Ojców Pijarów</i>
90.	102445L	<i>ul. Okrzei</i>
91.	102446L	<i>ul. Opłotki</i>
92.	102447L	<i>ul. Pana Tadeusza</i>
93.	102448L	<i>ul. Parkowa</i>
94.	102449L	<i>ul. Partyzantów</i>
95.	102450L	<i>ul. Pastewnik</i>
96.	102451L	<i>ul. Patoki</i>
97.	102452L	<i>ul. Piaskowa</i>
98.	102453L	<i>ul. Piękna</i>
99.	102454L	<i>ul. Grzegorza Piramowicza</i>
100.	102456L	<i>ul. Podgórna</i>
101.	102457L	<i>ul. Podleśna</i>
102.	102458L	<i>ul. Pogodna</i>
103.	102459L	<i>ul. Polna</i>
104.	102460L	<i>ul. Południowa</i>
105.	102461L	<i>ul. Porzeczkowa</i>
106.	102462L	<i>ul. Poważe</i>
107.	102463L	<i>ul. Północna</i>
108.	102464L	<i>ul. Prądowa</i>
109.	102465L	<i>ul. Prusa</i>
110.	102466L	<i>ul. Przechodnia</i>
111.	102467L	<i>ul. Juliana Przybosa</i>
112.	102468L	<i>ul. Pszenna</i>
113.	102469L	<i>ul. Mikołaja Reja</i>
114.	102470L	<i>ul. Henryka Rick-Wiśniewskiego</i>
115.	102471L	<i>ul. Rolnicza</i>
116.	102472L	<i>ul. Rozdzielcza</i>
117.	102474L	<i>ul. Rurowa</i>
118.	102475L	<i>ul. Sיעiowa</i>
119.	102476L	<i>ul. 700-lecia</i>
120.	102477L	<i>ul. Sienkiewicza</i>
121.	102478L	<i>ul. Gen. Władysława Sikorskiego</i>
122.	102479L	<i>ul. Józefa Skłodowskiego</i>
123.	102480L	<i>ul. Jana Skrzetuskiego</i>
124.	102481L	<i>ul. Słoneczna</i>
125.	102482L	<i>ul. Juliusza Słowackiego</i>
126.	102483L	<i>ul. Jana Sobieskiego</i>
127.	102484L	<i>ul. Sochacz</i>
128.	102486L	<i>ul. Jacka Soplicy</i>
129.	102487L	<i>ul. Sosnowa</i>

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
130.	102488L	<i>ul. Spokojna</i>
131.	102489L	<i>ul. Sportowa</i>
132.	102490L	<i>ul. Spółdzielcza</i>
133.	102491L	<i>ul. Leopolda Staffa</i>
134.	102492L	<i>ul. Staropijarska</i>
135.	102493L	<i>ul. Stasia i Nel</i>
136.	102494L	<i>ul. Stanisława Staszica</i>
137.	102495L	<i>ul. Stawki</i>
138.	102496L	<i>ul. Stodolna</i>
139.	102497L	<i>ul. Andrzeja Struga</i>
140.	102498L	<i>ul. Strzelnicza</i>
141.	102499L	<i>ul. Michała Studzińskiego</i>
142.	102500L	<i>ul. Synchronicza</i>
143.	102501L	<i>ul. Felicjana Szaniawskiego</i>
144.	102502L	<i>ul. Lucjana Szenwalda</i>
145.	102503L	<i>ul. Szkolna</i>
146.	102504L	<i>ul. Rodziny Szlendaków</i>
147.	102505L	<i>ul. Świętochowskiego</i>
148.	102506L	<i>ul. Tartaczna</i>
149.	102507L	<i>ul. Telimeny</i>
150.	102508L	<i>ul. Bronisława Trentowskiego</i>
151.	102509L	<i>ul. Janiny i Antoniego Tryboniów</i>
152.	102510L	<i>ul. Antoniego Tryjarskiego</i>
153.	102511L	<i>ul. Turystyczna</i>
154.	102512L	<i>ul. Juliana Tuwima</i>
155.	102513L	<i>ul. Konrada Wallenroda</i>
156.	102515L	<i>ul. Maryli Wereszczakówny</i>
157.	102516L	<i>ul. Kazimierza Wielkiego</i>
158.	102517L	<i>ul. Franciszka Wilczyńskiego</i>
159.	102518L	<i>ul. Stanisława Wirskiego</i>
160.	102519L	<i>ul. Wiśniowa</i>
161.	102520L	<i>ul. Wodna</i>
162.	102521L	<i>ul. Wojskiego</i>
163.	102522L	<i>ul. Michała Wołodyjowskiego</i>
164.	102523L	<i>ul. Wspólna</i>
165.	102524L	<i>ul. Wrzosowa</i>
166.	102525L	<i>ul. Wypoczynkowa</i>
167.	102526L	<i>ul. Zabrowarna</i>
168.	102527L	<i>ul. Zachodnia</i>
169.	102528L	<i>ul. Zagrodowa</i>
170.	102529L	<i>ul. Zaokręgiem</i>

1	2	3
171.	102530L	ul. Zbożowa
172.	102531L	ul. Stefana Zdanowskiego
173.	102532L	ul. Zielona
174.	102533L	ul. Zygmunta Starego
175.	102534L	ul. Tadeusza Boya Żeleńskiego
176.	102535L	ul. Stefana Żeromskiego
177.	102536L	ul. Źródłana
178.	102755L	ul. Doktora Andrzeja Rogalińskiego
179.	114381L	Aleje Tadeusza Kościuszki
180.	114382L	ul. Doktora Władysława Dmocha
181.	114383L	ul. Dworcowa
182.	114384L	ul. Stanisława Konarskiego
Drogi powiatowe główne - (G i zbiorcze -Z)		
183.	1375 L	Al. Wojska Polskiego klasy G (główna)
184.	1371 L	Al. Ryszarda Kaczorowskiego klasy G (główna)
185.	1202 L	ul. Wójtostwo klasy G (główna)
186.	1202 L	ul. Zapowiednik klasy G (główna)
187.	1210 L	ul. Cieszkowizna klasy G (główna)
188.	1311 L	ul. Jana Pawła II klasy G (główna)
189.	1311 L	ul. Farfak G klasy G (główna)
190.	1312 L	ul. Ławecka klasy G (główna)
191.	1312 L	ul. Wiatraki klasy G (główna)
192.	1312 L	ul. Zimna Woda klasy G (główna)
193.	1372 L	ul. Przemysłowa klasy G (główna)
194.	1373 L	ul. Ks. Jerzego Popiełuszki klasy G (główna)
195.	1376 L	ul. Wschodnia klasy G (główna)
196.	1259 L	ul. Glinki klasy G (główna)
197.	1370L	ul. Torowa klasy Z (zbiorcza)
Drogi wojewódzkie		
198.	806-KD- G	droga wojewódzka nr 806 - klasy G (główna)
199.	807-KD-G	droga wojewódzka nr 807 - klasy G (główna)
200.	808-KD-G	droga wojewódzka nr 808 – klasy G (główna)
Drogi krajowe		
201.	63-KD-GP	droga krajowa nr 63 klasy GP (główna ruchu przyspieszonego)
202.	76-KD-G	droga krajowa nr 76 klasy G (główna)

Komunikacja kolejowa

Łuków jest ważnym węzłem kolejowym. Zbiegają się tu następujące linie kolejowe:

☞ magistralna dwutorowa zelektryfikowana Warszawa – Siedlce – Łuków – Terespol – granica państwa, o znaczeniu międzynarodowym i międzyregionalnym,

☞ pierwszorzędna dwutorowa zelektryfikowana Skierniewice – Pilawa – Łuków,
przeznaczona głównie dla ruchu towarowego,

☞ pierwszorzędna dwutorowa zelektryfikowana Łuków – Dęblin – Radom,

☞ drugorzędna jednotorowa niezelektryfikowana Łuków – Lubartów – Lublin Północny.

Ze względu na pełnione i zamierzone funkcje na terenie miasta istnieje następujący system powiązań kolejowych:

☞ linie kolejowe o znaczeniu międzynarodowym obejmujące: linię nr 2 w głównym korytarzu sieci bazowej TEN-T Morze Północne – Morze Bałtyckie oraz linię nr 12 w głównym korytarzu sieci bazowej TEN-T Morze Północne – Morze Bałtyckie w przewozach towarowych oraz w sieci kompleksowej TEN-T w przewozach pasażerskich,

☞ linie kolejowe o znaczeniu krajowym obejmujące linię nr 26 Radom – Łuków,

☞ linie kolejowe o znaczeniu regionalnym obejmujące linię nr 30 Łuków – Lublin Północny (II etap modernizacji: Lubartów – Parczew; III – etap: Łuków – Parczew).

Tereny kolei są terenami zamkniętymi na podstawie Decyzji nr 45 Ministra Infrastruktury z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych. Ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa decyzja uznaje za tereny zamknięte te, na których usytuowane są linie kolejowe.

Na terenie miasta znajdują się trzy przystanki kolejowe:

Łuków – ul. Dworcowa 1,

Łuków - Łapiguz – ul. Warszawska 89,

Łuków – Zapowiednik.

Komunikacja gminna

Łuków nie posiada typowej komunikacji gminnej, a funkcję tę spełnia miejscowe przedsiębiorstwo PKS, przewożące pasażerów piętnastoma liniami tak zwanej komunikacji lokalnej. *[Dodatkowo, na terenie miasta funkcjonuje bezpłatna linia autobusowa, obsługiwana przez PKS.]*⁶ Dworzec PKS znajduje się pomiędzy ulicami Staropijarską a Nowopijarską.

Alternatywnym środkiem transportu publicznego w powiązaniach zewnętrznych i wewnętrznych są przewoźnicy prywatni (linie mikrobusowe i autobusowe).

Komunikację autobusową uzupełniają taksówki prywatne. W mieście znajdują się postoje taksówek.

System parkowania

W mieście zorganizowano parkingi wydzielone, a także przykrawężnikowe miejsca postojowe i zatoki, w tym *płatne miejsca parkingowe o łącznej pojemności 400 miejsc. Pozostałe wydzielone parkingi są parkingami osiedlowymi do stałego parkowania, są one zlokalizowane przede wszystkim w osiedlach mieszkaniowych. Problem parkowania pogłębia się w mieście i*

wymaga rozwiązań systemowych.

Infrastruktura dla ruchu pieszego i rowerowego

Miasto posiada wydzielony obszar ruchu pieszego. Wzdłuż obwodnicy śródmieścia, a także niektórych ulic wybiegających poza nią promieniście (ul. Świderskiej, częściowo ul. Międzyrzecka i ul. Żelechowska) przebiegają ścieżki rowerowe. Ruch na tych ciągach nie koliduje z ruchem samochodowym.

Główne problemy transportowe

Do najważniejszych ogólnych problemów transportowych Łuków zaliczyć należy:

- ☒ wzrost użytkowania samochodu w dojazdach do pracy, a tym samym wzrost zatłoczenia i przeciążenie ruchem istniejącego układu drogowego,
- ☒ uciążliwość ruchu tranzytowego przez miasto,
- ☒ jeszcze niedostatecznie rozwinięty układ dróg rowerowych.

Do najważniejszych problemów funkcjonowania układu ulicznego zaliczyć należy jego ograniczoną przepustowość. W mieście występują strefy uspokojenia ruchu samochodowego (centrum miasta „strefa zamieszkania” + progi zwalniające, osiedle „Ostoi”, i Osiedle „Poetów” – strefy ograniczonej prędkości do 40 km/h + skrzyżowania równorzędne + skrzyżowania wyniesione, Osiedle nowy Łuków I - „strefa zamieszkania” + strefa ograniczonej prędkości do 40 km/h + progi zwalniające, Osiedle nowy Łuków II – skrzyżowania równorzędne) mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców.

Powyższe problemy będą narastać z powodu realizacji nowych zamierzeń inwestycyjnych o charakterze ruchotwórczym.

Prognozy ruchu

Prognozy ruchu wskazują na dalszy wzrost ruchu samochodowego, zwłaszcza tam gdzie pozostały rezerwy przepustowości. Na szacowane wartości natężeń ruchu wpływ będą miały takie czynniki jak wskaźnik motoryzacji, mobilność mieszkańców, struktura podróży samochodem osobowym, transportem zbiorowym, rowerem i pieszo oraz rozwój sieci ulicznej.

2) Gospodarka wodno - ściekowa

Gospodarka wodno - ściekowa na terenie miasta Łuków została podzielona na dwie części:

- ☒ wodno – ściekowa, która dotyczy gospodarowania zasobami wodnymi (poborem i dostarczeniem wody do odbiorców) i ściekowymi (odbiorem i oczyszczeniem ścieków),
- ☒ zbiorniki retencyjne, które dotyczą infrastruktury umożliwiającej retencjonowanie wody na różne cele.

Zaopatrzenie w wodę

Gospodarką wodno – kanalizacyjną zajmuje się na terenie miasta Przedsiębiorstwo Usług i Inżynierii Komunalnej Sp. z o.o. Istniejący system zaopatrzenia w wodę oparty jest o ujęcie wody, stację uzdatniania wody oraz system sieci wodociągowych. Ujęcie wody składa się z 10 studni głębinowych, z których aktualnie pracuje *dziewięć*, zlokalizowanych:

- przy ul. Partyzantów studnia nr A1, B1, C1,
- przy ul. Stodolnej studnia nr I i II,
- przy ul. Poważe studnia nr III, IV, VI.
- przy ul. Strzelnicza studnia nr V.

Stacja Uzdatniania Wody posiada wydajność nominalną 450 cm³/godzinę i technologię obejmującą napowietrzanie, odżelaznianie i odmanganianie, filtrację i dezynfekcję.

Zaopatrzenie miasta w wodę jest dobre. Praktycznie wszyscy mieszkańcy mogą korzystać z miejskich wodociągów. Z wodociągów *w roku 2013 korzystało 29 193* osób, co stanowi *95 %* ogółu ludności w mieście.

Wodociągowa sieć rozdzielcza ma długość *82,06 km*. Wodociągowych połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych jest *4046 (dane z grudnia 2014 r.)*.

Stan sieci wodociągowej miasta *ulega systematycznej poprawie i wymaga dalszej modernizacji. W szczególności konieczna jest wymiana sieci z rur azbestowo – cementowych.* Przede wszystkim dotyczy to rurociągów starych, to jest żeliwnych i stalowych. Potwierdzeniem tego są liczne awarie, których przyczyną są głównie pęknięcia rur żeliwnych, rozszczelnienia połączeń kielichowych lub wżery korozyjne w rurach stalowych. Z tych powodów należy przy planowaniu modernizacji ulic w mieście uwzględniać wymianę starych wodociągów, gdy okaże się to uzasadnione.

Niezawodność sieci znacznie wzrosła na skutek przeprowadzonych modernizacji. Niemniej jednak jeszcze wiele odcinków wymaga wymiany. Sieć wodociągowa jest silnie rozgałęziona. Północno - wschodnia część miasta jest najslabiej wyposażona w sieć wodociągową.

Ponieważ przez wschodnie peryferia miasta przebiega odcinek wodociągu zbiorowego z ujęciem w Turzych Rogach, zasilającego wsie na terenie gminy Łuków, tereny te mogą być zasilane w wodę z tego źródła.

*[Na obszarze objętym zmianą nr 6 Studium brak jest sieci wodociągowej. Najbliżej położony wodociąg znajduje się w odległości ok. 1 100 m na północny-wschód od obszaru opracowania.]^{*6}*

Odprowadzenie ścieków

Na terenie miasta zlokalizowana jest miejska oczyszczalnia ścieków komunalnych przy ul. Prusa, oraz biologiczna oczyszczalnia ścieków przy Zajeździe Zimna Woda, która pracuje tylko na potrzeby tego obiektu.

Eksploatowana oczyszczalnia zaliczana jest do oczyszczalni o średniej wielkości ze względu na przepustowość. Jest to oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna z możliwością usuwania związków biogenych. Oczyszczalnia ścieków w Łukowie została zmodernizowana w latach 2000-2003 i obecnie pracuje według standardów Unii Europejskiej.

System kanalizacyjny miasta w zakresie sieci kanalizacji sanitarnej jest systemem rozdzielczym (bez wód opadowych) i zasadniczo grawitacyjnym. Całkowita długość sieci wynosi 78,95 km. System obsługuje część mieszkańców miasta. Z sieci kanalizacyjnej korzysta 83,5 % mieszkańców miasta. Ważne obszary – szczególnie oddzielone torami kolejowymi są objęte czynnym programem budowy kanalizacji, który jest mocno zaawansowany i nadal jest realizowany.

Zgodnie ze stanem na koniec 2013 r. na terenie przedmiotowej gminy występuje 3186 przyłączy kanalizacyjnych prowadzących do budynków.

W Łukowie funkcjonuje 10 przepompowni ścieków.

*[Na obszarze objętym zmianą nr 6 Studium brak jest sieci kanalizacji sanitarnej. Najbliżej położona sieć kanalizacji sanitarnej znajduje się w odległości ok. 1 100 m na północny-wschód od obszaru opracowania.]^{*6}*

Rozwój sieci kanalizacyjnych i wodociągowych na terenie całego miasta jest istotnym celem strategicznym, jakie miasto zaplanowało do realizacji w najbliższym okresie. Plany te uwzględniają rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej na obszarach peryferyjnych.

3) Gospodarka odpadami

Głównym założeniem systemu gospodarki odpadami na terenie miasta Łuków jest zagwarantowanie odzysku lub unieszkodliwiania wszystkich powstających na jego terenie odpadów w sposób pozwalający na osiągnięcie założonych celów.

Miasto Łuków przystąpiło do Związku Komunalnego Gmin Powiatu Radzyńskiego (z siedzibą Radzyniu Podlaskim, ul. Warszawska 32). Do Związku należy – oprócz miasta Łuków – 19 gmin: Adamów, Borki, Czemierniki, Jeziorzany, Kąkolewnica Wschodnia, Krzywda, Kock, Komarówka Podlaska, Milanów, gmina wiejska Łuków, miasto Radzyń Podlaski, gmina wiejska Radzyń Podlaski, Serokomla, Siemień, Stanin, gmina wiejska Stoczek Łukowski, Ulan-Majorat, Wołyń i Wojcieszków. Związek Komunalny Gmin Powiatu Radzyńskiego został utworzony w czerwcu 2001 roku w celu rozwiązania problemu gospodarki odpadami.

Głównym celem, jaki stawia sobie Związek, jest wspólne planowanie i wykonywanie zadań z zakresu ochrony środowiska, przyrody oraz gospodarki wodnej, a w szczególności:

☞ koordynacja działań poszczególnych gmin i jednostek prowadzących działalność na ich terenie, w zakresie wspólnego rozwiązywania problemów związanych z ochroną środowiska, a w szczególności gospodarki odpadami komunalnymi w celu wypełnienia

zadań ustawowych samorządu gminnego,

☞ budowa, rozbudowa i modernizacja Zakładu Zagospodarowania Odpadów Komunalnych w Adamkach wraz z infrastrukturą techniczną,

☞ współdziałanie w zakresie pełnego zagospodarowania odpadów komunalnych powstających na terenie działania gmin członkowskich Związku oraz gmin spoza Związku znajdujących się w Północno - Zachodnim Regionie Gospodarki Odpadami.

W skład Zakładu wchodzi: zaplecze składowiska wraz z budynkiem socjalno – technicznym i infrastrukturą techniczną, hala linii segregacji odpadów, kwatera do deponowania odpadów, kompostownia kontenerowa oraz zrekultywowana kwatera starego składowiska.

Z uwagi na fakt, że składowisko odpadów znajdujące się przy ul. Świderskiej zostało zamknięte, a miasto dysponuje terenem o łącznej powierzchni 17,4 ha, który został przeznaczony na utworzenie Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych.

Głównymi źródłami wytwarzania odpadów komunalnych na terenie miasta Łuków są:

☞ gospodarstwa domowe,

☞ obiekty infrastruktury, tj. handel, usługi, zakłady rzemieślnicze, zakłady produkcyjne w części socjalnej, targowiska, szkolnictwo i inne.

Miasto Łuków objęło wszystkie nieruchomości na swoim terenie systemem gospodarowania odpadami komunalnymi. Obowiązek ten jest realizowany za pośrednictwem Przedsiębiorstwa Usług i Inżynierii Komunalnej Sp. z o.o. w Łukowie.

Przedsiębiorstwo Usług i Inżynierii Komunalnej Sp. z o.o. w Łukowie jest jednostką organizacyjną miasta posiadającą osobowość prawną. PUiIK jest spółką prawa handlowego, w którym udział Miasta Łuków wynosi 100%. Firma funkcjonuje od 1992 roku i zajmuje się poborem i uzdatnianiem wody, odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, odbieraniem i transportem odpadów, wykonywaniem analiz i badań laboratoryjnych.

Monitoring ilości przepływu i zagospodarowania, zbieranych odpadów komunalnych jest prowadzony przez Miasto Łuków na bieżąco. Istnieje pełna dokumentacja ewidencji i przekazywania odpadów do dalszego zagospodarowania. Wymagane informacje o stanie gospodarki odpadami są przekazywane uprawnionym organom w wymaganych prawem terminach.

Urządzenia przewidziane do zbierania odpadów na terenie miasta Łuków (rodzaje pojemników i minimalne pojemności) zostały określone w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie miasta Łuków (Uchwała Nr XXII/158/2016 Rady Miasta Łuków z dnia 16 czerwca 2016 r.).

Aktualny model zbierania i transportu odpadów komunalnych w Łukowie jest modelem tradycyjnym, typowym także dla innych średnich miast Polski. System oparty jest na zasadach wolnorynkowych.

Selektywną zbiórką na terenie miasta Łuków objęte są aktualnie te odpady, których

wydzielenie ze strumienia odpadów komunalnych jest zasadne ze względów ochrony środowiska lub ekonomicznych.

W pewnej części odpady są zagospodarowywane przez mieszkańców we własnym zakresie, np: do kompostowania we własnych kompostownikach.

4) Elektroenergetyka

Miasto Łuków jest terenem lokalizacji jednego z największych w byłym województwie siedleckim węzła elektroenergetycznego WN/SN, w skład którego wchodzi:

- ☞ stacja transformująco-rozdzielcza 110/30/15 kV Łuków I,
- ☞ system zasilających ją linii WN 110 kV o relacjach Elektrownia Kozienice – ~~Stok~~ Łukowski – Łuków, Łuków – Radzyń Podlaski, Łuków – Międzyrzecz Podlaski,
- ☞ system magistralnych linii SN 30 kV i SN 15 kV.

Wg stanu majątkowego na dzień 28.02.2015 na terenie Miasta Łuków energetyczną sieć rozdzielczą tworzą :

- ☞ linie napowietrzne SN o długości 63 km (linie 15kV=58,5km oraz linia 30kV=4,5km),
- ☞ linie kablowe SN o długości 50,7 km,
- ☞ linie napowietrzne nn o długości 128,1 km,
- ☞ linie kablowe nn o długości 56,5 km,

W Łukowie zainstalowane są 33 szt. stacji napowietrznych oraz 68 szt. stacje wewnętrznych.

*[Przez południowo-zachodnią część obszaru opracowania zmiany nr 6 Studium przebiega napowietrzna linia SN.]^{*6}*

Dostawa energii elektrycznej jest możliwa do wszystkich odbiorców w mieście ze stacji transformatorowo-rozdzielczej Łuków I poprzez sieć zasilająco-rozdzielczą 15 kV, a następnie przez stacje transformatorowe 15/0,4 kV.

Po obu stronach elektroenergetycznych linii napowietrznych WN110 kV, w pasie 20,0m, a także linii napowietrznych SN15kV, w pasie 15,0 m występują ograniczenia w zagospodarowaniu terenu (zakaz zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi oraz lokalizacji sadów opryskiwanych lub zraszanych deszczownicami).

Za największych generatorów odbiorców energii elektrycznej uznaje się gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa oraz obiekty użyteczności publicznej.

W podsumowaniu stwierdzić należy, że bliskie położenie źródeł energii elektrycznej SN 15kV, dobry stan techniczny tych źródeł oraz dobry stan systemu magistralnych linii SN zasilających gminę stanowią grupę pozytywnych uwarunkowań zewnętrznych rozwoju gminy.

5) Gazyfikacja

Miasto Łuków wyposażone jest w sieć gazową wysokiego i średniego ciśnienia. Dostawą gazu do miasta zajmuje się PGNiG S.A. Warszawa, natomiast dystrybucją *Polska Spółka*

Gazownictwa sp. z o.o. Rejon Dystrybucji Gazu Siedlce. Przez teren miasta przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia Gończyce – Łuków – Siedlce, będący odgałęzieniem od magistrali gazowej Puławy – Warszawa.

Nasylenie siecią gazową można uznać za zadowalające. Sukcesywnie, w miarę posiadanych środków finansowych prowadzone są prace mające na celu podłączenie tych części miasta do sieci gazowej, które nie zostały jeszcze podłączone.

Najważniejsze gazociągi na terenie miasta położone są wzdłuż głównych ulic. Gazociągi te mogą stanowić gazociągi bazowe do gazyfikacji tych rejonów, zabezpieczając dla nich dostawy gazu do celów grzewczych, komunalno - bytowych i innych.

*[Na obszarze objętym zmianą nr 6 Studium brak jest sieci gazociągowej. Najbliżej gazociąg znajduje się w odległości ok. 1 100 m na północny-wschód od obszaru opracowania.]*⁶*

Głównymi odbiorcami gazu są mieszkańcy budownictwa wielorodzinnego, jednostki usługowe i administracyjne, instytucje budżetowe oraz zakłady produkcyjne i usługowe. Gaz jest wykorzystywany dla celów grzewczych, bytowo-gospodarczych czy technologicznych.

6) Telekomunikacja.

Łączność na terenie miasta tworzy sieć przewodowa oraz bezprzewodowa. Głównym operatorem w zakresie telefonii przewodowej jest *Orange Polska spółka z o.o.* Poprzez sieć telefonii przewodowej miasto posiada dostęp do sieci Internetu.

Na terenie miasta istnieje pełne zaspokojenie potrzeb telefonicznych dla wszelkiego rodzaju usług i dla mieszkalnictwa wobec dynamicznego rozwoju tej dziedziny.

Telefonia bezprzewodowa stanowi ważne uzupełnienie istniejącego systemu telekomunikacyjnego.

Nowoczesna infrastruktura telekomunikacyjna oparta na technice cyfrowej umożliwia świadczenie szerokiej gamy usług:

- ☞ przewodowej łączności telefonicznej z usługami dodatkowymi,*
- ☞ transmisji danych POLPAK-T,*
- ☞ usług sieci inteligentnej IN,*
- ☞ usług ISDN.*

*[Wzdłuż zachodniej granicy obszaru opracowania zmiany nr 6 Studium przebiega sieć teletechniczna.]*⁶*

7) Ciepłownictwo

System ciepły miasta opiera się głównie na energii wytwarzanej przez Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. z kotłownią rejonową przy ul. Świderskiej. *Głównymi odbiorcami ciepła są mieszkańcy budownictwa wielorodzinnego, jednostki usługowe i administracyjne, instytucje budżetowe oraz zakłady produkcyjne i usługowe.*

Osiedle Klimeckiego oraz część osiedla Chącińskiego zasilane są z kotłowni należącej do Zakładów Mięsnych. Pozostałe zbiorowiska mieszkańców, typu osiedlowego posiadają własne kotłownie ciepłownicze.

Na terenie miasta funkcjonują również lokalne, rozproszone źródła ciepła: gazowe bądź węglowe. Źródła tworzą tzw. efekt „niskiej emisji”, która pogarsza stan środowiska naturalnego. Taka sytuacja wymaga odpowiedniej polityki miasta w zakresie modernizacji tych źródeł na proekologiczne.

*[Na obszarze opracowania zmiany nr 6 Studium oraz w jego najbliższym otoczeniu brak jest sieci ciepłowniczej.]*⁶*

7 Uwarunkowania kulturowe

Rys historyczny

W źródłach historycznych pierwsza wzmianka o Łukowie pojawiła się już w 1254 r. w bulli papieża Innocentego IV. W dokumencie tym papież poleca swojemu legatowi aby, w przypadku dalszego zaniedbywania prowincji łukowskiej przez biskupa krakowskiego, ustanowił osobne biskupstwo w Łukowie.

Wyraźny nakaz powołania tu biskupstwa wydał w 1257 r. papież Aleksander IV. Miało mieć ono charakter misyjny, zaś jego biskup otrzymał prawo do głoszenia krucjat. Wiek XIII był okresem ciągłych wojen i najazdów co pograniczny Łuków odczuł szczególnie boleśnie - w 1241 r. w granice państwa wtargnęły wojska tatarskie, trzy lata później Ziemię Łukowską najechali Prusowie. W 1264 r. na polach podłukowskiej wsi Powąże (dziś dzielnica miasta) książę Bolesław Wstydlivy stoczył zwycięską bitwę z Jaćwingami której materialną pozostałością miał być kurhan gdzie pochowano poległych. Najazdy litewskie, jaćwieskie i ruskie na Ziemię Łukowską powtarzały się do połączenia państwa polskiego z Litwą. O ubóstwie zniszczonej wojnami Ziemi Łukowskiej świadczą zwolnienia z różnego rodzaju powinności miasta i parafii względem władcy lub Kościoła.

Zawarcie unii polsko-litewskiej było punktem zwrotnym w dziejach miasta Łuków - przestał być on ośrodkiem pogranicznym, przez co zmalało jego znaczenie militarne, powstały jednak dogodne warunki do rozwoju ośrodka miejskiego i towarzyszącego mu osadnictwa wiejskiego.

Magdeburskie prawa miejskie Łuków otrzymał 23 czerwca 1403 r przywilejem nadanym w Szczekarzewie przez Władysława Jagiełłę. Uwalnia on mieszczan od obowiązków prawa ruskiego i polskiego oraz od jurysdykcji urzędników królewskich, ustanawiając władzę wójta i starosty oraz nadając wolność uprawiania rzemiosła i handlu. Lokacja miasta spowodowała zmiany w zabudowie i strukturze przestrzennej miasta - wytyczono rynek między dotychczasową zabudową osady targowej i podgrodzia, wyznaczono nowe działki siedliskowe, rozparcelowano ziemię nadaną mieszczanom (miasto osadzono na włókach, z których 30 było uprawianych od chwili lokacji).

W 1429 r. został nadany przywilej na Wójtostwo, w którym potwierdzone zostały prawa

miejskie.

Istnieją domniemania, iż Łuków już wcześniej pełnił funkcje miejskie na mocy przywileju Kazimierza Wielkiego nadanego w 1389 r. dotyczącego prawdopodobnie funkcjonowania targu i osady targowej. Niestety, dokument ten nie jest potwierdzony, dlatego za właściwy akt nadania praw miejskich przyjmuje się przywilej Władysława Jagiełły.

O istnieniu osady targowej świadczy zachowany jeszcze częściowo wrzecionowaty układ zabudowy najstarszej części miasta. Lokalizację i chronologię osady potwierdzają także prace archeologiczne prowadzone przy budowie sieci kanalizacyjnej w ulicy Browarnej. Przy realizacji tej inwestycji potwierdzono także wczesnośredniowieczne osadnictwo w okolicach ulicy Laskowskiego i Farnej gdzie miały znajdować się zamek, osada podgrodowa i pierwszy łukowski kościół p.w. Narodzenia NMP.

W 1445 r., przywilejem Kazimierza Jagiellończyka, do miasta Łuków przeniesione zostały wszystkie okoliczne targi podnosząc tym samym znaczenie miasta jako ośrodka handlowego.

Odsunięcie granicy państwa na wschód a przez to zlikwidowanie groźby najazdów, znacznie zwiększyło bezpieczeństwo podróży. Dla rozwoju miasta Łuków było to niezmiernie istotne, ponieważ przez miasto wiodły ważne szlaki handlowe: Ruski, łączący Chełm i Włodawę ze Stężycą i Sieciechowem, a dalej z samym Krakowem, oraz szlak Litewski łączący Lublin ze znacznie większymi miastami Wielkiego Księstwa (była to jedna z dwóch dróg którymi podróżowali królowie polscy udając się na Litwę). Krzyżowanie się w mieście ważnych szlaków komunikacyjnych tworzyło dogodne warunki do powstania ośrodka dalekosiężnej wymiany handlowej oraz rozwoju rzemiosła. Czas panowania ostatnich Jagiellonów był dla miasta Łuków okresem świetności i rozkwitu.

Miasto uzyskało nowe przywileje prowadzące do rozwoju handlu i rzemiosła. W 1505 r. na rynku powstał ratusz, w którym mieściła się waga miejska i postrzygalnia sukna. Z czasem, wokół wyrosły kramy szewców i piekarzy. Oprócz wymienionych, w Łukowie działały też cechy krawców, kuśnierzy, prasołów i cyrulików. W 2. poł. XVI w. rozwinęło się silnie sukiennictwo. W 1533 r. miasto zostało obwarowane wałami ziemnymi i fosami.

Zabudowa miasta była głównie drewniana, co było powodem łatwych i częstych pożarów. Największy z nich miał miejsce w 1533 r. który niemal doszczętnie strawił miasto, zniszczeniu uległy nawet wały i fosy otaczające miasto.

Wiek XVII-ty, po początkowym dostatku, przyniósł miastu wojny i zniszczenia. Kontrybucje, głód i epidemie towarzyszące niekończącym się przemarszom wojsk, zdziesiątkowały ludność miasta i okolicznych wsi. Z upadku Łuków podnosić się zaczął dopiero w 2. poł. XVIII w. Ożywioną działalność budowlaną rozpoczęły zakony bernardynów i pijarów wznosząc murowane świątynie i klasztory. W 1731 r. biskup krakowski K. F. Szaniawski przystąpił do budowy konwiktów, następny powstał w 1787 r. z fundacji proboszcza parafii w Wilczyskach. W tym czasie powstały też 2 szpitale dla ubogich, żydowska bożnica oraz wiele murowanych domów

prywatnych.

Po III rozbiórce Polski Łuków znalazł się w granicach zaboru Austriackiego, a po roku 1815 miasto włączono do Królestwa Polskiego.

Łukowianie brali czynny udział w powstaniu listopadowym, a pod pobliskim Stoczkiem Łukowskim gen. J. Dwernicki stoczył 14 lutego 1831 roku słynną zwycięską bitwę z wojskami rosyjskimi. Na przełomie trzydziestych i czterdziestych lat XIX wieku Łuków stał się miejscem działalności konspiracyjnej. W 1839 roku działał tu Związek Patriotyczny zorganizowany przez młodzież łukowsko – warszawską. Duszą organizacji był Karol Levitoux – wychowanek gimnazjum łukowskiego. W 1841 roku spisek wykryto i aresztowano w Łukowie ponad 200 osób, z których 14 osadzono w cytadeli warszawskiej, gdzie Karol Levitoux poniósł męczeńską śmierć.

Mieszkańcy miasta Łuków chlubnie zapisałi się w czasie powstania styczniowego. Do wiosny 1865 roku działała w okolicy grupa ostatnich powstańców z ks. Stanisławem Brzóska i jego adiutantem – kowalem z miasta Łuków Franciszkiem Wilczyńskim. Po rozbiciu oddziału przez wojska carskie i schwytaniu powstańców, ks. St. Brzóska i Franciszek Wilczyński stracono w maju 1865 roku w Sokołowie Podlaskim.

Wiek XIX to okres niezakłóconego, spokojnego rozwoju miasta. Budowa linii kolejowych warszawsko - terespolskiej i nadwiślańskiej uczyniły z miasta Łuków ważny w owym czasie węzeł kolejowy. Miasto było siedzibą urzędu powiatowego i miejskiego, sądu pokoju i gminnego. Posiadało też stację telegraficzną i pocztową.

W okresie międzywojennym Łuków mimo niewielkich osiągnięć gospodarczych był przodującym miastem województwa lubelskiego pod względem życia społecznego, politycznego i kulturalnego. W 1933 roku uroczystie obchodzono jubileusz 700-lecia miasta, a w 1939 roku społeczeństwo Ziemi Łukowskiej przekazało kopiec – pomnik Henryka Sienkiewicza, usypany niedaleko Woli Okrzejskiej miejsca jego urodzenia. Stopniowy rozwój miasta przerwał wybuch II wojny światowej.

Po II wojnie światowej, od roku 1956 w Łukowie powstały nowe zakłady produkcyjne, tworząc z miasta silny regionalny i krajowy ośrodek przemysłowy.

Środowisko kulturowe

Założenie urbanistyczne miasta Łuków, należy do układów rozbudowanych i w pełni wykształconych. Do dnia dzisiejszego zachował się czytelny przedlokacyjny układ wsi targowej z wrzecionowatym przebiegiem dróg wokół placu targowego oraz rozplanowanie rynku lokacyjnego. Sieć ulic gminnych, posiadająca wyraźne cechy średniowiecznego układu szachownicowego, opiera się na dwóch głównych, krzyżujących się ciągach komunikacyjnych: jeden na trasie Lublin - Siedlce (ul. Wyszyńskiego, Piłsudskiego, Siedlecka), drugi na trasie Żelechów, Stoczek Łukowski - Międzyrzec Podlaski (ul. ul. Łapiguz, Warszawska, Międzyrzecka). Pozostałe ulice tworzą dość

regularną siatkę, spełniając rolę komunikacji wewnątrzmięskiej.

Niezwykle ważną rolę w układzie przestrzennym miasta odgrywają zespoły klasztorne z kościołami o dwuwieżowych fasadach, będące wyraźnymi dominantami wysokościowymi układu staromiejskiego. Jeden z zespołów to barokowe założenie klasztorne pijarów z kościołem p.w. Przemienienia Pańskiego z poł. XVIII w. Kościół w tym zespole, jest wyraźnie widoczny w panoramie miasta dla patrzącego z obwodnicy po zach. stronie miasta. Ten interesujący widok winien być chroniony. Drugi z zespołów, to założenie klasztorne bernardynów z kościołem p.w. Podwyższenia Krzyża Św., fundowanym przez Erazma Widlicę Domaszewskiego, starostę łukowskiego, wzniesionym w 1770 r. Kościół w tym zespole jest bardzo dobrze widoczny z drogi Lublin - Łuków i widok ten winien być chroniony.

Kamienice mieszkalne charakterystyczne dla zabudowy miejskiej skupione są w centrum miasta, a zwłaszcza przy ulicy Kard. S. Wyszyńskiego. Pochodzą z 2 poł. i pocz. XX w. Ustawione są kalenicowo, dwukondygnacyjne, nakryte niskimi dachami dwuspadowymi. Zabudowa pierzei ulicznych ma charakter zwarty jedynie w pewnych fragmentach, przede wszystkim w północnej pierzei części ulicy Wyszyńskiego oraz w południowo - wschodniej pierzei rynku. Występująca na elewacjach dekoracja, nosi cechy stylowe eklektyzmu, co wyraża się stosowaniem trójkątnych szczytów, boniowaniem ścian, użyciem pilastrów, ząbkowań, a nade wszystko profilowanych gzymsów.

W zabudowie centrum staromiejskiego, w miejscu zniszczonej, historycznej zabudowy, doszło do realizacji wielu obiektów wyraźnie dysharmonizujących z pozostałą zabudową. Są to wielokondygnacyjne bloki mieszkalne przy ul. Wyszyńskiego, ul. Staropijarskiej, w pobliżu pl. Narutowicza czy rażąco swą niewłaściwą architekturą i lokalizacją, budynek domu handlowego na środku rynku. Domy drewniane położone są głównie na obrzeżach miasta. Większe ich skupiska występują zwłaszcza przy ulicach: Świderskiej, Łapiguz. Ustawione są szczytem lub kalenicą do ulicy. Prawie wszystkie parterowe, wzniesione z zastosowaniem konstrukcji zrębowej, oszalowane, nakryte dachami dwuspadowymi i naczółkowymi.

Zieleń miejska komponowana, oprócz cmentarzy, to skwery, teren przy pl. Narutowicza i przy ul. Warszawskiej nad Krzną.

Zabytkowe nekropole reprezentowane są przez: cmentarz parafialny, cmentarz żydowski oraz cmentarz wojenny. Wielkimi walorami historycznymi, artystycznymi i przestrzennymi odznacza się cmentarz parafialny, założony w 1 poł. XIX w. i wielokrotnie powiększany. Zasadniczymi elementami kompozycyjnymi nekropoli są regularne aleje krzyżujące się pod kątem prostym. W starej alei głównej, przy bramie, usytuowano, drewnianą kaplicę z 1838 r. (pełniącą wcześniej funkcję kościoła) oraz murowaną, klasycystyczną dzwonnice. Cmentarz porasta wartościowy starodrzew, m.in.: jesiony wyniosłe, lipy drobnolistne, kasztanowce białe. Na terenie cmentarza znajduje się znaczna ilość cennych nagrobków z XIX i początku XX wieku, wykonanych m.in. z

granitu, wapienia, żeliwa, piaskowca.

Dużą wartość historyczną posiada cmentarz żydowski, położony przy ul. Warszawskiej. Przetrwał on do dnia dzisiejszego w stanie szczątkowym, gdyż zniszczyli go Niemcy w czasie II wojny światowej. Po wojnie, we frontowej części cmentarza, z zachowanych macew wzniesiono pomnik w kształcie piramidalnego obelisku.

Wyjątkowe miejsce zajmuje cmentarz wojenny z czasu I wojny światowej, 1920 i 1921 roku. Spoczywają na nim żołnierze polscy, rosyjscy, austriaccy. Na cmentarzu rośnie wiele zabytkowych drzew, m.in.: dęby, jesiony wyniosłe, sosny zwyczajne. Ogólny stan zachowania cmentarza jest zadowalający.

Udział mieszkańców miasta Łuków w walkach narodowowyzwoleńczych, stanowi piękną kartę w historii tego regionu. Wiele ważnych wydarzeń z okresu powstań narodowych, wojny polsko-bolszewickiej 1920 r., I i II wojny światowej, zostało upamiętnione pomnikami i tablicami. Oryginalny pomnik, w postaci kolumny na potężnym cokole zwieńczonej kulą z orłem, poświęcony powstańcom 1863 roku, wzniesiono w 1923 r. przy ul. Piłsudskiego. Został on odbudowany po zniszczeniach wojennych 1963 r. W 1916 r. wmurowana została w ścianę budynku klasztornej pijarów, tablica upamiętniająca ogłoszenie Konstytucji 3 Maja. Granitową płytę ku czci poległych Peowiaków powiatu łukowskiego, z wrytymi nazwiskami wmurowano w ścianę frontową budynku Starostwa Powiatowego w dniu 11 listopada 1934 r. W pobliżu dworca kolejowego wzniesiono pomnik, by uczcić pamięć poległych kolejarzy w czasie II wojny światowej. Wydarzenia z czasu II wojny światowej upamiętniają ponadto: pomnik w parku miejskim, tablice w ścianach frontowych budynków Starostwa Powiatowego, PZU i PKO. W okresie międzywojennym w dzielnicy Nowy Łuków wzniesiono monumentalny pomnik poświęcony H. Sienkiewiczowi. Posiada on duże walory artystyczne i jest znaczącym elementem przestrzennym, zlokalizowanym na skrzyżowaniu ul. Sienkiewicza i Kryńskiego.

Na terenie miasta znajduje się kamień przy ŁSM, oraz pomnik papieża. Spotykamy w mieście również kapliczki, figury, i krzyże przydrożne. Ciekawym obiektem w tej grupie zabytków, jest kapliczka w narożniku kamiennego ogrodzenia cmentarza parafialnego od ul. Świderskiej, mieszcząca w swym wnętrzu cenną drewnianą rzeźbę Chrystusa Frasobliwego z XIX wieku, czasowo przechowywaną w kościele parafialnym. Figury wolnostojące reprezentuje posąg Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej, przy ul. S. Wyszyńskiego, w pobliżu zespołu klasztoru pobernardyńskiego.

7.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków nieruchomości województwa lubelskiego

Wykaz zabytków wpisanych do rejestru „A” zabytków nieruchomości województwa lubelskiego:

- ☞ *budynek osobowego dworca kolejowego przy ul. Dworcowej wpisany pod nr rejestru zabytków A/1112,*
- ☞ *d. Kasa Skarbowa przy Pl. Narutowicza 3 wpisana pod nr rejestru zabytków A/1171,*
- ☞ *zespół klasztorny popijarski przy ul. Piłsudskiego 14 i Pl. Narutowicza 2 wpisany pod nr rejestru A/401 z:*
 - *kościółem ob. parafialnym pw. Przemienienia Pańskiego z wystrojem wnętrza,*
 - *klasztorem i kolegium popijarskim,*
 - *ogrodzeniem z bramką*
 - *drzewostanem w gran. cmentarza kościelnego,*
 - *otoczeniem wg granic załącznika do decyzji,*
- ☞ *d. konwikt Szaniawskich wraz z otoczeniem przy ul. Piłsudskiego 19 wpisany pod nr rejestru A/661,*
- ☞ *budynek dawnej Szkoły Specjalnej obecnie Prokuratura Rejonowa przy ul. Piłsudskiego 28 wpisany pod nr rejestru A/1176,*
- ☞ *zespół klasztorny pobernardyński przy Prymasa S. Wyszyńskiego 41 i 43 wpisany pod nr rejestru A/385 z:*
 - *kościółem ob. paraf. pw. Podwyższenia Krzyża Św. z wystrojem wnętrza i wyposażeniem,*
 - *klasztorem,*
 - *dzwonnica,*
 - *drzewostan w obrębie cmentarza kościelnego,*
 - *ogrodzeniem,*
- ☞ *cmentarz wojenny na przedmieściu Łapiguz przy ul. Strzelniczej wpisany pod nr rejestru A/1625.*

*[Na obszarze objętym zmianą nr 6 Studium brak jest obiektów wpisanych do rejestru zabytków.]*⁶*

7.2. Obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków województwa lubelskiego

Obiekty o wysokich wartościach historycznych i kulturowych, nie wpisane do rejestru zabytków, ujęte w gminnej ewidencji zabytków:

- 1) *Układ urbanistyczny miasta Łuków*
- 2) *Starostwo Powiatowe, ul. Piłsudskiego 17*
- 3) *Siedziba dawnego Stowarzyszenia Kulturalno-Oświatowego „Ogniwo”, ul. Wyszyńskiego 22*
- 4) *Zespół Kolei, wschodnia część miasta*

- 5) *Dworzec kolejowy w zespole kolejowym,*
- 6) *Zespół dworca kolejowego Łapiguz, zachodnia część miasta, linia kolejowa Łuków – Dęblin*
- 7) *Dom, ul. Browarna 35*
- 8) *Dom ul. Cieszkowizna 17*
- 9) *Dom ul. Cieszkowizna 55A*
- 10) *Cmentarz grzebalny, ul. Cmentarna 9*
- 11) *Zespół kościoła p.w. Św. Rocha na cmentarzu, ul. Cmentarna 9*
- 12) *Kamienica, ul. Czerwonego Krzyża 4*
- 13) *Kamienica, ul. Farfak 1A*
- 14) *Dom, ul. Jana Pawła II 3*
- 15) *Dom, ul. Jana Pawła II 5*
- 16) *Dom, ul. Jana Pawła II 9*
- 17) *Dom, ul. Jana Pawła II 12*
- 18) *Dom, ul. Jana Pawła II 14*
- 19) *Dom, ul. Konarskiego 5B i D*
- 20) *Dom, ul. Konwiktorska 6*
- 21) *Dom, ul. Kościelna 14*
- 22) *Dom, ul. Kościuszki 3*
- 23) *Dom, ul. Kościuszki 7*
- 24) *Dom, ul. Kościuszki 9A*
- 25) *Warsztaty szkolne, ul. Kościuszki 10*
- 26) *Dom, ul. Kościuszki 12*
- 27) *Dom, ul. Kościuszki 19*
- 28) *Kamienica, ul. Kościuszki 48*
- 29) *Kamienica, ul. Kościuszki 57*
- 30) *Dom, ul. 11 Listopada 3A i 3B*
- 31) *Kamienica, ul. 11 Listopada 12*
- 32) *Dom, ul. 11 Listopada 14*
- 33) *Budynek o niezidentyfikowanym przeznaczeniu, ul. Łapiguz 106*
- 34) *Dom, ul. Łapiguz 63*
- 35) *Zagroda młynarza, ul. Parkowa 4*
- 36) *Budynek, w którym dawniej mieściło się Kino „Oaza”, ul. Piłsudskiego 3*
- 37) *Dom, ul. Piłsudskiego 47*
- 38) *Dom, ul. Poważe 12*
- 39) *Budynek gospodarczy, ul. Poważe 75*
- 40) *Dom, ul. Poważe 83*

- 41) *Figura Chrystusa Króla, skrzyżowanie ul. Radzyńskiej i Świderskiej*
- 42) *Dom, ul. Siedlecka 6*
- 43) *Dom, ul. Siedlecka 49*
- 44) *Dom, ul. Siedlecka 53*
- 45) *Dom, ul. Sienkiewicza 3*
- 46) *Willa, ul. Sienkiewicza 5*
- 47) *Pomnik poświęcony H. Sienkiewiczowi, rondo ul. Sienkiewicza*
- 48) *Strzelnica, ul Strzelnicza 13*
- 49) *Budynek przy strzelnicy, ul. Strzelnicza 13*
- 50) *Pomnik powstańcom 1863 r., Skwer Pilsudskiego 12*
- 51) *Dom, ul. Świderska 5*
- 52) *Zagroda, ul. Trzaskoniec 54*
- 53) *Łażnia, obecnie Powiatowy Inspektorat Weterynarii, ul. Warszawska 16*
- 54) *Elektrownia, obecnie restauracja, ul. Warszawska 18*
- 55) *Park miejski, ul. Warszawska 13*
- 56) *Cmentarz żydowski, ul. Warszawska 52*
- 57) *Dom, Wójtostwo 102*
- 58) *Kamienica, ul. Wyszyńskiego 6*
- 59) *Dom, ul. Wyszyńskiego 32*
- 60) *Kamienica, ul. Wyszyńskiego 1*
- 61) *Kamienica, ul. Wyszyńskiego 3*
- 62) *Kamienica, ul. Wyszyńskiego 5*
- 63) *Kamienica, ul. Wyszyńskiego 7*
- 64) *Kamienica, ul. Wyszyńskiego 9 i 11*
- 65) *Kamienica, ul. Wyszyńskiego 13*
- 66) *Dom, ul. Wyszyńskiego 47*
- 67) *Kamienica – stara plebania, ul. Wyszyńskiego 50*
- 68) *Dom, ul. Wyszyńskiego 53*
- 69) *Kamienica, ul. Wyszyńskiego 55*
- 70) *Dom, ul. Zabrowarna 8*
- 71) *Dróżniczówka, ul. Zapowiednik 2*
- 72) *Kuźnia, ul. Zimna Woda 4*
- 73) *Ujęcie wody zw. Pompka, ul. Źródłana 2*
- 74) *2 domy d. domy oficerskie, ul. Żelechowska 20A i 20B*
- 75) *magazyn dawne baraki wojskowe, ul. Żelechowska 26*
- 76) *Dom, ul. Warszawska 94*

- 77) Dom, ul. Kilińskiego 18B
 78) Dom, ul. Kasprowicza 9
 79) Willa, ul. Sienkiewicza 4
 80) Dom, ul. Spokojna 14
 81) Dom, ul. Ks. Brzózki 2
 82) Dom, ul. Piłsudskiego 22
 83) Dom, ul. Piłsudskiego 33
 84) Dom – brak nr działki, ul. Piłsudskiego 51A
 85) Piekarnia, ul. Kościuszki 35
 86) Dom, ul. Radzyńska 1

[Na obszarze objętym zmianą nr 6 Studium brak jest obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków.]*⁶

7.3. Stanowiska archeologiczne zlokalizowane na terenie miasta Łuków

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr obszaru AZP	Nr stan. na OB AZP	Nr stan. w miejsc.
1.	2	3	4	5	6
1.	Łuków	Stanowisko archeologiczne	63/29	1	1
2.	Łuków	Stanowisko archeologiczne	63/79	10	10
3.	Łuków	Stanowisko archeologiczne	63/79	11	11
4.	Łuków	Stanowisko archeologiczne	63/79	12	12
5.	Łuków	Stanowisko archeologiczne	63/79	13	13
6.	Łuków	Stanowisko archeologiczne	63/79	14	14
7.	Łuków	Stanowisko archeologiczne	63/79	15	15
8.	Łuków	Stanowisko archeologiczne	63/79	7	7
9.	Łuków	Stanowisko archeologiczne	63/79	8	8
10.	Łuków	Stanowisko archeologiczne	63/79	9	9
11.	Łuków	Stanowisko archeologiczne	62-79	16	16
12.	Łuków	Stanowisko archeologiczne	62-79	17	17
13.	Łuków	Stanowisko archeologiczne	62-79	18	18
14.	Łuków	Stanowisko archeologiczne	62-79	19	19

15.	Łuków	Stanowisko archeologiczne	63-79	20	20
16.	Łuków	Stanowisko archeologiczne	63-79	21	21

[Na obszarze objętym zmianą nr 6 Studium brak jest stanowisk archeologicznych.]*⁶

7.4. Cmentarze

Na terenie miasta znajduje się zabytkowy cmentarz wojenny zlokalizowany przy ul. Strzelniczej wpisany do rejestru zabytków województwa lubelskiego pod nr rejestru A/1625.

7.5. Dobra kultury współczesnej

Przez dobra kultury współczesnej należy rozumieć niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak: pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna. Obecnie na obszarze miasta Łuków brak opracowanej listy dóbr kultury współczesnej.

8 Potencjał rozwojowy miasta

Miasto Łuków cechuje wysoka renta położenia. Renta położenia jest to termin oznaczający z jednej strony występowanie pewnych elementów na badanym obszarze (głównie czynników naturalnych), z drugiej - odległość od pewnych elementów układu lokalnego czy regionalnego. Korzystna lokalizacja w pobliżu Lublina i Warszawy, na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych stwarza pole rozwoju, zwłaszcza pod kątem nowych inwestycji. Niezagospodarowana jeszcze Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Wisłosan pozwala koncentrować się na działalnościach innowacyjnych, absorbujących nowe technologie.

Miasto dysponuje wolnymi obszarami inwestycyjnymi i wysokim stopniem wyposażenia w infrastrukturę techniczną, co sprzyjać może napływowi zewnętrznego kapitału oraz rozwojowi mieszkalnictwa i usług.

Odpowiednia oferta terenów zabudowy mieszkaniowej jest nieodzownie związana z planowanym rozwojem miasta. Zróżnicowanie potencjału mieszkalnictwa wielorodzinnego, jak i jednorodzinnego oraz podnoszenie jego jakości, ma niewątpliwe znaczenie dla obecnych oraz przyszłych mieszkańców i może stanowić element decydujący o zwiększeniu atrakcyjności zamieszkania w mieście Łuków.

W celu umożliwienia realizacji oraz kontynuacji wyżej wymienionych zamiarów powinna nastąpić koncentracja działań oparta m.in. na rewitalizacji i zagospodarowaniu terenów

zdegradowanych. W kształtowaniu ładu przestrzennego miasta Łuków należałoby wyróżnić jako jeden z głównych elementów rewitalizację m.in. zabudowanych i urządzonych terenów śródmiejskich w strefie ochrony konserwatorskiej historycznego układu urbanistycznego centrum miasta o funkcjach mieszkaniowo-usługowych, teren rekreacyjno – sportowy zalewu „Zimna Woda”, w tym również teren sportowo – rekreacyjny położony przy ul. Strzelniczej i pozostałe tereny powiązane z zalewem, zlokalizowane w północno-zachodniej części miasta, wskazane graficznie na rysunku studium.

Ww. obszary wykazują się niedostatecznym poziomem rozwoju i należy je uznać za zdegradowane na skutek koncentracji negatywnych zjawisk społecznych. Zjawiska te mają charakter funkcjonalno – przestrzenny charakteryzujący się, w przypadku terenu zalewu „Zimna Woda” i terenu sportowo – rekreacyjnego położonego przy ul. Strzelniczej niewystarczającym wyposażeniem w infrastrukturę techniczną i społeczną, dostępem do usług niskiej jakości, nieodpowiednimi rozwiązaniami urbanistycznymi w zakresie kształtującej się funkcji terenu oraz deficytem urządzonych terenów publicznych. Natomiast w przypadku terenów śródmiejskich aspektami przede wszystkim technicznymi, dotyczącymi stanu technicznego obiektów budowlanych (np. mieszkaniowych, usługowych), brakiem funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych w zakresie ochrony środowiska, a także niewystarczającego uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym.

Jednocześnie miasto winno prowadzić dalsze działania uzupełniające sieci infrastruktury technicznej (rozbudowa systemu wodno-kanalizacyjnego i gazyfikacja) oraz podnosić jakość sieci transportowej wraz z poprawą standardów otoczenia komunikacji. W efekcie winno stać się prężnym ośrodkiem gospodarczym z dobrze rozwiniętym przemysłem i usługami, wykorzystującym walory położenia w miejscu przecięcia się głównych szlaków komunikacyjnych.

Miasto charakteryzuje się również atrakcyjnymi terenami przyrodniczymi, bliskością dużych kompleksów leśnych oraz relatywnie czystymi poszczególnymi komponentami środowiska przyrodniczego (powietrze, woda, gleba), co stwarza korzystne warunki dla rozwoju turystyki na tym terenie. Pozytywną tendencją w tym zakresie jest również zmniejszanie się negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne.

Stosunkowo niski poziom bezrobocia na terenie miasta oraz dobrze rozwinięte zaplecze edukacyjne i ochrony zdrowia decydują o wysokiej jakości zamieszkiwania w Łukowie.

Miasto staje się więc obszarem sprawnie funkcjonującej infrastruktury społecznej i gospodarczej.

Miasto winno jednocześnie koncentrować się rozwoju współpracy władz samorządowych o charakterze ponadgminnym, zwłaszcza w zakresie dużych inwestycji kapitałowych, w celu osiągnięcia wspólnych korzyści z zakresu ekologii, w tym gospodarki

odpadami i gospodarki wodno-ściekowej, czy turystyki. Efektem tych działań winna być budowa samorządu sprzyjającego rozwojowi różnych form kultury, rekreacji i wypoczynku.